

mac

museu d'arqueologia de catalunya

Memòria **2022**

mot

del director

Jusèp Boya i Busquet

La plena transparència i la rendició de comptes són dos dels pilars fonamentals de l'activitat del Museu d'Arqueologia de Catalunya, en tant que institució pública de rang, titularitat i abast nacional i, alhora, un dels trets que més caracteritzen qualsevol institució museística i cultural pròpia del segle XXI.

Per aquest motiu, un any més, em plau presentar la memòria 2022 del MAC, que recull els projectes més rellevants de l'activitat del Museu durant l'any i, al mateix temps, aporta la informació econòmica i administrativa, i els indicadors necessaris per tal de poder comprendre'n i avaluar-ne l'impacte social, cultural i patrimonial.

En la mesura que tota l'acció desplegada pel Museu està guiada i inspirada pel seu pla estratègic quinquennal, Estratègia MAC 2025, aprovat pel Consell Rector el 12 de novembre de 2021, aquests projectes s'ordenen i es descriuen en set grans apartats, que es corresponen als set grans objectius estratègics de la institució. D'aquesta manera, i sense amagar el caràcter d'institució polinuclear que el caracteritza (un museu integrat per set centres arreu del país), es pretén fer comprendre millor l'esperit, els valors i els principis d'actuació comú amb què treballa el conjunt institucional.

La informació presentada confirma el creixement a l'alça del nombre de visitants del Museu, tant pel que fa a visites físiques com virtuals, i en conseqüència, ens esperona a plantejar uns objectius d'impacte públic anual més ambiciosos per als propers anys.

En clau interna, aquesta tendència positiva de creixement del nombre de visitants s'explica sobretot per dos factors: d'una banda, per l'augment de l'oferta d'activitats i programes públics del Museu; de l'altra, per la implementació progressiva de projectes de renovació i actualització de la seva oferta expositiva, tant estable com temporal.

En aquest sentit, vull fer especial esment a l'exposició temporal «Naufragis. Història submergida», inaugurada a la seu del MAC a Barcelona el 28 d'abril de 2022, la qual romandrà oberta al públic fins al mes de juny de 2023. La mostra, de gran format, s'emmarca dins dels actes commemoratius del 30è aniversari de la creació del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya, centre i laboratori de recerca, conservació, vigilància i difusió del patrimoni subaquàtic català, adscrit al MAC des del 1992, pioner i referencial en el seu àmbit de treball, tant a escala nacional com estatal, i àdhuc,

mediterrani. En aquesta exposició, els visitants hi poden copsar la riquesa i la diversitat d'aquest patrimoni, capbussant-se dins una museografia immersiva que tradueix la nova visió del Museu: esdevenir un espai on l'arqueologia ensenya, qüestiona, sorprèn i emociona.

Certament, el caràcter innovador i l'excel·lència del treball del MAC no es redueixen o es limiten a la seva vessant expositiva i pública, ans el contrari. Des de la seva fundació el 1932, el Museu és també un important centre de recerca i conservació del patrimoni arqueològic català, no debades l'activitat investigadora forma part del seu ADN institucional i cultural. Així, durant el 2022, i d'una manera discreta però constant, el Museu ha desplegat també una intensa activitat en aquest sector del treball museístic desenvolupat «portes endins».

Tanmateix, a voltes, aquesta faceta més íntima i discreta dels museus transcendeix i assoleix un satisfactori reconeixement públic, com ara la recerca sobre l'antic

port grec d'Empúries, pilotat per l'equip d'investigadors d'aquesta seu del MAC, que ha rebut el premi al «Millor descobriment arqueològic realitzat el 2021», en el marc del I Premi Sàpiens organitzat per la revista de divulgació històrica *Sàpiens*, en ocasió del 20è aniversari de la seva creació.

Així doncs, a poc a poc, el MAC es transforma i creix, i alhora, esdevé més visible i atractiu per a la ciutadania i els visitants del país. Certament, aquesta transformació no hauria estat possible sense un significatiu augment dels recursos econòmics de què actualment disposa el Museu, disposat per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, dins de l'esperat i necessari creixement dels recursos destinats a la cultura implementat pel Govern de la Generalitat de Catalunya. Però tampoc seria possible sense la dedicació, la passió i el saber fer de l'extraordinari equip de dones i homes que hi treballen. Així, també un any més, i com a director del MAC, em plau expressar-los el meu agraïment més pregó.

19 de maig de 2023

índex

Panorama general del Museu

| 6

Projectes més rellevants

| 11

Objectiu estratègic 1

Un museu obert, popular
i atent als interessos
i necessitats dels seus
públics

| 12

Objectiu estratègic 2

Un museu segur,
confortable i universalment
accessible

| 41

Objectiu estratègic 3

Un museu innovador,
atractiu i inspirador

| 47

Objectiu estratègic 4

Un museu inclusiu
i socialment responsable

| 55

Objectiu estratègic 5

Un museu que coopera
i es projecta arreu
de Catalunya i del món

| 62

Objectiu estratègic 6

Un museu que contribueix
decisivament al coneixement,
conservació i difusió del patrimoni
arqueològic català

| 70

Objectiu estratègic 7

Un museu més eficient,
transparent i sostenible

| 84

Marc economicofinancer Quadre resum

| 87

panorama

general del Museu

Missió

El Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC) va ser creat per la Llei de museus de 1990, amb la categoria de museu nacional. D'acord amb la seva llei fundacional, el Museu té com a missió “mostrar permanentment els vestigis arqueològics que il·lustren l'evolució de Catalunya i el seu entorn durant la prehistòria i la història antiga”.

Mandat

El Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC) és una institució permanent sense finalitat de lucre que, d'acord amb el sentit de la Llei de museus que l'ha creat i en coherència amb la pròpia identitat històrica, conserva i gestiona un patrimoni destinat a la fruïció universal. Per tant, el Museu:

- a) Realitza un servei públic.
- b) Conserva, cataloga, exposa i adquireix béns culturals, també amb finalitats d'educació i estudi.
- c) Orienta la seva activitat a mostrar una visió global de Catalunya en l'àmbit cultural que li és propi i amb vocació d'estendre el seu servei a tot el país.

Funcions

En relació amb la seva missió i mandat, i en coherència amb la seva identitat, el Museu desenvolupa les funcions següents:

- a) Té cura de l'inventari, catalogació, ordenació i gestió de les seves col·leccions.
- b) Produeix, implementa, conserva i posa a disposició del públic la documentació sobre els béns i les intervencions de conservació, els moviments de les obres, els ordenaments històrics i qualsevol altre actiu dels béns que se li han confiat.
- c) Promou la investigació i l'estudi, i activa col·laboracions amb universitats, instituts de recerca i museus d'arreu de Catalunya i del món.

d) Adopta totes les mesures adequades per garantir la preservació del patrimoni i la seguretat dels béns i de les persones que treballen o entren al Museu.

e) Ajuda a difondre i implementar l'ús públic dels béns que li han estat encomanats i els coneixements que s'hi relacionen, preparant eines de comunicació, articulades tenint en compte la pluralitat i la diferent tipologia de visitants; desenvolupa projectes educatius per a estudiants i altres categories de públic, i proposa activitats populars, lúdiques i educatives.

f) Organitza exposicions temporals, reunions, seminaris i conferències, i contribueix a la seva organització.

g) Promou iniciatives per fomentar la participació dels ciutadans en les seves activitats i en la difusió del coneixement de la institució i els seus actius a un públic cada cop més ampli.

Estructura institucional i col·leccions

El Museu integra actualment dos equipaments museístics d'arrel centenària i tres grans jaciments arqueològics museïtzats: el Museu d'Arqueologia de Catalunya a Barcelona, seu central de la institució; el Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona; la ciutat grecoromana d'Empúries, a l'Escalá; la ciutadella ibèrica d'Ullastret, i el Castell i conjunt arqueològic d'Olèrdola. A més, el Museu gestiona també el Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC), amb seu a Girona, i els Dipòsits Nacionals d'Arqueologia, ubicats a Cervera.

En el seu conjunt, a més dels importants jaciments abans mencionats, el Museu conserva i exposa també la col·lecció arqueològica més important de Catalunya, així com un important fons bibliogràfic, documental i fotogràfic d'interès arqueològic, museístic i patrimonial.

Història i identitat

El Museu d'Arqueologia de Catalunya és fruit de la unió administrativa de dues institucions museístiques i tres grans jaciments museïtzats, gestada l'any 1990, amb la

promulgació de la Llei de museus de Catalunya.

Tanmateix, la nova institució hereta i recull el projecte museístic i les col·leccions del Museu d'Arqueologia de Catalunya, creat a Barcelona l'any 1932 per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, a partir de la unificació de les col·leccions procedents de l'antic Museu Provincial d'Antiguitats (1879-1932) i del Museu d'Art i Arqueologia de Barcelona (1915-1932), hereus també, al seu torn, d'experiències museístiques anteriors.

Convertit en Museu Arqueològic de Barcelona l'any 1939 pel franquisme, el Museu fou gestionat per la Diputació de Barcelona fins a l'any 1996, en què la seva gestió, a conseqüència de l'esmentada Llei de museus de 1990, fou transferida a la Generalitat, amb la qual cosa recuperà el nom d'abans de la Guerra Civil i, alhora, tornà a assumir funcions d'abast nacional.

Governança

Amb la creació de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, l'any 2014, el Museu ha quedat integrat dins aquesta nova empresa pública adscrita al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, tot mantenint la seva autonomia funcional i de projecte, i sense perdre la seva categoria i les funcions de museu nacional que li atorga la Llei de museus de Catalunya.

El Consell d'Administració i la direcció de l'esmentada agència, així com la direcció del Museu són els òrgans que actualment configuren i condueixen la governança del Museu.

Visió i objectius estratègics

Des de principis de l'any 2019, l'activitat institucional s'emmarca en les directrius i línies d'actuació –i hi respon– que estableix l'esborrany de pla estratègic del Museu, l'anomenada Estratègia MAC 2025, formalment aprovada pel Consell Rector del Museu. Aquest document defineix i proposa una nova visió per a la institució, la d'esdevenir **“un museu de referència nacional i internacional, símbol de l'aposta de Catalunya per la innovació i la creativitat, obert, inclusiu, transparent i sostenible, on l'arqueologia explica, qüestiona, sorpren i emociona”**.

D'altra banda, l'esmentada Estratègia MAC 2025 també explicita els valors que el Museu considera constitutius de la seva identitat i del seu projecte de futur: inclusivitat, accessibilitat, humanisme, esperit de cooperació, rigor acadèmic i professional, aposta per la innovació i la creativitat, transparència i eficiència.

Sobre la base d'aquesta visió i d'aquests principis i visions inspiradors, el Museu construeix i desenvolupa la seva activitat en funció de set grans objectius estratègics:

- **Objectiu estratègic 1.** Un museu obert, popular i atent als interessos i necessitats dels seus públics
- **Objectiu estratègic 2.** Un museu segur, confortable i universalment accessible
- **Objectiu estratègic 3.** Un museu innovador, atractiu i inspirador
- **Objectiu estratègic 4.** Un museu inclusiu i socialment responsable
- **Objectiu estratègic 5.** Un museu que coopera i es projecta arreu de Catalunya i del món
- **Objectiu estratègic 6.** Un museu que contribueix decisivament al coneixement, conservació i difusió del patrimoni arqueològic català
- **Objectiu estratègic 7.** Un museu més eficient, transparent i sostenible

El MAC en xifres

El segon museu d'arqueologia més antic de Catalunya

Museu de Sant Pere de Galligants, a Girona

1845

Museu d'Arqueologia de Catalunya, a Barcelona

1932

Dos edificis monumentals

Palau de les Arts Gràfiques, a Barcelona

1927

Museu de Sant Pere de Galligants, a Girona

s. XII

Un museu extens

Metres quadrats d'àrees expositives

5.788

Metres quadrats de reserves

9.716

Metres quadrats de jaciments a l'aire lliure

56.337

Objectes arqueològics

160.000

El MAC en xifres

El museu com a font de coneixement

Laboratoris de conservació-restauració

3

Biblioteca especialitzada

+30.000

llibres i revistes

Arxiu fotogràfic

+80.000

fotografies

Projectes quadriennals de recerca en curs

15

8

liderats pel Museu

Grans itineraris patrimonials impulsats pel Museu

2

Ruta de l'Art Rupestre
Ruta dels Ibers

Xarxes internacionals de museus

3

Iron Age Europa
Ruta dels Fenicis
European Exhibition Network

Xarxes de museus coordinades pel MAC

2

Xarxa de Museus i Jaciments
d'Arqueologia de Catalunya
(Arqueoxarxa)
Xarxa Museus de Girona -
SAM

Personal adscrit al Museu que treballa cada dia per fer el Museu més
acollidor, més comprensible i més eficient

66

persones

31 dones
35 homes

projectes

rellevants del 2021

Un museu obert, popular i atent als interessos i necessitats dels seus públics

L'any 2022 s'ha assolit la xifra de 241.536 visitants, un increment de prop d'un 20 % en relació amb l'any anterior, que consolida una línia creixent en la resposta ciutadana al nostre Pla d'acció.

Així mateix, altres indicadors d'abast cultural també mostren creixements substancials. Destaca especialment un increment de prop d'un 50 % dels visitants que han participat en les nostres propostes educatives, concretament s'ha assolit la xifra de 52.393 usuaris, que han participat en alguna de les 79 activitats programades. L'activitat cultural del Museu ha programat un total de 203 activitats diferents, que han generat un volum de participació de 33.657 persones, gràcies a les prop de sis-centes sessions programades.

Pel que fa als seguidors digitals s'ha incrementat la participació a les xarxes socials @macarqueologia, que han arribat als 53.089 seguidors. Els projectes de difusió digital de la cultura s'han ampliat amb una major oferta en l'Arqueopodcast i l'Arqueoblog, i amb la creació de la nova revista digital *Arqueodebats*. Tot plegat amb l'objectiu de crear recursos digitals diversos, accessibles, segmentats per interessos dels usuaris i en català.

Objectiu estratègic 1

1.1. L'acció educativa

L'any 2022 s'ha assolit la xifra de 241.536 visitants, un increment de prop d'un 20 % en relació amb l'any anterior, que consolida una línia creixent en la resposta ciutadana al nostre Pla d'acció.

D'altra banda, altres indicadors d'abast cultural també mostren creixements substancials. Destaca especialment un increment de prop d'un 50 % dels visitants que han participat en les nostres propostes educatives, concretament s'ha assolit la xifra de 52.393 usuaris, que han participat en alguna de les 79 activitats programades. L'activitat cultural del Museu ha programat un total de 203 activitats diferents, que han generat un volum de participació de 33.657 persones, gràcies a les prop de sis-centes sessions programades.

Pel que fa als seguidors digitals s'ha incrementat la participació a les xarxes socials @macarqueologia, que han arribat als 53.089 seguidors. Els projectes de difusió digital de la cultura s'han ampliat amb una major oferta en l'Arqueopodcast i l'Arqueoblog, i amb la creació de la nova revista digital Arqueodebats.

Tot plegat amb l'objectiu de crear recursos digitals diversos, accessibles, segmentats per interessos dels usuaris i en català.

Com a part de la seva estratègia transversal, el Museu ha continuat treballant en el desenvolupament de l'estructura i l'elaboració de continguts didàctics de la pestanya Aprèn del web del Museu; ha posat en marxa el Projecte educatiu virtual del web del MAC, en el marc de la Comissió d'Educació i a través de l'empresa Graó, i ha començat a treballar en l'elaboració d'un recurs educatiu sobre «Què és l'arqueologia?».

Així mateix, a Barcelona s'han treballat dos projectes educatius singulars. El primer, Gresol Cultural, ha permès desenvolupar projectes col·laboratius juntament amb tres centres educatius de proximitat, en què s'ha potenciat el fet que el Museu d'Arqueologia de Catalunya té com a prioritat la valorització del patrimoni arqueològic, la seva divulgació i la creació de vocacions científiques. El segon correspon al projecte educatiu de l'Escola Tanit, de Santa Coloma

Visita escolar a la ciutat grega i romana d'Empúries

1.1. L'acció educativa

de Gramenet, en què s'han desenvolupat un conjunt d'accions de coneixement del medi marí, emmarcades en el projecte Magnet, juntament amb l'esmentat centre educatiu i l'Institut de Ciències del Mar.

El Museu ha estat present també en l'Espai Ciència del Saló de l'Ensenyament, celebrat a Fira de Barcelona del 16 al 20 de març, amb la presentació d'algunes de les activitats amb més contingut experimental, entre les quals cal destacar l'activitat CSI Ossos, en què els participants poden conèixer alguns dels aspectes que tracta l'antropologia arqueològica, i experimentar-hi. El MAC ha gaudit de l'assistència de diversos grups d'estudiants de secundària que s'han interessat per l'oferta del Museu.

D'altra banda, el MAC ha continuat col·laborant en projectes educatius d'àmbit territorial, com són la participació de la seu de Girona en el Grup de Treball Pla de Zona «Monestirs benedictins» i en Culturesportitza't 2022, una iniciativa de la Càtedra d'Esport i Educació Física de la Universitat de Girona, en col·laboració amb l'Ajuntament i els instituts de Banyoles, i les tres sessions sobre arqueologia subaquàtica que el CASC ha ofert a alumnes de primària de l'escola rural de Corçà i l'escola l'Empordanet de la Bisbal d'Empordà.

El MAC a l'Espai Ciència del Saló de l'Ensenyament

El Centre Iberia Graeca, per la seva banda, ha col·laborat en l'organització del XI Concurs de Cultura Clàssica Odissea a través de l'APLEC (Associació de Professors de Llengües Clàssiques de Catalunya), concurs destinat a alumnes de secundària i batxillerat. L'edició d'aquest any ha estat dedicada a «L'art a Grècia i Roma». Amb la participació de 473 grups d'arreu de Catalunya amb un total de més de mil alumnes de segon cicle d'ESO i batxillerat.

Enquestes de satisfacció

Al mes de juliol de l'any 2022, amb la voluntat de copsar el grau de satisfacció dels centres docents que han visitat el Museu, s'ha dut a terme una enquesta de satisfacció, que s'ha fet arribar per correu electrònic al professorat que ha visitat el MAC durant el curs escolar 2021-2022. En total s'han enviat 219 enquestes, amb un retorn de gairebé el 7 %. Aquestes enquestes han servit per conèixer com ha vist el professorat les activitats en què ha participat i per detectar si els ha servit després per treballar a l'aula.

De les enquestes contestades, s'ha obtingut un retorn molt positiu. La resposta a la pregunta si els ha agradat la visita/activitat que han vingut a fer ha estat molt positiva, s'hi ha destacat la museografia, l'ús de rèpliques i la tasca del personal educador. El 87 % de les persones que han emplenat l'enquesta han considerat que la visita ha tingut retorn a l'aula. De les dues enquestes que no ho han vist d'aquesta manera, una ha programat l'activitat com a cloenda i, per tant, la visita ha servit per reforçar tot allò que ja s'havia treballat prèviament a l'aula. El 60 % de les respostes han indicat que no han tingut cap problema durant la visita. Més del 90 % han manifestat que voldrien repetir l'activitat o visita que han fet. El 66 % ja coneixia el Museu, si bé el 20 % d'aquestes persones no havia vingut anteriorment amb cap grup d'escolars.

1.2. L'acció cultural

Actors de la visita teatralitzada a Olèrdola

El programa cultural del MAC el componen un ampli ventall d'activitats, que inclouen des de visites guiades o teatralitzades a les diferents seus del Museu, fins a tallers per a infants i famílies o per a adults, passant per espectacles, conferències i presentacions de llibres.

S'afegeixen a aquesta oferta les diades de portes obertes que s'hi celebren al llarg de l'any, coincidint amb festivitats pròpies del nostre calendari o amb la celebració de jornades commemoratives d'àmbit nacional i internacional.

Visites guiades i teatralitzades

El MAC Barcelona ha continuat ampliant l'oferta d'itineraris temàtics per descobrir aspectes dels nostres avantpassats com el culte a la bellesa o la importància dels rituals de mort i les pràctiques funeràries en les cultures que ens han precedit.

Però la voluntat d'obrir el Museu a la realitat i a l'entorn que l'envolta s'ha fet palesa amb l'itinerari «Una passejada pel Montjuïc més desconegut», un recorregut pels moments més importants del desenvolupament contemporani, lligats als grans esdeveniments internacionals –com l'Exposició Internacional del 29 o els Jocs Olímpics del 92–, i que posa en situació les restes arqueològiques trobades amb els canvis urbanístics que van comportar.

Sortida de sol a Empúries en el marc de la visita teatralitzada

A més, la inauguració el 28 d'abril de l'exposició «Naufragis. Història submergida» ha ampliat l'oferta habitual amb les visites guiades a l'exposició, que en ocasions han comptat amb la participació directa dels tècnics del CASC, veritables protagonistes de l'experiència.

El MAC Empúries ha mantingut l'oferta habitual de descoberta del jaciment arqueològic, com són les visites guiades romanes, que es fan la majoria de caps de setmana de l'any i diàriament durant la temporada de més afluència de visitants, i «Empúries virtual», de periodicitat mensual. El mes de novembre, directament lligada a la festa de Tots Sants, s'ha programat la visita «Empúries oculta».

Així mateix, la seu emporitana ha organitzat visites amb motiu del Dia de la Dona, el 8 de març, i de la Fira Arrels del Vi, i al llarg de l'any se n'han programat per a famílies en format gimcana, amb diferents missions i plantejaments.

La seu del MAC a Girona ha mantingut les visites monogràfiques coordinades amb el director del Museu de la Catedral; la visita «Girona Monàstica», amb la col·laboració del Monestir de Sant Daniel; el cicle de visites «El temps de la memòria», o la visita teatralitzada «Un passeig per la història de Sant Pere de Galligants». Aquesta oferta s'ha vist ampliada amb la visita «Claustres. Un passeig per tres espais romànics»,

1.2. L'acció cultural

amb la col·laboració del Monestir de Sant Daniel i la Catedral de Girona.

Així mateix, la seu gironina ha començat a treballar en el disseny d'una nova visita teatralitzada al voltant del Monestir i del burg de Sant Pere, que està previst oferir en horari nocturn.

A la seu del MAC a Olèrdola destaquen les visites guiades com «Vi i cellers a la ciutat medieval», «Olèrdola, 4.000 anys d'història» o «La recerca arqueològica al dia, 100 anys després», que any rere any permet retornar a la societat els resultats de la tasca arqueològica. A més, amb la voluntat de donar continuïtat a la commemoració dels 100 anys de les primeres intervencions de l'IEC al jaciment, s'ha creat la visita guiada «100 anys després... ahir i avui de la recerca arqueològica».

La literatura ha estat també fil conductor d'activitats del Museu. Així, la seu d'Ullastret ha continuat programant la Ruta Josep Pla a Ullastret, juntament amb la Fundació Josep Pla, per apropar el públic visitant a la realitat de les primeres excavacions a la ciutat ibèrica a través dels textos de l'escriptor empordanès, i la visita teatralitzada «Ekinar, la història d'una noble indiketa», basada en la novel·la de Núria Esponellà, *Ànima de Tramuntana*. Aquesta aposta per lligar literatura i patrimoni també ha estat present en les visites literàries vinculades a l'organització de la Vila del Llibre de l'Escala, organitzades per la seu empordanesa del MAC.

Visita guiada «Girona Monàstica»

Els capvespres d'estiu esdevenen un bon escenari per a les visites teatralitzades que ofereix el MAC Empúries, en què han destacat «Bibendum», activitat que barreja escenificacions i tastos de vi i que es du a terme en col·laboració amb Glops d'Història i Empordà Caterva; «L'últim capvespre», una nova proposta per a les visites Cap al Tard, molt ben acollida pel públic assistent, i la recuperació, a finals d'estiu, de la visita «Lucilla, una meuca romana».

Cal afegir les visites «Els ibers i el mar» al poblat ibèric de Castell (Palamós), organitzades conjuntament pel MAC Ullastret i el Museu de la Pesca de Palamós durant els mesos de març a novembre, i la visita que el Centre Iberia Graeca ha ofert l'11 de juny a Sant Martí d'Empúries i al MAC Empúries a un grup de trenta-una persones del Centre d'Estudis de l'Hospitalet de l'Infant.

Tallers i activitats experiència

En la programació del MAC Barcelona destaquen el taller «Restaura'm», una mostra de l'activitat que es fa als laboratoris del Museu, que ofereix l'oportunitat als assistents d'experimentar com canvia un objecte sota les seves mans, i el «Taller d'escriptures del món antic», que apropa els participants als detalls dels principals sistemes d'escriptura de l'antiguitat.

Activitats «Bibendum» a Ullastret

1.2. L'acció cultural

Visita a Olèrdola

Fira Triumvirat Mediterrani

Dues activitats experiència han marcat també el calendari de la seu barcelonina, «El foc a la prehistòria» i «Eines de cacera i de guerra», que combinen la visita a les sales permanents de prehistòria focalitzada en cada un dels temes proposats amb la demostració pràctica i l'experimentació de les tècniques d'encesa de foc i de la fabricació de puntes de fletxa. A aquestes dues activitats, cal afegir-hi «Vins dels fons del mar», que acompanya la visita guiada a l'exposició «Naufragis» amb un tast de vins.

La seu del MAC a Empúries ha coorganitzat, amb l'Ajuntament de l'Escala, la fira Triumvirat Mediterrani, els dies 7 i 8 de maig, amb tallers d'artesans romans i contacontes per a famílies, i ha organitzat també una nova edició del Festival Familiar, celebrat el 30 de juliol, amb tallers diversos i un campament de legionaris romans instal·lat als jardins.

A finals d'estiu, el benestar ha centrat dues activitats destacades de la seu emporitana, una sessió de *mindfulness* a la sortida del sol, seguida d'un esmorzar saludable, i la primera edició del Festival Emporion, per celebrar el solstici d'estiu i el Dia Internacional del loga, amb activitats de ioga, meditació i Kirtan.

Les tres seus gironines del MAC s'han adherit a la iniciativa del Patronat de Turisme Costa Brava Girona «Beu-te els museus», per promocionar de manera combinada l'oferta museística i la Ruta del VI DO Empordà. A Empúries l'activitat s'ha fet conjuntament amb el Celler Mas Llunes, a Ullastret la visita s'ha maridat amb vins del celler Martí i Fabra, i el MAC Girona l'ha acompanyat amb vins del celler Pere Guardiola.

Al seu torn, el MAC Girona ha completat l'oferta de

1.2. L'acció cultural

Visita a la sala de Roma a Barcelona

Visita guiada a Olèrdola

tallers i activitats experiència amb un taller de mosaics dirigit al col·lectiu de gent gran.

El MAC Ullastret ha reeditat l'activitat «Un tast d'Indika» per conèixer què bevien i menjaven els ibers indigets. Aquesta edició ha comptat amb la xef empordanesa Iolanda Bustos, que ha ofert un sopar al mes d'agost i un vermut al mes de novembre, elaborats tots dos amb productes de proximitat.

En el marc de les Passejades Guiades, el MAC Olèrdola ha presentat el taller «Guisla, la remeiera» i la passejada «Olèrdola, una muntanya d'històries». La Gimcana del Parc d'Olèrdola i «L'estrany viatger i el seu mapa» completen l'oferta lúdica adreçada al públic familiar. Així mateix, participa en «La carretera del vi», que el 2022 s'ha concretat en l'experiència Dissabtes de vins, en què el públic visitant del jaciment ha gaudit del tast d'una copa de vi d'un dels cellers del Penedès.

L'any ha acabat amb la programació d'una nova edició de l'Arqueonadal, que ha comptat amb activitats com

Quin luxe el mosaic! i Els colors del vidre, organitzades al MAC Barcelona, el taller «Els tions han arribat al Parc d'Olèrdola», i altres tallers orientats al públic familiar oferts per les seus d'Ullastret i Empúries.

Jornades de portes obertes

Al llarg de l'any les diferents seus del MAC obren les portes al públic amb motiu de la celebració de diades assenyalades com Sant Jordi, festivitats locals de cada seu o la Diada Nacional de Catalunya.

En el marc d'aquests celebracions, Empúries ha ofert portes obertes en la jornada Triumvirat Mediterrani, celebrada el 7 de maig, i la seu del MAC a Olèrdola ho ha fet per afegir-se a la celebració del Dia Europeu dels Parcs Naturals, la Trobada dels Pobles d'Olèrdola i la festa Viu el Parc el MAC Olèrdola.

El 5 de febrer el Museu d'Arqueologia de Catalunya a Barcelona ha participat en la Jornada In Museum,

1.2. L'acció cultural

Festa Viu el Parc a Olèrdola

una oportunitat per anar més enllà de les sales d'exposicions i endinsar-se en l'ànima del Museu. Així, un dia l'any els visitants poden descobrir, de la mà de l'equip de personal tècnic especialitzat, les zones de treball arqueològic i altres espais representatius de l'activitat de preservació, conservació i documentació de les col·leccions del Museu, com la biblioteca, el laboratori de restauració, la càmera estanca de metalls o el laboratori de paleopatologia.

Des de ja fa uns anys, el MAC participa plenament en la celebració de jornades patrimonials d'àmbit nacional i internacional que s'han consolidat com a cites ineludibles del calendari propi del Museu, i en què la contribució del MAC es concreta en una variada oferta d'activitats que inclouen portes obertes, visites guiades, tallers, conferències, activitats experiència o espectacles.

El dissabte 14 de maig ha tingut lloc una nova edició de la Nit dels Museus; per a aquesta ocasió, el MAC Girona, en col·laboració amb Gironamuseus, ha presentat la

visita teatralitzada «Quan el museu no era museu», per conèixer els sis edificis museístics de la ciutat i descobrir com eren abans de ser museus i quines anècdotes amaguen.

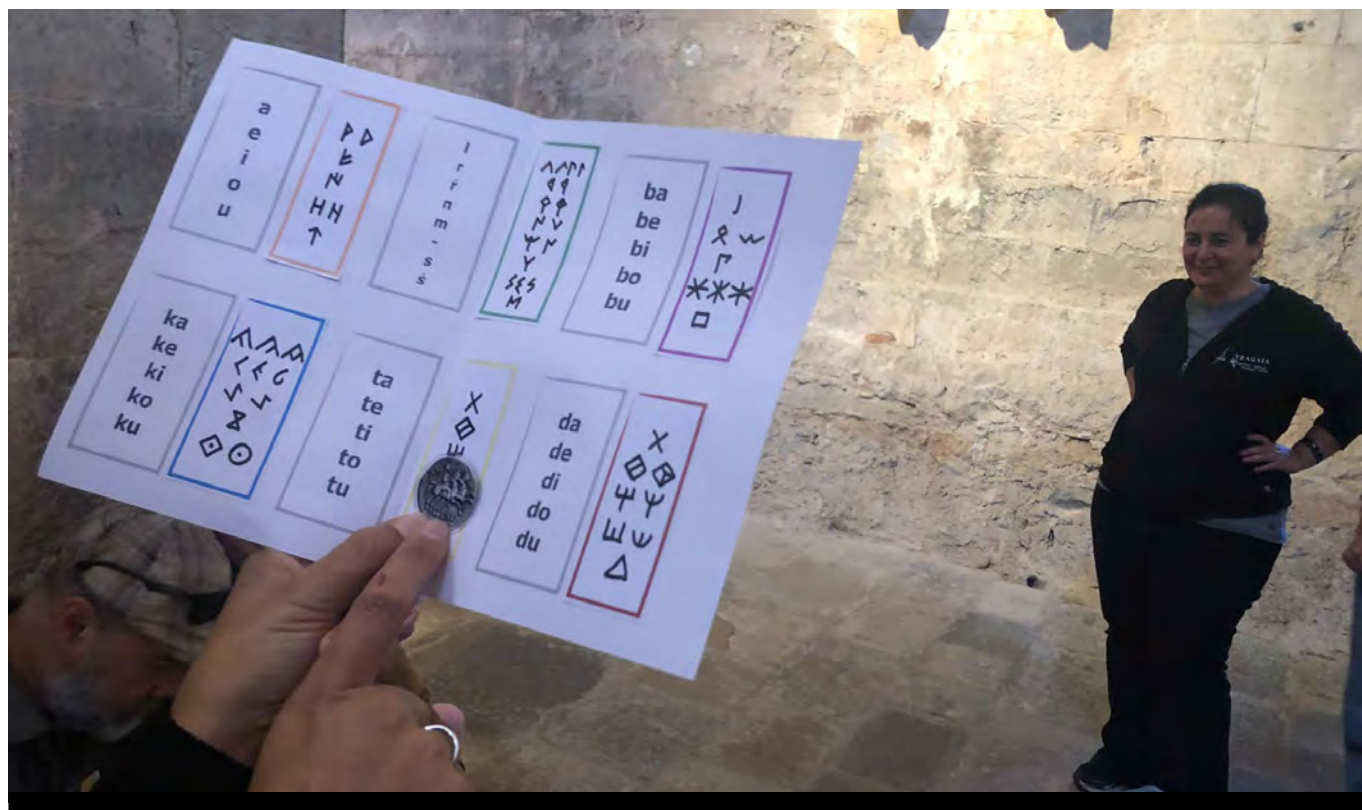
Durant les Jornades Europees de l'Arqueologia, que s'han dut a terme del 17 al 19 de juny, la seu de Barcelona ha ofert l'activitat «Viu l'arqueologia!», que proposa un recorregut científicopràctic en què infants i adults participen del procés d'investigació i generació de nous coneixements que porta a desxifrar les preguntes sobre el passat. El MAC Girona s'hi ha afegit amb el taller «Vine a comerciar amb els ibers».

El primer cap de setmana d'octubre el MAC ha organitzat una nova edició del Cap de Setmana Ibèric, que en aquesta ocasió ha posat el focus en la llengua i l'escriptura ibèriques, un dels enigmes encara per descobrir d'aquesta cultura de l'edat del ferro. El MAC Barcelona ha ofert el «Taller d'escriptura», per treballar i experimentar amb l'escriptura ibèrica i els símbols que la caracteritzen, i l'activitat «El repte de les restes

1.2. L'acció cultural

Cap de Setmana Ibèric a Girona

incinerades», en què es descobreix la feina que ha de fer l'antropòleg i quina informació aporten aquestes restes a la recerca científica. Al seu torn, la seu de Girona ha organitzat el taller «La incògnita ibèrica»; el MAC Olèrdola ha programat un seguit de tallers de descoberta al voltant de l'escriptura ibèrica, i la seu del MAC a Ullastret s'hi ha afegit amb dues conferències a càrrec de l'investigador Joan Ferrer, especialista en llengua i escriptura ibèriques. La primera d'aquestes conferències s'ha centrat en les inscripcions monumentals en pedra que s'han documentat en el jaciment del Puig de Sant Andreu. La segona ha presentat les làmines de plom amb inscripcions ibèriques i, especialment, la làmina procedent del poblat ibèric de Castell (Palamós).

El lema «Patrimoni sostenible» ha centrat les Jornades Europees del Patrimoni 2022, que s'han celebrat durant el cap de setmana del 8 i 9 d'octubre, una proposta que convida a reflexionar sobre la protecció del nostre patrimoni en un context marcat pel canvi climàtic i la

degradació mediambiental. El MAC Barcelona ha ofert l'activitat «Meteorologia i patrimoni subaquàtic. Com afecta el canvi climàtic els jaciments subaquàtics», que mostra aquesta situació a través de la visita a l'exposició «Naufragis, història submergida», i el taller «Mosaic romà», que ofereix una breu explicació de la tècnica del mosaic i l'oportunitat a petits i grans de realitzar els seu propi mosaic geomètric sobre una base de fusta. Per la seva banda, destaca també el taller «Jugar abans de les piles i les bateries», a càrrec de la seu gironina del MAC. Així mateix, el CASC ha ofert la conferència «Canvi climàtic i patrimoni cultural subaquàtic».

Del 12 al 20 de novembre ha tingut lloc la Setmana de la Ciència; el MAC Barcelona s'ha sumat a aquesta celebració amb «Paisatges antics», en què es pot veure com a partir de l'anàlisi de les mostres de pòl·lens es poden reconstruir els paisatges antics i conèixer les activitats humanes que hi interactuaven i que els han donat forma al llarg dels mil·lennis. El taller «Arqueologia i ciència: l'origen del foc»

1.2. L'acció cultural

ha estat l'aposta de la seu del MAC a Girona

Conferències i presentacions

(Re)Trobades. Una Visió Arqueològica a la Primera Circumnavegació Mundial (1519-1522)

Amb motiu del cinquè centenari de la primera circumnavegació mundial, el 8 de novembre la seu del MAC a Barcelona ha acollit el seminari (Re)Trobades. Una Visió Arqueològica a la Primera Circumnavegació Mundial (1519-1522), que ha posat damunt la taula un debat sobre què va significar la primera circumnavegació mundial de l'expedició Magallanes-Elcano per a les poblacions dels diferents punts del planeta per on va passar, a partir de les investigacions arqueològiques a les Illes Canàries, la costa atlàntica de Patagònia, l'estret de Magallanes i les Illes de Guam, que permeten mostrar com eren les poblacions indígenes i com fou el contacte amb els navegants europeus.

El Seminari ha estat organitzat conjuntament des dels projectes d'investigació Arqueologia en el mar interior

de Última Esperanza (Magallanes, Xile), del Departament de Prehistòria de la UAB, i ABERIGUA-Arqueologia del colonialisme ibèric a Guam i les illes Marianes, del Departament d'Humanitats de la UPF.

—

La seu del MAC a Empúries ha acollit dos seminaris de temàtica ben diferent. D'una banda, el Workshop Gastronomia i Patrimoni, celebrat del 27 al 29 de maig, en el marc de la col·laboració entre el MAC i l'ETS d'Arquitectura de Barcelona de la UPC. La proposta ha presentat la gastronomia com a fil conductor per vincular-la temàticament als orígens del jaciment d'Empúries. D'altra banda, l'equip tècnic del Museu ha participat en les conferències programades per al curs, adreçat a docents, Actualització Científica i Didàctica d'Empúries, que s'ha fet els dies 14 i 15 de juliol i en què s'ha presentat el vessant arqueològic, científic i didàctic del jaciment. El curs s'ha coorganitzat amb Eusebi Ayensa, docent del Camp d'Aprenentatge d'Empúries, i s'ha ofert a través del Col·legi Oficial de Docents i Professionals de la Cultura.

Lliurament del Premi Josep Barberà de la Societat Catalana d'Arqueologia al MAC

El 30 de novembre el MAC ha acollit l'acte d'atorgament de la 19a edició del Premi d'Arqueologia-Memorial Josep Barberà i Farràs, que atorga la Societat Catalana d'Arqueologia (SCA) en record del fundador i president de l'Associació Josep Barberà i Farràs (Barcelona 1925-2003).

La Societat Catalana d'Arqueologia (SCA), entitat constituïda el 1983, té com a missió vetllar per l'activitat dels arqueòlegs en l'àmbit català, amb la intenció de reforçar la consciència de col·lectiu, esdevenir grup d'opinió i fer la funció de col·legi professional.

Mireia Pinto Monte ha estat la guanyadora d'aquesta edició amb l'obra *Repensar la tipologia de la ceràmica majòlica valenciana d'època medieval i moderna*.

1.2. L'acció cultural

El MAC Barcelona ha presentat, el 15 de juny, la conferència «Desvelant enigmes dels sarcòfags: mites i creences sota segles de pols». Isabel Moreno Martínez, responsable de restauració del Museu d'Arqueologia de Catalunya, i Montserrat Claveria, professora de la UAB i investigadora adscrita a l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, han presentat alguns dels aspectes desvelats pel projecte de recerca El sarcòfag romà en la península Ibèrica, que duen a terme. En el marc d'aquest projecte, s'ha presentat també «Coralina en color», un projecte docent en què cinc alumnes de la Universitat Autònoma de Barcelona, supervisats per Montserrat Claveria i Saray García, del Departament de d'Art i Musicologia de la UAB, han participat en el procés de creació de la reconstrucció d'una escultura hel·lenística i de la seva policromia a partir d'un cap femení del magatzem del MAC, amb l'objectiu principal de donar a conèixer que les escultures de l'antiguitat clàssica estaven decorades amb una extensa gamma de colors i que la seva aparença actual és conseqüència del pas del temps i

l'exposició a la intempèrie.

Al mes de desembre, el MAC Ullastret, juntament amb el Museu de la Pesca de Palamós, ha organitzat una conferència per presentar les darreres intervencions arqueològiques que s'han realitzat al poblat ibèric de Castell (Palamós) durant la tardor dins el marc del projecte de recerca quadriennal SPAHI.

En el marc de les VII Jornades Marítimes: Noves aportacions al coneixement del derelict Deltebre I, que han tingut lloc al Centre d'Estudis de l'Hospitalet de l'Infant (CELHI), el CASC han impartit la conferència «El derelict Illes Formigues II i la carta arqueològica subaquàtica del Baix Ebre». El CASC també ha ofert el 1r cicle de conferències al voltant de l'exposició «Naufragis. Història submergida».

El 15 de novembre, s'han celebrat amb èxit al Museu d'Arqueologia de Catalunya les Jornades CCUC 2022: Projectes i Serveis Bibliotecaris Cooperatius, a les quals han assistit més de noranta professionals bibliotecaris d'arreu de Catalunya i s'han presentat

Cicle de conferències Naufragis. Històries submergides.
Sessió feta al Museu Marítim de Barcelona

1.2. L'acció cultural

diferents projectes innovadors dins del món de la gestió documental. La biblioteca del MAC ha tingut l'ocasió de presentar el seu projecte de transformació d'un servei presencial a un servei virtual (<https://www.csuc.cat/ca/noticia/biblioteca-mac-transformacio-servei-presencial-virtual>).

Commemoracions

100 anys del naixement del Dr. Miquel Oliva, primer director del conjunt ibèric d'Ullastret

El 15 de juliol de 2022 el Museu d'Arqueologia de Catalunya i els Serveis Territorials a Girona del Departament de Cultura han organitzat un concert per commemorar els 100 anys del naixement del Dr. Miquel Oliva i Prat, qui fou el primer director del conjunt ibèric d'Ullastret. El concert ha anat a càrrec del duet Carles Coll Bardés (violoncel) i Carles Coll Costa (piano), amb la col·laboració de l'escriptora Núria Esponellà, la rapsoda Maria Rosa Oliveras i la soprano Clara Valero.

Concert a la ciutat ibèrica d'Ullastret

75è aniversari de l'inici de les excavacions a Ullastret

A finals de l'any 2022 s'ha iniciat el programa d'activitats per celebrar el 75è aniversari de l'inici de les excavacions arqueològiques al conjunt ibèric d'Ullastret. No obstant això, el gruix de les activitats vinculades a aquesta efemèride se celebraran al llarg de l'any 2023.

30è aniversari de la creació del CASC

El Museu Arqueològic de Catalunya ha volgut commemorar el 30è aniversari de la creació del CASC amb l'exposició «Naufragis. Història submergida», que vol donar a conèixer la riquesa i la diversitat del patrimoni arqueològic subaquàtic de Catalunya i, alhora, la important tasca d'estudi, salvaguarda i protecció d'aquest patrimoni que des del 1992 realitza el Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya.

Activitats singulars i espectacles

Visit escape de «Naufragis. Històries submergides»

1.2. L'acció cultural

La seu del MAC Barcelona ha participat de ple en la segona edició de Viu Montjuïc, celebrada els dies 8 i 9 d'octubre, un cap de setmana en què els equipaments de Montjuïc uneixen forces per oferir activitats culturals i de lleure per a tots els públics. En aquesta ocasió, a més de portes obertes, el Museu ha ofert l'activitat «Els romans tornen a Montjuïc», en què una legió ha tornat a establir el seu campament militar a la muntanya.

L'octubre també ha acollit el Festival Barcelona Dibuixa, que ha dedicat l'edició del 2022 a «l'abraçada». La participació de la seu barcelonina s'ha concretat en el taller Dos naufragis que s'estimben i s'estimen, vinculat a l'exposició «Naufragis». El taller ha tret a la llum relats de naufragis per descobrir allò que queda a la superfície i allò que ja ha començat a enfonsar-se.

L'oferta per al públic familiar del MAC Barcelona es completa amb un ampli ventall d'activitats, com ara «Tots

els colors», un taller sobre el procés de tenyir els teixits en l'antiguitat; «Converteix-te en un autèntic arqueòleg!», per saber com es troben les peces, com es determina a quina època pertanyen o per a què devien servir; «Taller de Legio per a nens i nenes», tot un procés per arribar a ser un excel·lent legionari romà; «Història destacada», en què alguna de la peces exposades al Museu pren el protagonisme i ens explica la seva història; «El cel en la navegació», per aprendre a orientar-se a través dels estels, o «Barcelona des del mar», en què els assistents s'embarquen en un veler històric de 1918 per descobrir la història de la Barcelona marítima mitjançant una travessia que va del Port Vell al Port del Fòrum.

S'hi afegeixen també les sessions de contacontes organitzades des de la seu barcelonina «Escudella de contes de Nadal» i el cicle «Contes del mar», emmarcat al voltant de l'exposició «Naufragis», en què s'han

Resultat de les visites que l'alumnat d'escoles de dibuix han fet al MAC

1.2. L'acció cultural

Festival Portalblau, a Empúries

presentat els contes *Carrer del mar*, una proposta per als més menuts; *Ulissa*, una relectura moderna, femenina i transgresora del gran clàssic d'Homer l'Odissea, i dos contes científics, que visibilitzen la història de dues dones científiques, Eugenie Clark i Silvy Earle, i desenvolupen un experiment relacionat amb les investigacions i descobriments que van dur a terme.

La seu del MAC Empúries ha col·laborat en el Festival Som Cultura a través de la proposta «Els museus surten al carrer», amb un taller per a famílies.

L'estiu esdevé escenari de propostes escèniques i musicals a les seus del Museu. La programació del Festival Portalblau, a Empúries, ha comptat amb la presència d'Amer Kabbani, amb una proposta de dansa contemporània en col·laboració amb el festival Sismògraf, el muntatge de teatre minimalista *Més lloc per a la fosca*, i els concerts al fòrum dels artistes Texas, Stay Homas, Els Catarres, El Pot Petit i Ara Malikian.

Així mateix, en col·laboració amb l'associació local Untikesken. Amics d'Empúries, ha tingut lloc entre el 25 i el 27 d'agost el Festival de Cinema Pèplum, la programació del qual ha combinat xerrades, com la conferència «Deesses, déus i mites a l'antiguitat clàssica»

a càrrec d'Anna Burrassó, amb la projecció dels films *Fúria de Titans* (2010) i *Hércules* (2014), ambdues amb introduccions històriques i cinematogràfiques.

Coincidint amb la Festa Major d'Ullastret, un capvespre del mes d'agost, el MAC Ullastret ha programat un concert de música clàssica interpretat per l'Orthemis Orquestra. Aquesta activitat, organitzada conjuntament amb l'Ajuntament d'Ullastret, se celebra des de l'any 2013, quan en una primera edició, emmarcada en el programa Espais Sentits de la Diputació de Girona, es va considerar el potencial del conjunt arqueològic com a escenari per a aquest tipus d'espectacles.

Al seu torn, el MAC Olèrdola ha tornat a organitzar els Vespres d'Estiu el 30 de juliol i el 6 d'agost, en què visites guiades, observació d'estels, música i zona gastronòmica amb productes de proximitat s'uneixen per gaudir de la cultura tot admirant les vistes panoràmiques del Penedès. Aquest 2022, la celebració ha inclòs una nova proposta de joc cooperatiu, un *escape room* a tot el jaciment, centrat en la *civitas* d'Olèrdola i el personatge històric de Mir Geribert.

La música ha estat present també a la seu del MAC a Girona, que ha col·laborat amb entitats municipals i

1.2. L'acció cultural

Presentació del llibre *Juego de tronos. Realidades, ficciones, turismos*

del territori en la celebració del Festival Simfònic, amb l'actuació de l'Escola de Música de Besalú, i a la seu de Barcelona, amb el Concert de Nadal, a càrrec del grup Ol'green, un grup vocal nascut al barri veí del Poble-sec.

Pel que fa als actes literaris, el MAC Barcelona ha acollit l'acte de lectura de poemes del llibre *Arabesc. Poemes escollits*, de Manuel Forcano, en l'entorn de les sales on s'exposa la col·lecció romana del Museu.

La seu empordanesa ha organitzat, juntament amb la Llibreria Vitel·la, «Un capvespre amb Pedro Olalla i Maria Belmonte», una conversa a l'entorn de Grècia, la cerca constant de la bellesa i el coneixement i la lluita contra la barbàrie, a través de les obres literàries dels dos autors. També ha programat un recital literari, organitzat amb l'editorial Casa dels Clàssics i la Llibreria Vitel·la, i amb la col·laboració de l'Ajuntament de l'Escala, centrat en aquesta ocasió en l'obra *En Defensa de Sòcrates*, de Plató, que ha comptat amb la participació de l'actor Pere Arquillué, que ha recitat una selecció de textos d'aquesta obra amb l'acompanyament musical de Rafel Plana.

El MAC Girona ha col·laborat en la presentació del llibre *Juego de tronos. Realidades, ficciones, turismos*, de Pere Parramon i F. Xavier Medina, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Girona, l'editorial Enclaves Culturales

Concert de Nadal, a càrrec del grup Ol'green

i el professor de la Universitat de Castella-La Mancha, Guillermo Navarra.

A la seu del MAC a Barcelona s'ha presentat el llibre *La moneda grega a Ibèria. Seques i circulació monetària. In memoriam Paloma Cabrera Bonet*, editat pel MAC-Iberia Graeca.

A més, el MAC fa palesa la seva implicació amb la realitat del territori col·laborant amb entitats i institucions locals en l'organització de diverses activitats al llarg de l'any. Així, la seu de Girona ha participat en la Fira Tocs de Vi, amb els cellers Oliveda i Terra Remota; en la iniciativa del Liceu «Museus i Liceu. Una història compartida», i en el Festival Som Cultura. El MAC Empúries ha col·laborat amb l'Ajuntament de l'Escala i altres entitats locals en l'organització de la Cursa de la Dona i la XVII Marató d'Empúries. I al seu torn, a Olèrdola s'han celebrat la Trobada dels Pobles d'Olèrdola, organitzada per l'Ajuntament d'Olèrdola els dies 4 i 5 de juny; la Festa Viu el Parc, iniciativa de la Diputació de Barcelona feta el 7 de novembre, i el Most Festival, festival del vi i el cinema que organitza Vinseum durant el mes de novembre i amb el qual el MAC Olèrdola participa activament amb visites guiades i cessió d'espais per a projeccions.

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

El MAC continua treballant per fer arribar l'oferta cultural a la societat amb campanyes de comunicació i màrqueting que es difonen tant per mitjans propis –web i xarxes socials del Museu– com pels diferents canals a l'abast.

Campanyes de difusió i publicitat

Al llarg de l'any el MAC ha treballat en un seguit de campanyes de difusió amb l'objectiu de donar a conèixer l'activitat de les diferents seus.

L'exposició «Naufragis. Històries submergides» ha estat una de les grans fites del MAC del 2002. S'han dut a terme dues campanyes de banderoles a la ciutat de Barcelona, una al maig, per difondre la inauguració de l'exposició, i una altra al mes d'octubre, per fer arribar al públic les activitats programades sota l'eslògan «El fons del mar». El fotògraf holandès Daan Verhoeve ha cedit gratuïtament la fotografia utilitzada en la imatge gràfica d'aquestes campanyes. L'exposició també s'ha publicitat en dotze autobusos urbans de la ciutat de Barcelona durant el període comprès entre el 13 de juny i el 10 de juliol.

Banderes a la ciutat de Barcelona de la campanya «Naufragis»

Inserció a *Sàpiens* per a la comunicació de l'exposició «Naufragis. Història submergida»

La campanya s'ha completat, d'una banda, amb la inserció a Catalunya Ràdio de vint-i-cinc falques amb la locució «A les profunditats tot és blau, l'aire que respirem és limitat, la pressió crea bombolles de nitrogen dins el cos. Fer arqueologia sota l'aigua és una aventura... El fons del mar és una aventura», i de l'altra, amb la promoció de l'exposició mitjançant la creació d'un vídeo al canal Tick-Tock de la mà de la creadora Sara Martín (sarapostcard).

Les activitats relacionades amb l'exposició s'han difós mitjançant les xarxes socials Instagram i Facebook, en campanyes concretes durant els mesos de juny i juliol, i de setembre a desembre, i mitjançant el canal digital Núvol, en què s'han inclòs bàners en xarxes socials durant els mesos de maig i juny, i diversos articles relacionats amb la inauguració de l'exposició i els seus

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

continguts més rellevants. Núvol també ha estat el canal triat per difondre les activitats que el MAC ha programat amb motiu del Dia Internacional dels Museus.

Així mateix, s'ha creat un microlloc específic per difondre l'exposició (www.naufragis.cat), que mostra els principals continguts de l'exposició (en català, castellà i anglès) i convida a visitar-la presencialment.

El MAC Empúries ha engegat una nova campanya de comunicació per promocionar el jaciment i les seves activitats durant els mesos d'estiu. La nova imatge gràfica i l'eslògan «La van viure ells, ara viu-la tu» han donat pas a un seguit d'accions de comunicació que han inclòs l'edició i distribució de pòsters a municipis propers al jaciment, la inserció de falques publicitàries a

RAC 1 i una campanya a xarxes socials que ha combinat impactes a Facebook i Instagram.

A la seu del MAC a Girona s'ha treballat en l'elaboració d'una campanya de publicitat específica per a l'exposició «El temps de la memòria» a la revista *Sapiens*, i s'ha creat també un vídeo promocional del recurs educatiu «Esriptura medieval», que ha comptat amb el suport de la Xarxa de Museus de les comarques gironines.

Per a la campanya de Nadal, realitzada en col·laboració amb l'ACdPC, s'han creat recursos per inserir a *Cavall Fort* relacionats amb les activitats programades al MAC, concretament les dutes a terme a Sant Pere de Galligants, seu del MAC Girona, i a Barcelona. El conjunt

Visita de TV3 a l'exposició «Naufragis. Història submergida» i enregistrament de les declaracions del director del Museu, Jusep Boya

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

d'activitats de Nadal previstes al MAC també s'han difós mitjançant promoció digital i la tramesa de *newsletters* de la revista *Time Out*.

La campanya Passió per l'Arqueologia, que ha comptat amb la col·laboració del Gabinet Tècnic del Departament de Cultura i l'ACdPC, ha inclòs una inserció a la revista *Petit Sàpiens*, i la contractació a UTempordà d'una pàgina promocional de les seus de Girona.

Un publireportatge de dues pàgines a la revista *Guix* del mes de juny ha estat l'actuació central de la campanya

de difusió de les activitats educatives del MAC, amb dades que aporten valor al paper educatiu del Museu i que informen de la seva programació.

Així mateix, s'ha activat una campanya per difondre les activitats de l'agenda del Museu orientades a famílies mitjançant l'espai Ciudades Family Welcome de la plataforma Mammaproof.

D'altra banda, s'han creat campanyes gràfiques específiques per promocionar activitats singulars com «Amb sucre o sense» –que s'ha treballat en col·laboració

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

ARQUEOPODCAST

Una de les línies d'acció més fructíferes que ha desenvolupat el MAC a través de l'Arqueoxarxa ha estat la continuïtat de l'Arqueopodcast. S'ha assolit la fita que cada membre tingui un podcast a la xarxa i es considera que l'acció s'ha consolidant com un cas de bones pràctiques de referència. Ho recolzen algunes dades: l'Arqueopodcast compta amb un total de dinou episodis publicats, que han sumat 39.336 descàrregues; al 2022 corresponen set d'aquests episodis publicats i 25.112 del total de descàrregues. Els episodis més descarregats han estat «Tragèdia al call jueu», amb 7.697 baixades durant l'any; «Baetulo: arqueologia amb 'Denominació d'Origen'», amb 4.945, i «Viatge a la Tarraco Imperial», amb 2.943 baixades durant el 2022.

Els capítols emesos es poden consultar a mac.cat/mac-en-linia/arqueopodcast

amb diversos museus de la ciutat de Barcelona—, els Arqueocasals, l'exposició sobre Serra Ràfols, el cicle de conferències «Naufragis. Històries submergides» o el Seminari d'Arqueologia Experimental, entre altres.

A més, el Museu ha col·laborat també amb diversos museus de la ciutat de Barcelona en les creativitats vinculades a les campanyes LGTBI, Quiz, Viu Montjuïc i Petites històries, grans dones, així com en campanyes de difusió cultural desenvolupades per la Generalitat de Catalunya, com la campanya «Fem-ho bé, Fem-ho tot, Fem-ho possible».

Les accions de comunicació globals del MAC s'han reforçat mitjançant l'edició i distribució de 30.000 exemplars del MacTicket i l'edició de l'agenda quadrimensual del Museu i la seva distribució als principals equipaments turístics i culturals de la ciutat de Barcelona. A més, a la seu de Barcelona s'han editat 10.000 quadríptics, 20.000 fulls de mà de l'exposició «Naufragis» i 10.000 unitats del plànol guia del Museu

en format de talonari encolat en tres idiomes (català, castellà i anglès).

Durant el 2022 al MAC s'han enviat un total de 93 trameses de butlletins digitals, de les quals 12 corresponen a l'InfoMAC d'agenda mensual, i la resta a informacions específiques d'activitats programades o esdeveniments singulars del Museu. En total han estat 308.000 enviaments, amb una ràtio d'obertura del 60 % de mitjana i una ràtio de clics del 13 %. Actualment el 63 % de les obertures es fan des d'escriptori (una xifra que disminueix respecte de l'any passat), un 10 % des de mòbil i un 1,31 % des de tauletes. La base de dades del MAC és de 12.500 subscriptors.

Pel que fa a les xarxes socials, s'han fet més de 2.100 publicacions, que han arribat a 4,2 milions d'usuaris, amb prop de 5 milions d'impressions i que han generat 107.000 interaccions. Concretament, a **Instagram** el MAC té 17.480 seguidors en el conjunt de perfils del MAC. Aquest any s'ha crescut un 13 % en el total de

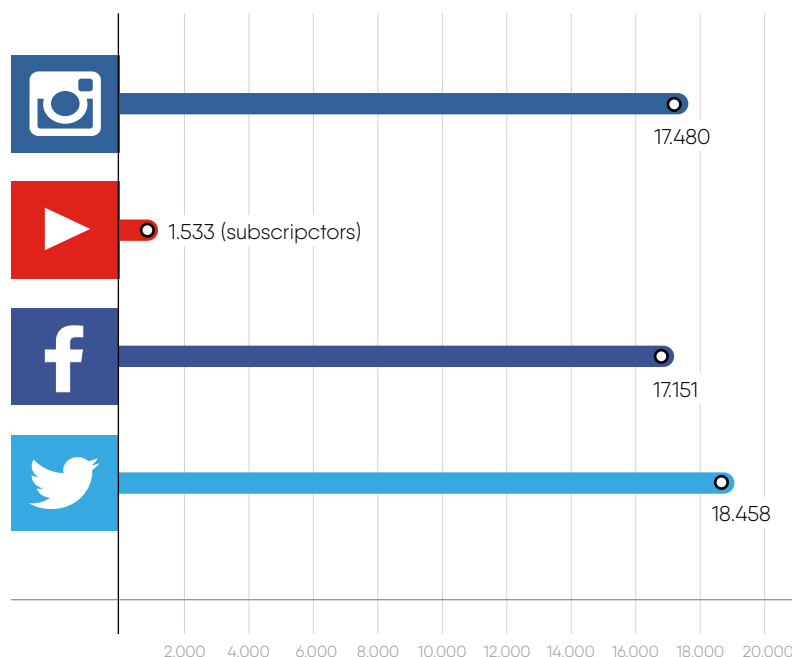
1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

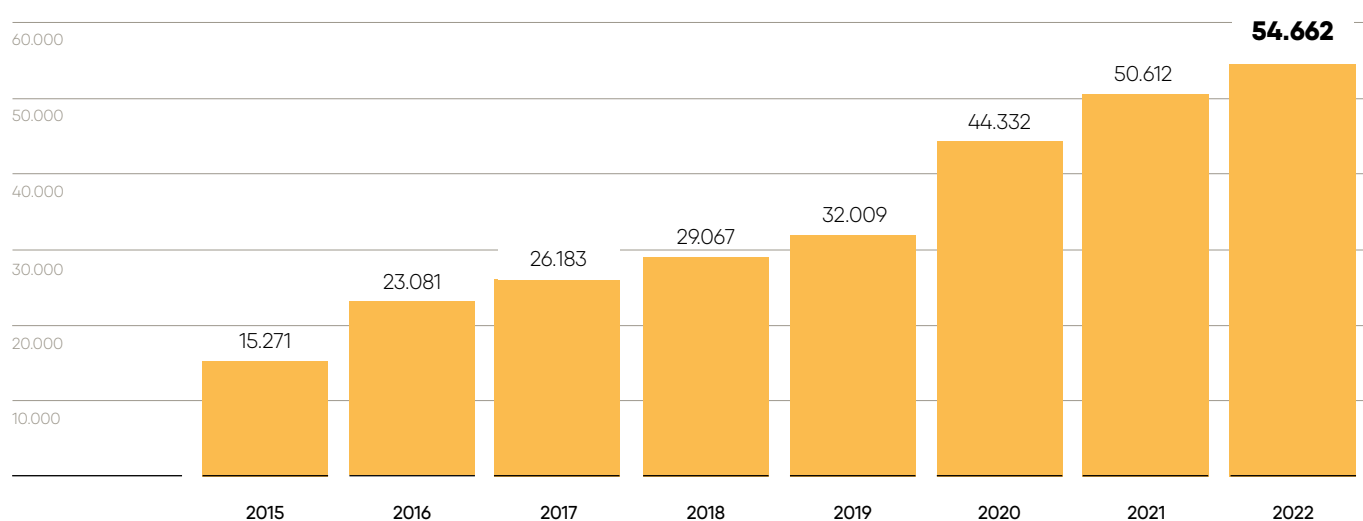
Sessions web

Seguidors a les xarxes socials

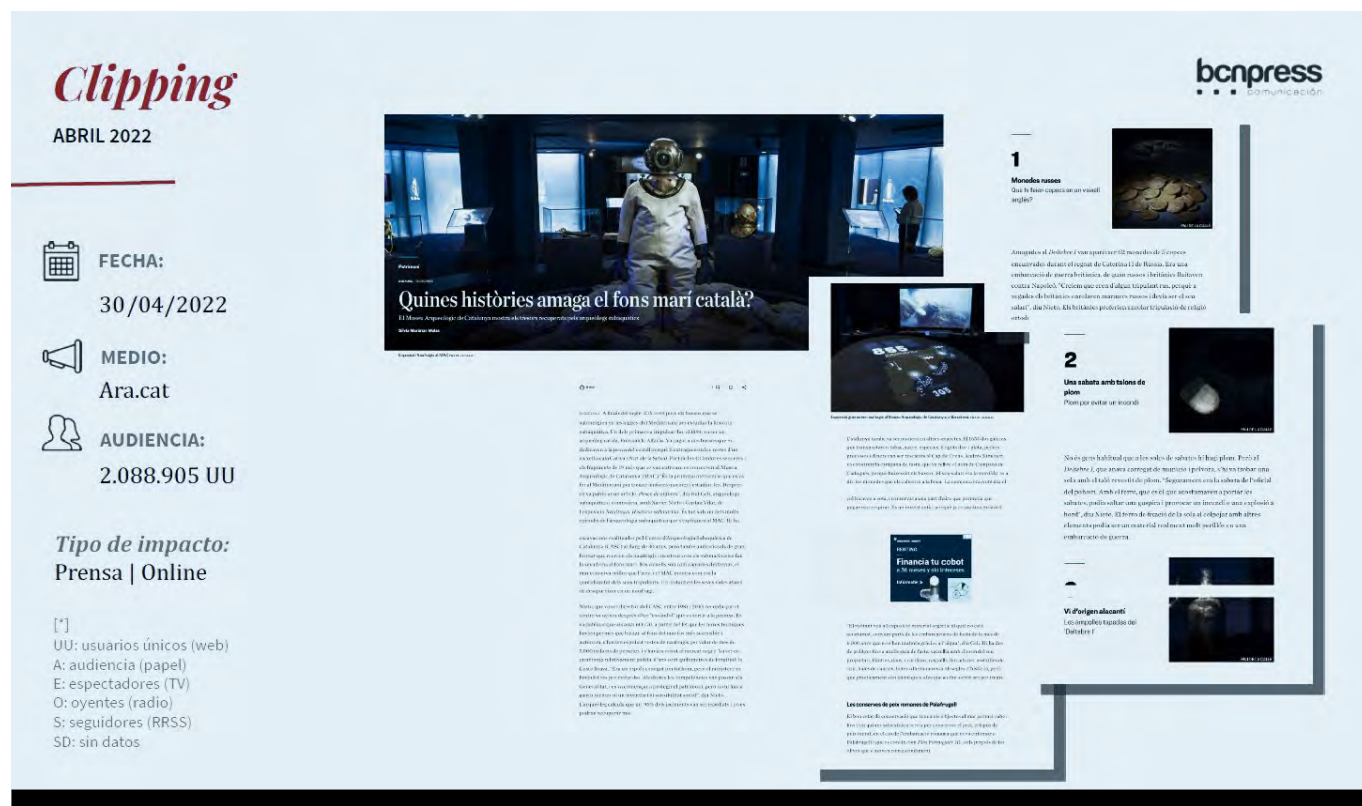
Evolució de seguidors a les xarxes socials

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

Pàgina del recull de premsa en relació amb la inauguració de l'exposició «Naufragis. Història submergida»

seguidors, s'han fet prop de 800 publicacions, que han arribat a 1,5 milions d'usuaris, amb prop de 2 milions d'impressions i que han generat 66.500 interaccions. A **Facebook** el MAC té 17.151 seguidors entre tots els perfils del Museu. Aquest any s'ha crescut un 8,4 % en el total de seguidors, s'han fet més de 770 publicacions, que han arribat a 2,3 milions d'usuaris, amb prop de 2,6 milions d'impressions i que han generat 45.400 interaccions. A **Twitter** el nombre de seguidors és de 18.458, s'ha crescut un 3 % i s'han fet 538 publicacions, que han generat 363.500 impressions i 16.613 relacions de compromís (*engagement*).

El MAC té 53.089 seguidors en el conjunt de totes les xarxes socials. Aquest any ha incrementat un 8 % el total de seguidors. El trimestre més destacat ha estat el tercer (de juliol a setembre), en què ha impactat en 2,5 milions d'usuaris amb prop de 3 milions d'impressions.

El portal del MAC ha rebut 288.000 visites de 209.000 usuaris al llarg del 2022. Destaquen especialment el segon i el tercer trimestre, amb aproximadament 80.000 visites cadascun. El 46,3 % de les visites provenen del tràfic orgànic de cercadors. Les pàgines més visitades són el portal d'Empúries (92.630 visites), seguit del de Barcelona (73.820 visites) i del general (44.876 visites).

Al canal YouTube s'han carregat 41 nous vídeos, ha tingut un total 27.423 visualitzacions i s'hi han fet sis emissions en directe.

Finalment, el MAC ha continuat treballant amb l'Observatori de Públics, com a equipament pilot, amb l'aportació d'informació de la usabilitat del portal web www.mac.cat.

L'Arqueoblog ha publicat sis nous articles, que han tingut un total de 4.526 descàrregues. Les dues

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

entrades més consultades durant el 2022 han estat «Un museu inclúsiu: més que obrir portes» i «La moneda: passaport per una viatge». Els col·laboradors que han redactat els continguts formen part de l'equip del MAC, i el seu camp de treball està centrat en àmbits diversos, que van de la recerca a la comunicació. Des de la seva creació el 2022 el blog del Museu acumula 14.141 descàrregues d'articles, cosa que el posiciona com un dels blogs arqueològics més consultats.

El MAC als mitjans de comunicació

El MAC manté un alt nivell de presència als mitjans de comunicació generalistes, fonamentada en les convocatòries i rodes de premsa, així com en les inauguracions d'activitats i la difusió dels resultats del projectes de recerca.

A la seu de Barcelona s'ha convocat una roda de premsa per presentar l'exposició «Naufragis» i una altra al MAC Empúries, a la tardor, per donar a conèixer els resultats de les darreres intervencions al barri portuari de la ciutat grega d'Empóron.

Al llarg de l'any s'han tramès cinc notes de premsa relacionades amb els principals resultats i activitats del Museu, en col·laboració amb l'ACdPC i l'Oficina de Premsa del Departament de Cultura. Han destacat les notícies relacionades amb la presentació al Museu d'Arqueologia de Catalunya d'un crani ritual ibèric trobat a Olèrdola (Alt Penedès) i la presentació de TANIT, i les dues notes de premsa relacionades amb l'activitat del MAC Empúries, concretament una per presentar els resultats de les excavacions a Santa Margarida i una altra per donar a conèixer la signatura del conveni de col·laboració entre el MAC i l'Institut Arqueològic Alemany.

ARQUEOSFERA

El 2022 el MAC ha establert les bases per al desenvolupament d'un projecte innovador per a la integració dels seus recursos digitals, que s'emmarca dins dels reptes de futur que estableix el Pla estratègic 2022-2025 d'afrontar l'embat digital, l'*edutainment* –l'enllaç de l'educació amb l'entreteniment–, i la projecció i lideratge amb l'augment de la presència i la notorietat del patrimoni arqueològic català que gestiona el Museu d'Arqueologia de Catalunya.

La proposta té com a objectius assolir els reptes marcats per la Comissió Europea que aquesta sigui la Dècada Digital d'Europa. Europa ha de consolidar la seva sobirania digital i establir-ne les normes centrant-se clarament en les dades, la tecnologia i les infraestructures. També estableix, quant al patrimoni digital europeu, que les tecnologies digitals han d'oferir noves oportunitats per conservar el contingut cultural i per fer que el patrimoni cultural sigui accessible a tots els públics.

Formen part de desplegament de l'Arqueosfera el projecte TANIT de digitalització de col·leccions arqueològiques, el projecte a l'entorn de la difusió de l'acció educativa del Museu, la creació de plataformes de continguts textuals (blog), d'àudio (podcast) i de divulgació digital mitjançant exposicions virtuals.

El projecte s'acompanya de la definició necessària de l'estratègia i els continguts de comunicació digital del MAC, que han de conduir al posicionament digital del Museu com a espai cultural de referència i a la consolidació d'una reputació virtual a través de la participació i la creació d'una comunitat activa en relació amb la temàtica arqueològica. Així, és fonamental la creació de continguts digitals adaptats als diferents perfils d'usuaris del Museu –públic general, públic familiar, centres educatius i públic especialitzat– en relació amb quatre àmbits temàtics principals, la conservació, la recerca, l'exhibició i la difusió.

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

Trobada d'un crani ritual ibèric a Olèrdola

Les intervencions arqueològiques efectuades a Olèrdola (Olèrdola, Alt Penedès) entre els mesos de novembre i desembre de 2021 han proporcionat interessants dades que reforcen la importància d'aquest conjunt històric amb múltiples fases d'ocupació i obert al públic des de fa cinquanta anys. El 13 de gener de 2022 s'ha presentat al Museu d'Arqueologia de Catalunya la trobada d'un crani humà d'època ibèrica que se suma als coneguts cranis enclavats d'Ullastret i de Santa Coloma de Gramenet. La localització de cranis humans en espais defensius com les muralles o a l'exterior d'edificis de ciutats i poblats són una excepcionalitat i responen a l'exhibició com a trofeus, una tradició procedent del món celta. El crani d'Olèrdola és el més meridional identificat fins ara, i amplia així al poble iber dels cassetans un ritual fins ara només documentat entre els indigets i laietans.

El MAC ha tingut una destacada presència als mitjans de comunicació gràcies a les exposicions «Naufragis. Històries Submergides» i «El temps de la memòria», les activitats relacionades amb la Nit dels Museus, el Festival Portalblau i la trobada d'un crani iber a Olèrdola.

En relació amb l'exposició «Naufragis. Història submergida», entre la data d'inauguració i el juny del 2022 s'han recollit 103 impactes en els principals mitjans de comunicació, que sumen més d'un total de cent milions de potencials seguidors. Destaquen especialment la presència el 3 de maig al telenotícies vespre de TV3 i la cobertura feta pels principals diaris i revistes i agències de premsa nacionals, a més de les diferents entrevistes que diversos mitjans han fet als tècnics del CASC.

A principis d'any la revista *Sàpiens* ha publicat els articles «Presoners de guerra 1940-1942. Treballs Forçats a Empúries», que ha comptat amb l'assessorament dels

tècnics del jaciment, i «Prehistòria i romànic», en què es fa un esment especial a la seu gironina del MAC.

Així mateix, el jaciment d'Empúries ha aparegut en diferents publicacions turístiques i ha rebut diversos equips de televisió que hi han rodat programes o fragments de programes. El fòrum romà d'Empúries ha estat també l'escenari de la gravació de TV3 del discurs institucional del president de la Generalitat, Pere Aragonès, amb motiu de la Diada Nacional de Catalunya.

La seu del MAC a Girona ha estat present, a més, en mitjans generalistes i d'àmbit local al llarg de l'any, i ha estat escenari del rodatge de la pel·lícula *Josafat*.

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

Premi al Millor Descobriment Arqueològic

Cal destacar de manera especial l'ampli ressò de la concessió del premi al Millor Descobriment Arqueològic de la primera edició dels Premis Sàpiens La Nit de la Història, atorgat al projecte del Museu d'Arqueologia de Catalunya «Antic port grec d'Empúries», dirigit pels arqueòlegs Pere Castanyer i Marta Santos. El treball ha permès conèixer amb detall com era el port d'Empúries des del segle VI aC fins al VIII dC.

Els Premis Sàpiens, creats l'any 2022 amb motiu del vintè aniversari de la revista, volen ser un reconeixement a les aportacions més rellevants en l'àmbit de la historiografia del nostre país, tant pel que fa a la recerca com a la divulgació. El projecte guardonat ha estat seleccionat per un jurat format pels historiadors i arqueòlegs Agustí Alcoberro, Natàlia Alonso, Mònica Borrell, Giovanni C. Cattini, Maria Coll, Carme Jiménez i Maite Mascort. El guardó l'han recollit els responsables del jaciment i Jusèp Boya, director del MAC, que ha citat l'historiador francès Fernand Braudel per remarcar que «la història és l'ingredient sense el qual cap identitat nacional no és possible».

Innovació en recursos de comunicació

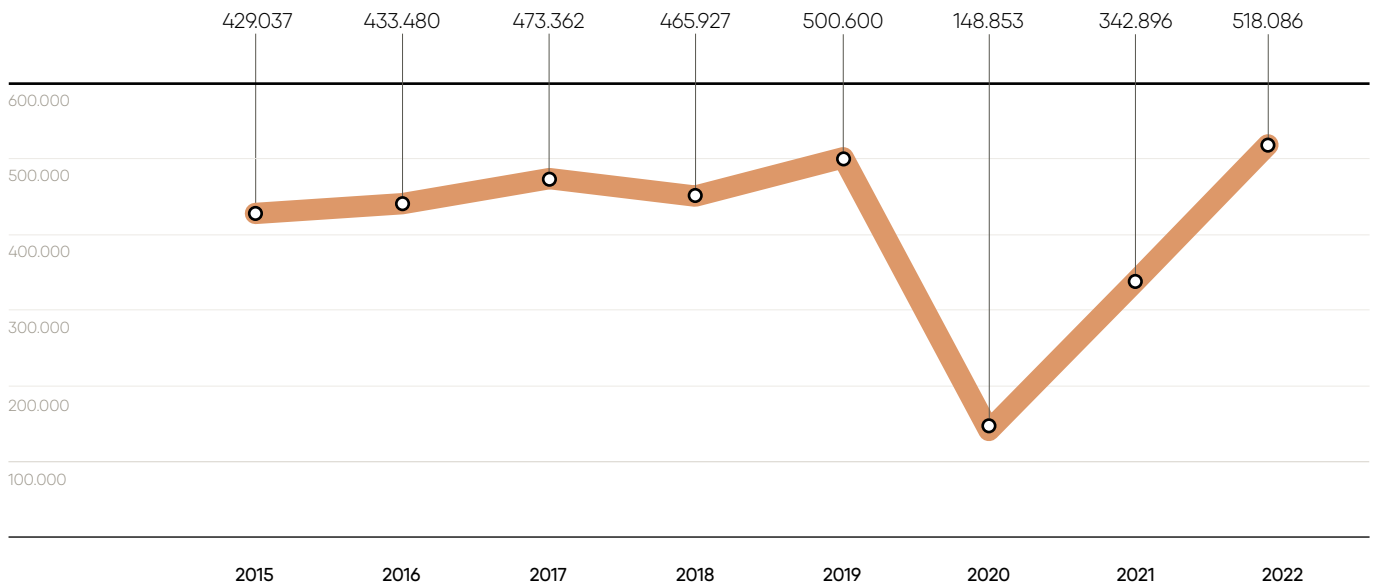
El canal YouTube del MAC ofereix una visita guiada especial a l'exposició «Naufragis» amb descàrrega gratuïta. En set minuts, la visita ofereix una interessant aproximació a l'exposició i convida a visitar la mostra presencialment. Fins al dia d'avui se n'han efectuat 446 descàrregues.

En el marc de l'acte de lectura de poemes del llibre *Arabesc. Poemes escollits*, de Manuel Forcano, el MAC ha creat un seguit de *stories* a Instagram que combinen la presentació de peces singulars del Museu amb la veu en off de l'autor recitant els seus propis poemes. Aquest recurs només s'ha pogut visualitzar durant 24 hores.

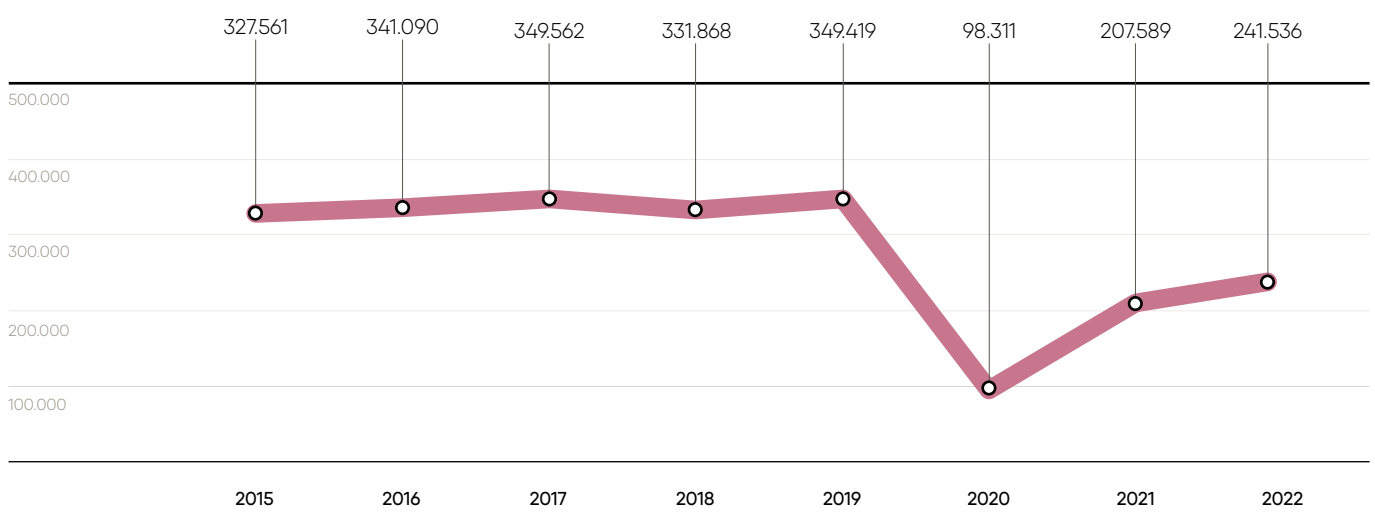
1.4. Dades de visitants

Nombre d'usos i visites

Nombre de visitants

1.4. Dades de visitants

Nombre de visitants

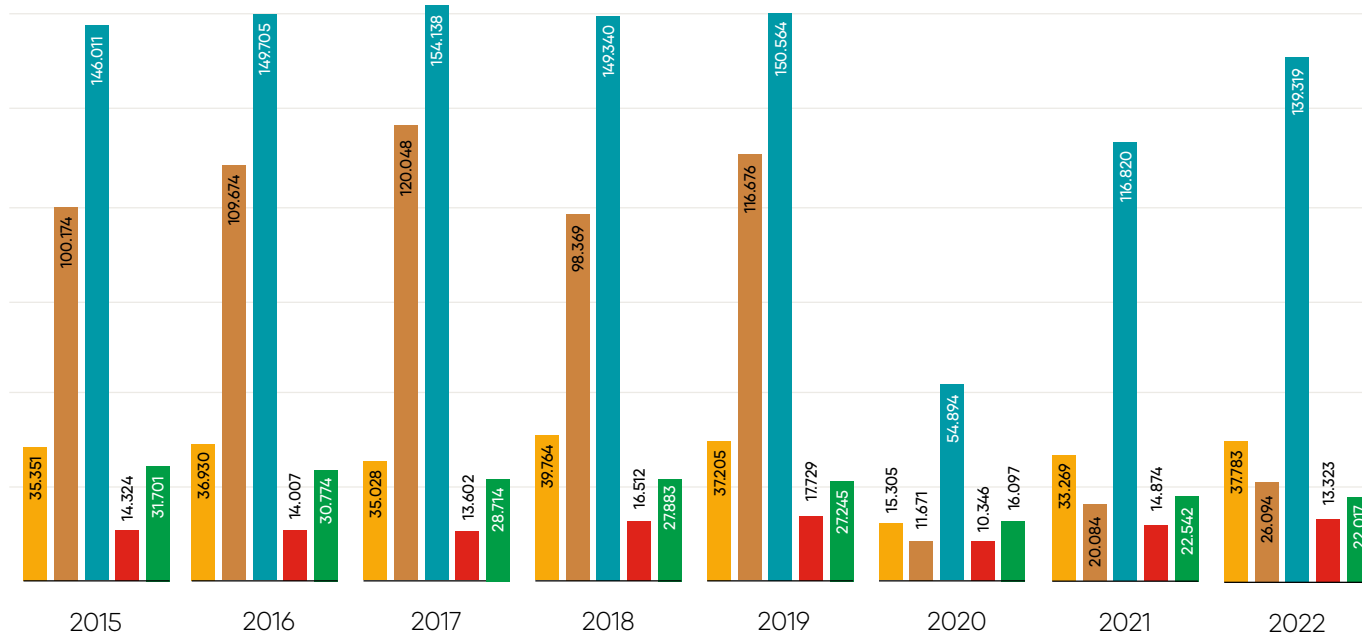

241.536

visitants totals

Nombre de visitants per seus

- Museu d'Arqueologia de Catalunya
- Museu d'Arqueologia de Catalunya - Girona
- Museu d'Arqueologia de Catalunya - Empúries
- Museu d'Arqueologia de Catalunya - Olèrdola
- Museu d'Arqueologia de Catalunya - Ullastret

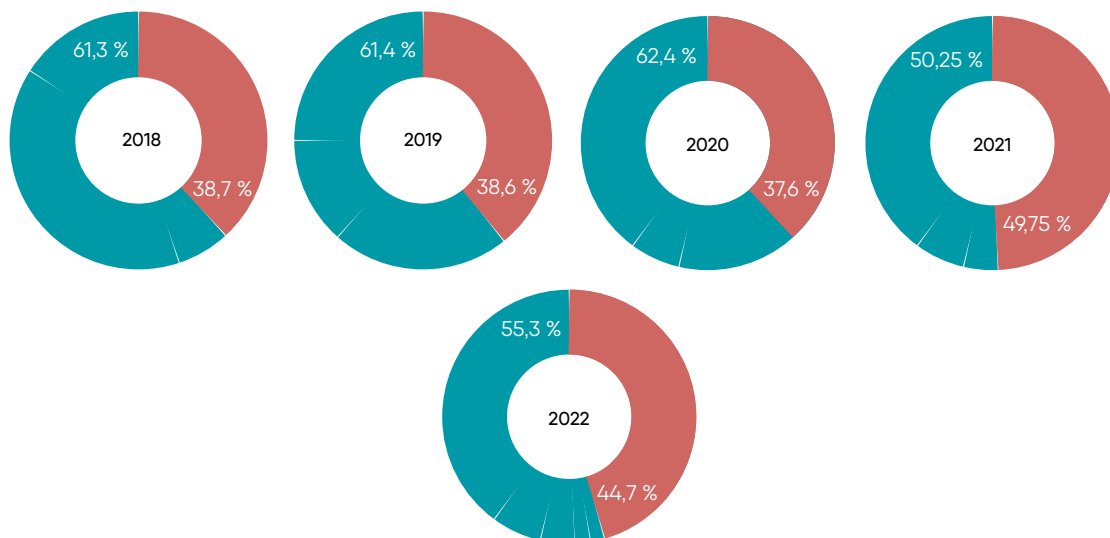
A partir de l'any 2020 es deixen de comptabilitzar com a visitants les persons que accedeixen a Sant Pere de Galligants, Girona durant **Temps de Flors**

1.4. Dades de visitants

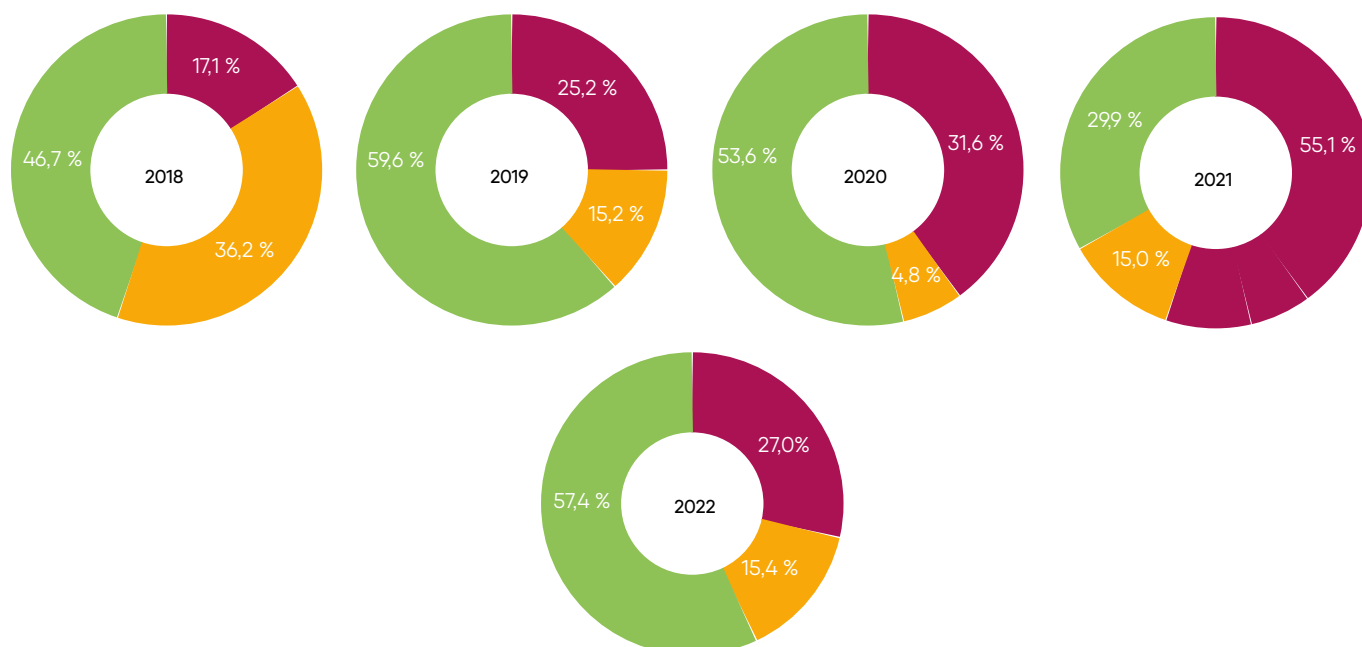
Visitants per gènere

Masculí Femení

Visitants segons tarifes

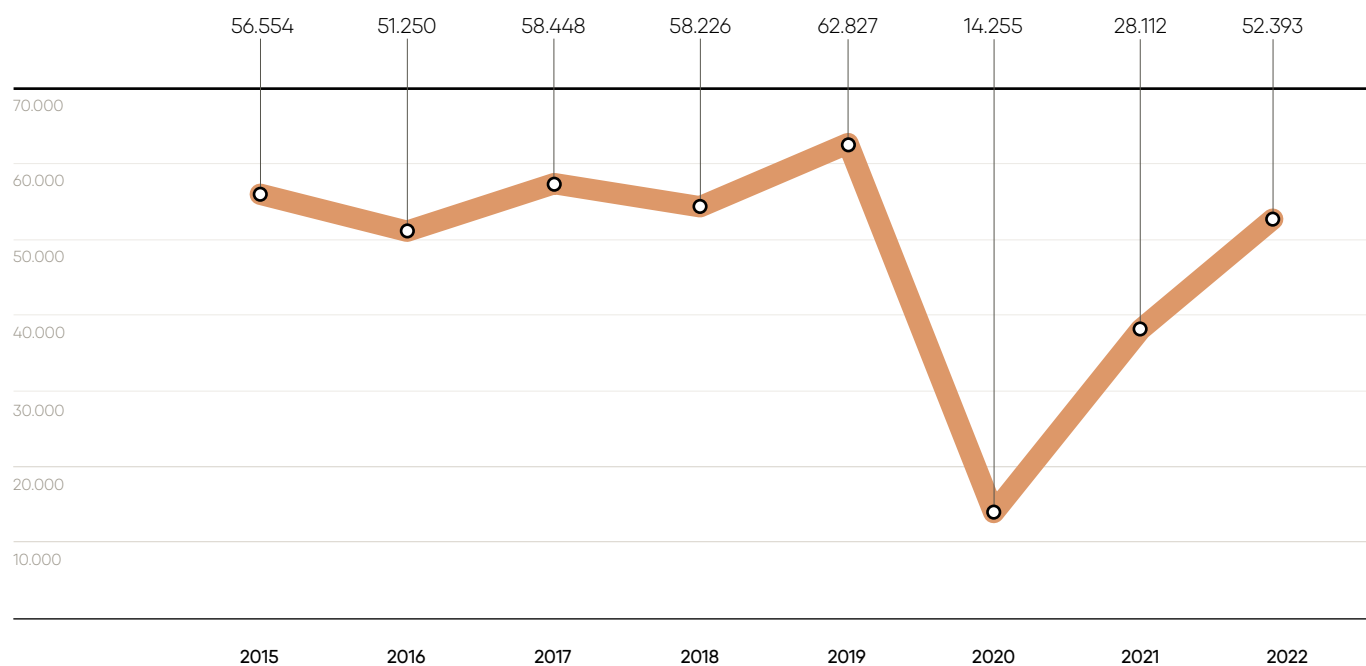
General Reduïda Gratuïta

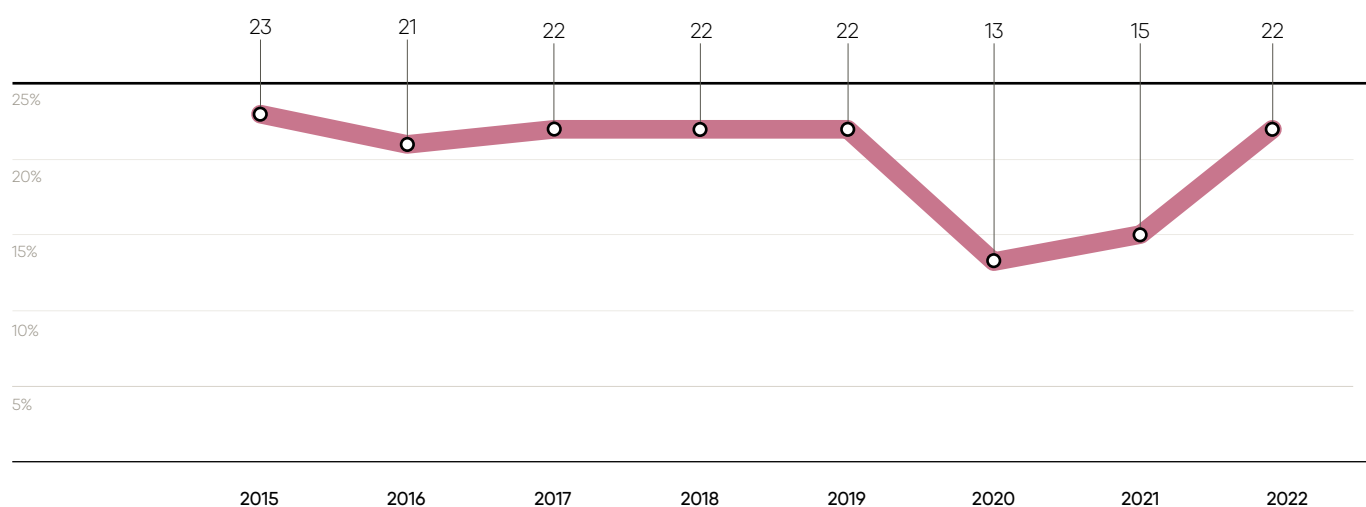
1.4. Dades de visitants

Nombre de visitants escolars

Nombre de visitants escolars respecte del total (en %)

1.4. Dades de visitants

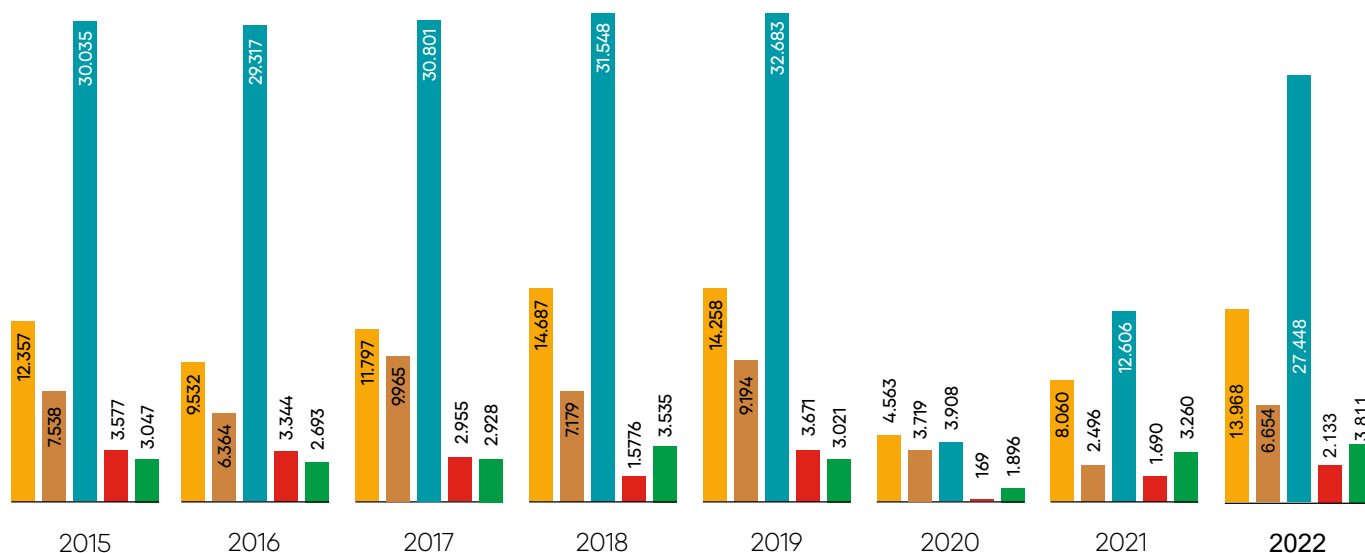
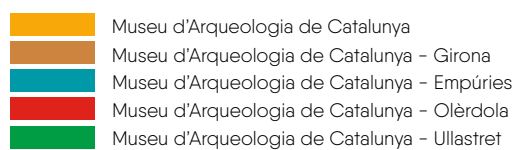
Nombre de visitants escolars

52.393

visitants escolars

Nombre de visitants escolars per seus

Un museu segur, confortable i universalment accessible

El Museu d'Arqueologia de Catalunya treballa permanentment per la millora dels seus serveis i instal·lacions pel que fa a les seves condicions de conservació preventiva i seguretat, i alhora per garantir el confort dels visitants, usuaris i treballadors.

Durant el 2022 s'han impulsat estudis i projectes relacionats amb millores de diversos espais i seus del MAC, que es desenvoluparan durant els anys vinents. Una de les obres més rellevants és la millora de la teulada de la seu de Barcelona, que es preveu posar en marxa durant el 2023.

**Objectiu
estratègic 2**

2.1. Millores de serveis i instal·lacions

La seu del MAC a Barcelona ha renovat la il·luminació de la zona central de la sala de Roma i pintat i sanejat les parets de l'antic entresolat de l'antiga hemeroteca. Amb aquesta actuació de sanejament, l'espai ha quedat preparat per acollir exposicions temporals fins al 2024, moment en què s'hi ubicarà la nova exposició permanent «Imperium. Històries Romanes».

Dins del programa de millores de l'accessibilitat del Museu s'han fet també els moviments de peces i les modificacions necessàries per instal·lar un ascensor per accedir a l'auditori i a la zona de despatxos, les obres del qual està previst que finalitzin el 2023. Paral·lelament, a la zona exterior de l'edifici, al porxo esquerra del Museu, s'han instal·lat piques d'aigua per donar servei a les activitats educatives i culturals.

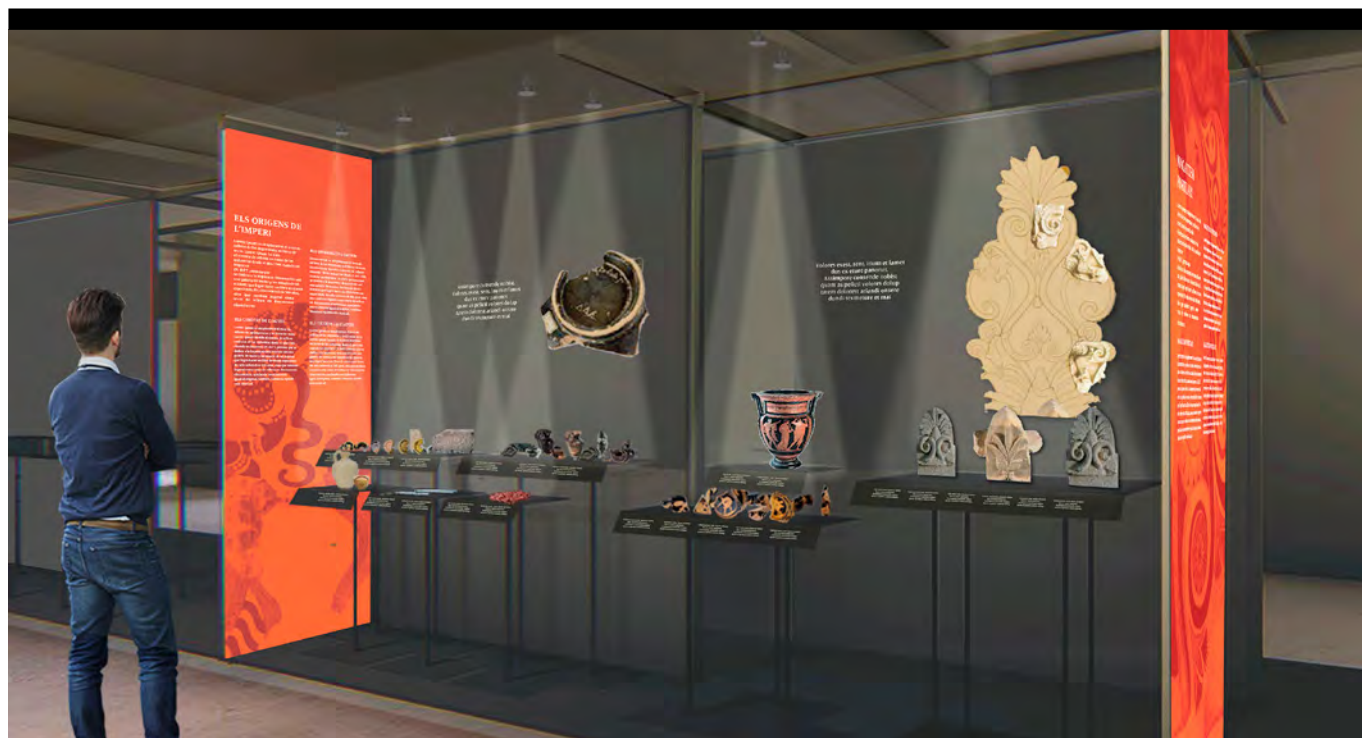
Així mateix, al llarg de l'any s'han completat el procés de contractació de les obres de millora de la teulada del MAC, que es duran a terme el 2023.

A la seu d'Empúries destaquen també les obres de renovació i adequació dels lavabos públics del Museu i

els treballs de continuïtat en la millora de les instal·lacions de l'espai d'exposició permanent, amb la substitució del cablejat i del quadre elèctric, i la instal·lació del cablejat electrònic de veu i dades destinat a l'equipament audiovisual previst en el nou projecte expositiu.

D'altra banda, s'ha millorat la confortabilitat dels espais de treball amb la substitució de diversos equips de climatització obsolets, i s'ha avançat en la cerca de solucions per als problemes d'accessibilitat en diversos punts del conjunt arqueològic amb la creació de noves rampes per accedir al mirador dels mosaics i a les aules del servei educatiu situades a l'entrada del jaciment.

Quant a la delimitació del recinte i a millores en l'itinerari de visita, s'ha substituït un tram i una porta de la tanca perimetral al sector de l'amfiteatre, i s'han renovat diversos plafons informatius i altres elements (tanques, bancs, papereres). Cal afegir a aquestes actuacions altres tasques regulars de manteniment del jaciment, com ara els treballs anuals de jardineria, de desbrossat dels camps i de poda d'arbres.

Proposta gràfica de la propera exposició permanent al Museu d'Arqueologia de Catalunya a Empúries

2.1. Millores de serveis i instal·lacions

Estat actual de la zona d'accés i aparcament
del Museu d'Arqueologia de Catalunya a Olèrdola

En el marc del projecte Arqueolab de la seu del MAC a Girona, s'han fet obres de millora i adequació del laboratori de conservació i restauració del Centre de Pedret, que han comportat la reobertura de dues finestres cegades fa anys, cosa que permet donar més lluminositat i poder mostrar als escolars i altres visitants les tasques que es desenvolupen al laboratori, i la instal·lació d'una nova vitrina d'extracció de gasos.

Al mateix temps s'han acabat de substituir els llums del Centre per llums led i s'han començat a reparar i millorar les finestres de l'antic edifici. Així mateix, s'han fet millores en la confortabilitat dels espais destinats al personal que hi treballa i la seguretat general dels edificis del Museu a Girona, que, en el cas de Sant Pere de Galligants, s'han concretat en l'atenció de cinquanta-cinc incidències de millora de les instal·lacions.

A la seu d'Olèrdola, s'ha instal·lat un doble tancament del pàrquing superior, seguint les indicacions de l'Àrea de Via Pública de la Diputació de Barcelona; s'han reparat els vials de l'itinerari i diversos bancs exteriors, i s'han

substituit les dues càmeres de seguretat del pàrquing, el rètol informatiu d'horaris situat a la porta d'entrada del Centre d'Interpretació i el rètol d'Arqueoxara, que es trobaven en mal estat.

D'altra banda, s'ha protegit amb una tanca d'obra provisional el perímetre de la torre 0 per tal d'evitar-ne la degradació, el vandalisme i l'entrada al recinte per aquest punt, que ha quedat exposat i sense protecció.

A la seu d'Ullastret s'han fet millores en escales i accessos a algunes zones del conjunt arqueològic per facilitar l'accessibilitat a persones amb mobilitat reduïda i augmentar la seguretat i confortabilitat dels visitants, en general. D'altra banda, a les àrees comunes de les persones que hi treballen i als despatxos s'ha continuat treballant en la substitució dels tancaments exteriors de fusta per tancaments de PVC amb la finalitat de millorar el confort tèrmic i contribuir a l'eficiència energètica de l'equipament. També s'han substituït algunes portes interiors de la zona de despatxos per portes tallafoc. Així mateix, s'ha millorat la il·luminació externa en alguns

2.1. Millores de serveis i instal·lacions

punts del conjunt, especialment a l'aparcament, amb la instal·lació de lluminàries LED, que permeten utilitzar el recinte en horari nocturn i millorar la seguretat de treballadors i visitants.

En matèria específica de seguretat contra intrusions, s'han instal·lat noves càmeres de videovigilància a l'exterior dels edificis per controlar els accessos a l'aparcament i a l'edifici on s'ubica el Museu i les instal·lacions de treball. Alhora, a l'àrea on hi ha els magatzems arqueològics s'han fet petites obres per condicionar un espai, usat com a magatzem de maquinària anteriorment, per integrar-lo al magatzem MA.01 i permetre així ubicar en aquest lloc materials en estudi o dipòsit provisional.

A més, amb la finalitat de millorar la seguretat dels visitants i treballadors, s'ha redactat un informe detallat que actualitza les dades referents a l'aforament dels diferents espais que conformen el Museu, d'acord amb la normativa vigent.

En relació amb la millora i actualització dels instruments de treball, Empúries ha adquirit un nou dron per a la

documentació fotogràfica i fotogramètrica del jaciment, i un monitor a la sala de reunions per a presentacions i reunions en línia. També s'han realitzat treballs de manteniment i millora a les instal·lacions audiovisuals actualment en funcionament, en què s'han substituït alguns dels projectors de l'espai del Criptopòrtic.

Al seu torn, el CASC ha introduït un seguit de millores en els seus equips de treball, que s'han concretat en la licitació i adjudicació del nou liofilitzador i del congelador d'ultrabaixa temperatura, la instal·lació del commutador de bateries d'emergència i l'adquisició d'una nova sonda per al vaixell Thetis, i l'adquisició d'un elevador elèctric per al magatzem i laboratori del Centre, amb la formació corresponent dels tècnics en l'ús d'aquests mecanismes.

Així mateix, s'ha adquirit un frigorífic per a la conservació de productes i mostres per al laboratori de conservació i restauració del Centre de Pedret, a Girona.

Infografia de la proposta de nou centre d'acollida i recepció del MAC a Sant Pere de Galligants

2.2. Estudis i projectes tècnics

El Museu d'Arqueologia de Catalunya ha encarregat l'elaboració d'un avantprojecte per a la remodelació de l'auditori de Barcelona a l'empresa Guardia Arquitectura Col·laborativa.

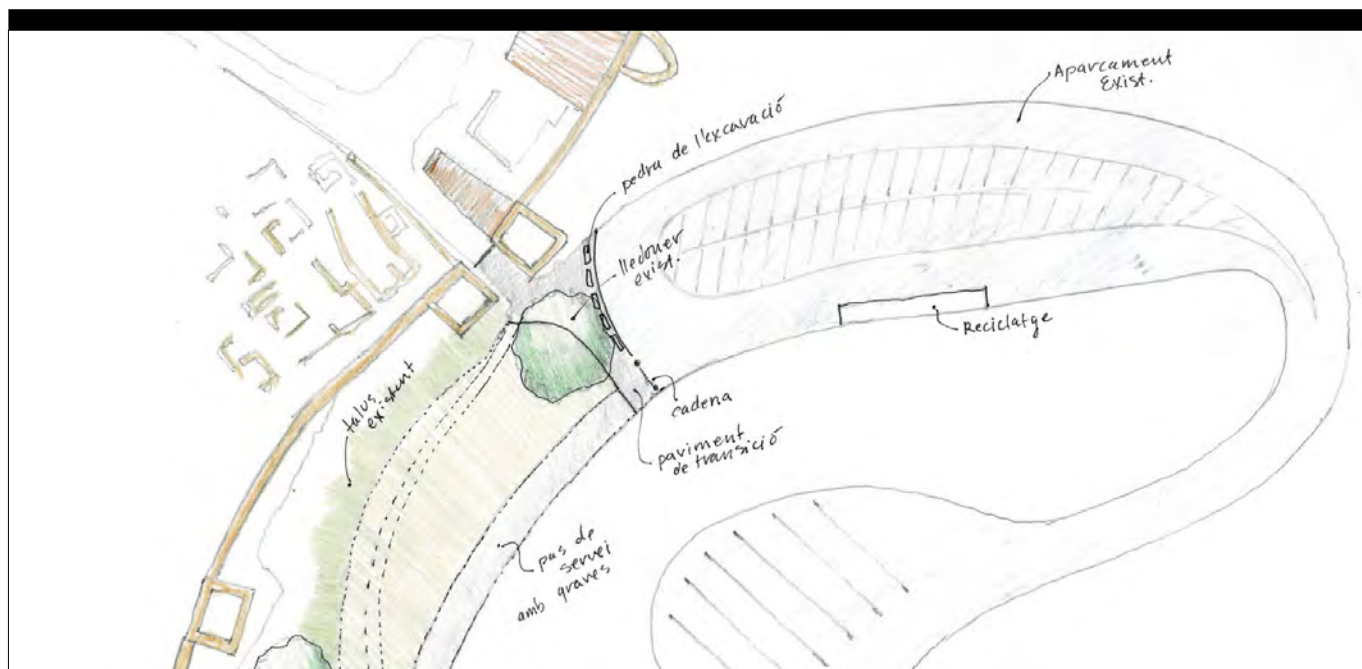
Durant l'any 2022 a la seu emporitana s'ha treballat amb l'arquitecta Irene Sancho i l'arquitecte tècnic Gaietà Bigarós en l'elaboració d'una proposta preliminar per a l'adequació del sector portuari de la ciutat grega. Aquesta proposta ha de guiar les actuacions d'adequació topogràfica i arquitectònica més urgents i necessàries en els espais que actualment són objecte d'intervencions arqueològiques en el marc del projecte de recerca, i també aportarà un primer plantejament per a la futura ordenació dels accessos i la incorporació d'aquests espais a l'itinerari de visita del jaciment.

Per la seva part, la seu de Girona ha finalitzat la redacció del projecte bàsic arquitectònic de reforma integral de Sant Pere de Galligants. El projecte «Sant Pere de Galligants. Monestir cultural a Girona» preveu tres sectors d'actuació. El primer correspon a la recuperació interior de la muralla medieval de Girona, en què es preveu oferir la visió de diversos paraments medievals

situats al sector de l'antiga sagristia del monestir, millorar l'accessibilitat general i al sobreclaustre amb la instal·lació d'un ascensor, i reformar l'exposició permanent, i les tasques d'adequació del nou accés al Museu, de conservació del claustre i d'adaptació de la nau de l'església. En el segon àmbit s'inclouen diferents intervencions destinades a reordenar l'accés al monument i un potencial cobriment del claustre amb una estructura vidriada; així mateix es preveu construir un nou punt d'entrada, com a espai de recepció i informació de visitants, que ocuparà l'espai de la plaça oberta adossada a la façana oest del claustre i que inclourà també una àrea destinada a botiga, amb productes vinculats al monument. El tercer àmbit d'actuació s'enfoca a la intervenció a l'església de Sant Pere, amb la instal·lació d'un gran audiovisual immersiu sobre la història del monument.

Projecte de naturalització del pàrquing de la seu d'Olèrdola

L'any 2021 es va celebrar el centenari de les intervencions de l'Institut d'Estudis Catalans a Olèrdola. La visió clara del monument que tingueren fa més de cent anys Pere

Museu d'Arqueologia de Catalunya a Olèrdola. Dibuix dels principals elements a la zona d'accés i aparcament

2.2. Estudis i projectes tècnics

Bosch Gimpera, director del Servei d'Intervencions Arqueològiques; Maties Pallarès, director dels treballs arqueològics en què també participà Josep Colomines, i Jeroni Martorell, arquitecte director del Servei de Patrimoni Arquitectònic, va empènyer el MAC a continuar aquesta tasca, especialment pel que fa a la recuperació de la muralla.

El 1921 s'havia excavat una part del parament extern de la muralla del tram est, avui encara visible, per donar visibilitat al monument, i és en aquest sentit que es planteja la recuperació total del tram est fins arribar a la cinglera; aquests treballs d'excavació permetran tenir una visió continuada de tota la muralla i de les seves actuals cinc torres.

En paral·lel, s'ha redactat un projecte de naturalització i adequació del pàrquing actual, construït el 1971. El projecte, a càrrec dels arquitectes i paisatgistes Iñaki Ozcàriz i Kathy Lindstrom, proposa l'eliminació del paviment asfaltat en bona part del pàrquing com a mesura principal i es preveu que es dugui a terme durant l'any 2023.

Al llarg del 2022, en el marc del programa europeu Next Generation, la seu d'Olèrdola ha treballat també en la redacció del projecte del nou tram d'accés adaptat, de l'església de Sant Miquel al castell, que s'executarà durant el bienni 2023-2024, i en l'actualització de costos i la revisió del projecte de restauració del castell, redactat el 2017, que ha de donar visibilitat a aquest important element del conjunt, signe de la importància que la ciutat tingué en el seu moment. També ha elaborat una proposta per a la consolidació de la torre 2 un cop s'hagi acabat la intervenció arqueològica l'any 2023.

Així mateix, ha continuat treballant en el projecte de reforma de l'equipament. En aquest sentit, s'ha encarregat el projecte bàsic de reorganització dels espais i els seus usos a llarg termini (2030), que planteja des de la reforma dels actuals espais edificats per a diversos usos fins a una proposta més ambiciosa que trasllada fora de l'equipament una part de l'acollida i la introducció del visitant en l'espai patrimonial. El projecte, coordinat juntament amb la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament d'Olèrdola, inclou la reorganització del pàrquing i la diversificació dels itineraris principals.

Un museu innovador, atractiu i inspirador

El MAC ofereix als seus visitants una àmplia i rica proposta d'activitats, entre les quals destaquen especialment les exposicions. Aquest 2022 ha estat especialment significatiu el desenvolupament de dos projectes d'exposicions permanents, que revelen una línia de treball orientada a l'actualització i renovació dels discursos arqueològics. Concretament, són els projectes de nova exposició permanent «Empúries, port de cultures» al MAC Empúries i «Imperium. Històries romanes» a Barcelona.

Com en els darrers anys, la línia d'exposicions temporals també ha estat rellevant, amb propostes noves i enriquidores, que han incorporat múltiples recursos tecnològics.

Objectiu
estratègic **3**

3.1. Exposicions permanents

El Museu d'Arqueologia de Catalunya a Barcelona ha continuat treballant en el desenvolupament conceptual de l'exposició «Imperium. Històries romanes». Aquest factor ha comportat habilitar l'entresolat anomenat hemeroteca també com a espai museogràfic.

Durant l'any 2022 a la seu d'Empúries s'han portat a terme els treballs d'instal·lació dels elements principals de la nova museografia per a l'espai d'exposició permanent «Empúries, port de cultures», que han inclòs la nova instal·lació de vitrines, l'adequació dels espais multimèdia i el subministrament i instal·lació dels elements d'il·luminació i de l'equipament audiovisual, entre altres. La inauguració de la nova instal·lació museogràfica, en la qual es treballa des de l'any 2021, està prevista per al 2024.

A la seu de Girona s'ha començat a planificar el desmuntatge de l'exposició permanent, previst el segon semestre del 2023, ateses les obres de reforma global de Sant Pere de Galligants programades per al bienni 2024-2025.

3.2. Exposicions temporals

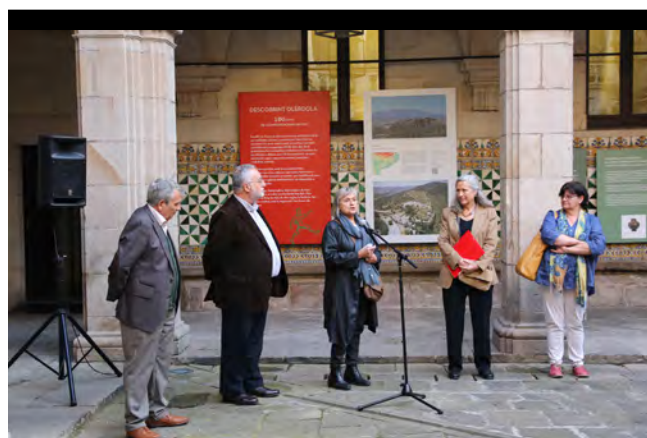

L'any 2022 el MAC ha presentat al públic dues noves exposicions temporals de producció pròpia: «Naufragis. Història submergida» i «Antoni Bregante. Dibuixar l'arqueologia», a la seu de Barcelona. Així mateix, han continuat obertes al públic les exposicions temporals «El temps de la memòria: tresors del Museu d'Arqueologia de Catalunya», a Girona; «Tresors d'Empúries» i l'espai dedicat a l'estàtua del déu Asclepi, a Empúries, i fins al 31 d'abril l'exposició «100 anys d'excavacions a Olèrdola», a Olèrdola, que s'ha exposat durant el mes de maig a la seu a Barcelona de l'Institut d'Estudis Catalans.

La seu central del MAC ha començat l'any amb el desmuntatge de l'exposició «L'enigma iber. Arqueologia d'una civilització», que ha comportat el retorn dels objectes prestats, i s'ha començat a preparar una adaptació de l'exposició com a mostra itinerant.

Properes exposicions 2023-2025 al MAC Barcelona

Al llarg de l'any 2022 els tècnics del MAC Barcelona han treballat en la programació expositiva del Museu del període 2023-2025, concretament en la producció de dues exposicions temporals, «Toni Catany. Arqueologies», dedicada a l'obra del prestigiós fotògraf Toni Catany i els seus viatges al llarg de la Mediterrània per documentar ruïnes i museus arqueològics amb una mirada molt personal, que es preveu inaugurar al llarg de l'any 2024, i «Furor Circenses», al voltant de la importància que tenien els esdeveniments lúdics i, concretament, el circ en l'època romana, prevista per al 2025.

Inauguració de l'exposició «100 anys d'excavacions a Olèrdola» a l'IEC

3.2. Exposicions temporals

Imatge de l'exposició temporal «Naufragis. Història submergida». Fotografia: Pepo Segura

Naufragis. Història submergida

Una capbussada en la història amagada als fons dels oceans

El 28 d'abril s'ha inaugurat a la seu del MAC a Barcelona l'exposició temporal «Naufragis. Història submergida», comissariada per Rut Geli, Xavier Nieto i Gustau Vivar. La mostra ocupa els gairebé mil metres quadrats de les sales 1 i 2 del Museu, i s'ha complementat amb l'edició d'un catàleg i un magazín. Es preveu que es mantingui oberta al públic fins al segon semestre del 2024.

«Naufragis. Història submergida» vol difondre la riquesa i diversitat del patrimoni subaquàtic català i, alhora, la important tasca d'estudi, salvaguarda i protecció que des del 1992 en fa el Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC), en ocasió del 30è aniversari de la seva creació. Així mateix, és una oportunitat excel·lent per ampliar el coneixement públic que es té de l'arqueologia subaquàtica, la realitat de les primeres immersions i l'evolució de la disciplina arreu del món.

Al voltant de quatre grans àmbits temàtics: Exploradors del mar, De vaixells i mariners, Excavant sota l'aigua i Un patrimoni a protegir, es presenten més de dos-cents objectes procedents de les excavacions efectuades pel CASC, que es complementen amb una dotzena d'obres –entre llibres, material d'immersió antic i facsímils–, procedents del Museu Marítim de Barcelona, el Museu de Gavà i col·leccions privades.

El circuit per la sala 1 transcorre entre presentacions gràfiques, audiovisuals i objectes en vitrina, que esdevenen una recreació escenogràfica de la primera intervenció subaquàtica científica efectuada a Catalunya. Aquesta visió global del naixement de l'arqueologia subaquàtica dona pas a sis mòduls, corresponents a l'àmbit De vaixells i mariners, que presenten diferents temàtiques il·lustrades amb exemples des de la prehistòria fins a

3.2. Exposicions temporals

l'època moderna, que al seu torn es completen amb vuit apartats on s'explica breument la història curiosa de determinades peces.

La sala audiovisual, situada entre les sales 1 i 2, presenta la metodologia aplicada en els projectes del CASC. Aquest espai, amb el títol *Excavar sota l'aigua*, esdevé el preàmbul de la sala 2, de caràcter eminentment audiovisual.

La sala 2 desenvolupa els àmbits *Excavant sota l'aigua* i *Un patrimoni a protegir*. S'estructura a partir de tres grans audiovisuals sincronitzats, dedicats a tres de les excavacions més singulars efectuades pel CASC, els derelictes *Culip IV* (Alt Empordà), *Deltebre I* (Baix Ebre) i *Illes Formigues III* (Baix Empordà).

Paral·lelament, es desglossen les principals disciplines especialitzades que permeten fer l'estudi exhaustiu de les troballes subaquàtiques, com són l'arxivística i documentació, la ceramologia, l'arqueometria, la dendrologia, les datacions, la paleobotànica i la ictiologia, i es mostren exemples de materials reals.

Un patrimoni a protegir és l'àmbit final de l'exposició. Un mapatge i tres estacions interactives mostren els resultats de la carta arqueològica de jaciments identificats al fons marí o en aigües interiors de Catalunya. Un altre sector evidencia les conseqüències de l'espoli d'aquest patrimoni i el darrer aborda la necessitat de conservar i restaurar el patrimoni que s'extreu de l'aigua, amb exemples del laboratori del CASC.

3.2. Exposicions temporals

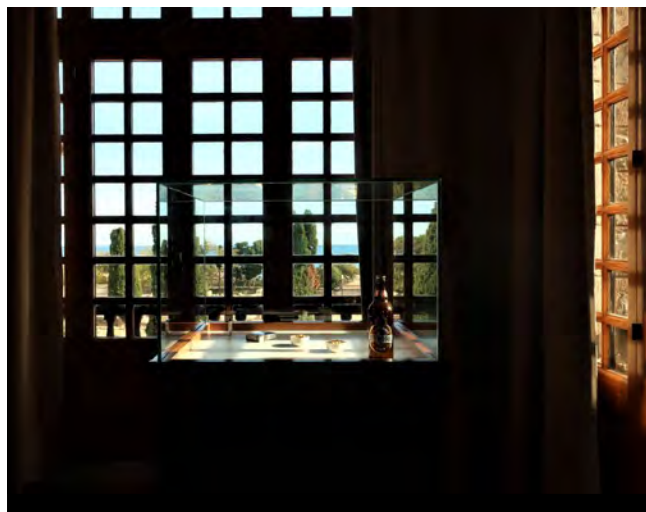
Antoni Bregante. Dibuixar l'arqueologia

La seu de Barcelona ha acollit també des del 15 de juny i fins a finals d'any l'exposició temporal «Antoni Bregante. Dibuixar l'arqueologia», comissariada per Àngels Casanovas i dedicada a l'activitat professional d'aquest il·lustrador, antic treballador del MAC.

Durant més de cinquanta anys (1947-2003), Bregante va tenir un paper rellevant, com a il·lustrador, en la documentació de l'art rupestre llevantí i de les col·leccions de la institució. L'arxiu del Museu conserva una interessant mostra de la seva producció, recollida en nombroses publicacions especialitzades d'arqueologia. Amb aquesta exposició, el MAC no només ha volgut donar a conèixer aquest llegat acadèmic i artístic, sinó que també ha volgut retre un homenatge a l'artista.

De les cinquanta-dues obres gràfiques originals que es presenten en aquesta mostra, quaranta-sis corresponen a Antoni Bregante i sis són obres del seu mestre, Josep Tersol. La mostra es completa amb fotografies, publicacions i un recull de dinou objectes arqueològics destacables representats a les làmines.

Passat, present: una instal·lació artística al MAC Empúries

Del 26 de novembre al 31 de desembre, s'ha pogut visitar també la mostra «Passat, present» a la seu emporitana, un projecte artístic desenvolupat en el marc de la col·laboració entre dues direccions generals del Departament de Cultura –Patrimoni Cultural i Promoció Cultural– i Biblioteques, amb la voluntat que aquest cicle sigui el primer de futurs projectes conjunts que agermanin l'art contemporani amb el nostre llegat patrimonial. Així, a Empúries s'ha treballat amb l'artista i escriptora Irene Solà. El seu projecte s'anomena «Empúries-Foça 2022» i consta de vint postals enviades per l'artista des de Foça, l'antiga *Phokaia* grega, i d'una vitrina instal·lada a l'espai de la biblioteca del Museu, en què se suggereix com va ser l'arribada dels grecs de Focea a Empúries, tal com un grup d'arqueòlegs turcs li van explicar.

3.3 Noves tecnologies aplicades a la difusió

El MAC aposta per la inclusió de les noves tecnologies en tots els àmbits de la seva activitat. Aquesta voluntat es fa manifesta d'una manera especial en els espais expositius que acullen les exposicions permanents i temporals del Museu, i també en els projectes de documentació que es duen a terme.

Una altra línia de treball encetada ha estat la creació de la proposta gràfica, instal·lació i programació d'una revista digital per a la difusió dels estudis de recerca. Amb aquest objectiu s'ha creat la plataforma i s'hi han carregat els continguts acadèmics de les Jornades d'Arqueologia Experimental. La presentació de la nova revista digital *Arqueodebats* està prevista el 2023.

La bona acollida de les exposicions temporals «Naufragis. Història submergida» i «El temps de la memòria: tresors del Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona» ha empès el MAC a preparar-ne una versió virtual que permeti arribar a un públic més ampli i,

ahora, trencar l'actual barrera de la temporalitat. Així, durant l'any 2022 s'ha treballat en l'elaboració d'aquests dos espais virtuals, que està previst presentar al llarg del 2023. Aquesta experiència, després de la que es va fer per a l'exposició «L'enigma iber», ha de servir de referència per avançar cap a la creació de noves narratives que aportin una nova dimensió als continguts creats per a les exposicions temporals, i consolidar aquesta tendència. En aquesta mateixa línia s'ha treballat en la creació d'un projecte digital de noves narratives en el marc de la nova exposició temporal «Naufragis», que veurà la llum durant el 2023.

El MAC ha continuat treballant en la realització de models 3D de les col·leccions del Museu, que ha comportat també l'estandardització del procés amb la redacció d'un protocol per a la sol·licitud d'aquests treballs. Concretament, el MAC Empúries ha elaborat una nova representació virtual de la ciutat romana d'Empúries durant l'etapa altimperial, que es preveu incorporar

Nova representació virtual de la ciutat romana d'Empúries durant l'etapa altimperial

3.3 Noves tecnologies aplicades a la difusió

TANIT. Col·lecció Nacional d'Arqueologia

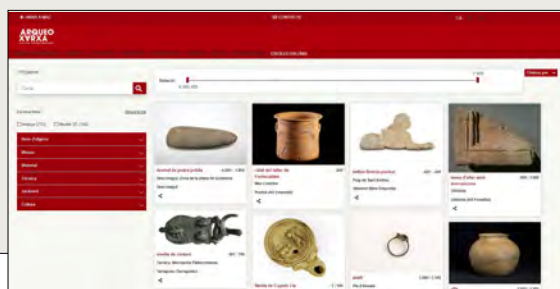

El 13 de juny s'ha presentat a Barcelona TANIT. Col·lecció Nacional d'Arqueologia, amb la participació de Jusèp Boya, director del MAC, i Anna Garrido i Elisa Hernandez, coordinadores del projecte, i l'assistència de directors i representants dels museus de l'Arqueoxarxa. Ha conclòs la presentació Sònia Hernández, directora general del Patrimoni Cultural.

Es tracta d'un projecte col·laboratiu per posar en línia les col·leccions del Museu, la creació de la qual han liderat el MAC i l'Arqueoxarxa. El projecte neix amb la voluntat de donar visibilitat a les col·leccions de l'Arqueoxarxa, promoure el coneixement del patrimoni arqueològic del país i permetre la difusió digital dels objectes més rellevants de les col·leccions arqueològiques de Catalunya.

Aquesta base de dades, que s'anirà ampliant anualment, ha arrencat amb 752 objectes, 1.215 imatges i 104 models 3D dels onze equipaments que integren l'Arqueoxarxa.

Així mateix, la sortida en línia implica l'edició d'un catàleg *ad hoc* per a prop de tres-centes peces seleccionades del MAC, que n'ha d'incloure les metadades i les imatges de referència respectives. Durant el 2022 s'ha treballat en el disseny i desenvolupament d'aquest catàleg en línia i la vinculació de les dades amb l'addició de documentació específica de les col·leccions de calcs.

figureta del déu Bes

MAC ULL-03085

Nom d'objecte

terracota

Producció

altres elements ceràmics. Clàssica i protohistòria

Cultura/Període

Protohistòria i món íber

Material

ceràmica

Tècnica

a motlle

Datació

-200 / -200

Museu

Museu d'Arqueologia de Catalunya - Ullastret

Ubicació

Exposició permanent

Nom jaciment

Puig de Sant Andreu

Municipi

Ullastret (Baix Empordà)

Mides

88 x 52 x 23 mm

Descripció

Terracota que representa al déu Bes com un nan d'aspecte grotesc, vist frontalment, amb una mà aixecada, barbut, traient la llengua i vestit amb faldellí curt. Devia portar un plomall sobre el cap, que no s'ha conservat, i conserva restes de policromia.

El déu Bes era una divinitat que va anar adquirint importància al panted egipci al llarg del temps i que va ser adoptada pels fenicis, que la van difondre arreu del Mediterrani. Era una

[Llegir més](#)

© Museu d'Arqueologia de Catalunya - Ullastret

Objectes relacionats:

3.3. Noves tecnologies aplicades a la difusió

als nous audiovisuals de l'exposició permanent. A Barcelona s'han realitzat també diverses creacions 3D, que han comptat amb la col·laboració de la UAB en el marc del projecte de recerca «El sarcòfag romà en la península Ibèrica». I la seu d'Olèrdola ha treballat en la modelització en 3D de dues peces de la col·lecció, dins el programa Giravolt; en el desenvolupament de la primera fase del projecte de restitució virtual de la fortificació romana d'Olèrdola, i en l'elaboració de la fotogrametria amb dron de la coberta de l'església de Sant Miquel i de l'extrem est de la muralla romana (parament exterior i coronament).

Per la seva banda, la seu d'Ullastret col·labora en un programa pilot, coordinat per la Secretaria de Polítiques Digitals de la Generalitat de Catalunya i amb el suport de la Fundació i2CAT i de Mobile World Capital Barcelona, que vol aprofitar les possibilitats que

ofereix el desplegament de les àrees 5G per mostrar continguts 3D de la ciutat ibèrica en *streaming*. Aquest pilot ha de permetre demostrar les infinites possibilitats que ofereix aquesta tecnologia aplicades al patrimoni cultural.

En el marc de l'exposició «Naufragis. Història submergida» el CASC ha recreat en 3D els jaciments Culip IV, Deltebre I i Illes Formigues II; així mateix, també ha dut a terme filmacions en 360° al derelict Reggio Messina i Illes Formigues II per a la producció d'immersius de realitat virtual.

A més, el MAC ha incrementat la utilització del sistema de codis QR per descarregar continguts audioguïats en diversos idiomes en vint-i-cinc punts corresponents a les peces més significatives de l'exposició permanent del Museu a Barcelona.

De visitant a concursant: el Museu d'Arqueologia de Catalunya presenta una nova forma d'apropar-se a les exposicions mitjançant un joc d'escape room

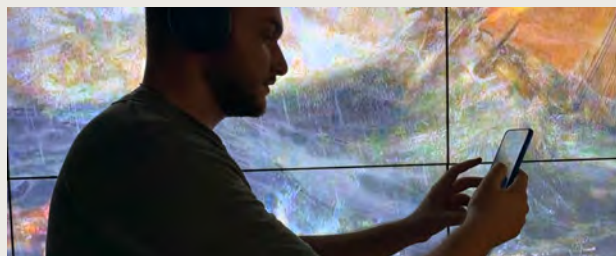

El mes de novembre, després de tres proves pilot per avaluar i corregir l'aplicació, el Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC) ha inaugurat a Barcelona l'activitat «Història submergida. L'escape room», un format innovador que uneix els continguts propis del Museu amb l'aventura i l'emoció d'un *escape room*. El joc d'escapada ha estat desenvolupat per l'aplicació Visitescape, especialitzat a oferir una nova manera de visitar llocs turístics, monuments i museus emblemàtics a través d'una app mentre es resol un misteri a l'estil *room escape*.

Un telèfon mòbil, uns auriculars i les ganes de capbussar-se al fons del mar endinsen el participant en l'aventura «El Sant Grial dels naufragis». El fil conductor del joc el presenta Mark Guide, un

detectiu privat i historiador de monuments que ha rebut la notícia que uns cercatresors han trobat el naufragi amb el tresor més gran de la història i el volen vendre al mercat negre. Seguint un recorregut en què s'exploren tots els racons de l'exposició, l'usuari ha de trobar, entre les més de dues-centes peces que conformen la mostra, la resposta als enigmes i la manera de superar les proves que se li plantegen i que el portaran a arribar al tresor abans no sigui massa tard.

L'experiència, que dura al voltant d'una hora i mitja, està pensada per al públic adult i jove, a partir de dotze anys.

Un museu inclusiu i socialment responsable

El programa d'activitats del MAC preveu accions emmarcades en el caràcter inclusiu i en el paper socialment responsable que desenvolupa. Com a museu inclusiu, té la voluntat de garantir una programació accessible a tots els membres de la comunitat, sense importar-ne l'origen, el gènere, l'orientació sexual, la discapacitat o qualsevol altra característica.

A més, un museu socialment responsable es preocupa per l'impacte que té en la comunitat, i treballa per ser un lloc segur, acollidor i educatiu per a tothom. Això implica considerar les necessitats i preocupacions de la comunitat on es troba el Museu i buscar maneres d'involucrar la comunitat en la programació d'activitats.

Objectiu estratègic 4

4.1. Foment de la inclusivitat

El Pla estratègic del MAC recull la voluntat del Museu de facilitar la visita a totes les escoles que ho desitgin, i per aquest motiu ofereix l'entrada gratuïta al Museu a tots aquells centres educatius que facin la reserva prèvia. A més, el MAC ha desplegat un seguit d'actuacions que inclouen des de beques adreçades a centres d'alta complexitat fins a la col·laboració directa en programes d'accessibilitat i foment de la visita entre diversos col·lectius en risc d'exclusió.

Així, el MAC ha signat un conveni de col·laboració i formació de personal amb Apropacultura, una xarxa de programadors culturals que s'uneixen per facilitar l'accés a la cultura a les persones en situació de vulnerabilitat de la mà de les entitats socials. L'any 2022 se n'han beneficiat 230 persones.

Amb l'objectiu de facilitar l'accés al Museu a tots els membres de la societat, el MAC Girona ha ofert també descomptes o entrades gratuïtes a diferents col·lectius amb dificultats, com ara persones en situació d'atur,

famílies monoparentals, persones amb discapacitat... Un total de 523 persones han pogut beneficiar-se d'aquests ajuts. Així mateix, també s'han ofert entrades gratuïtes als participants en el programa Voluntariat per la Llengua i als membres d'Òmnium Cultural, amb l'objectiu de fomentar l'ús de la llengua catalana, i descomptes a través del Carnet Jove, per fomentar la visita d'aquest col·lectiu.

En el marc de les activitats programades amb motiu del Dia Internacional dels Museus, s'ha reeditat el programa «Donem la benvinguda a la gent gran», a proposta del Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya, que busca aproximar els museus a les persones grans. Així, com ja es va fer en l'edició anterior, diversos seus del MAC han organitzat activitats específicament pensades per a aquest col·lectiu, com «Descobrint el MAC Girona a través dels mosaics», una iniciativa dirigida a les persones del Centre de Dia de Girona que ha comptat amb el suport de la Xarxa de Museus de les

Activitat al MAC «Donem la benvinguda a la gent gran»

4.1. Foment de la inclusivitat

Programa de beques a centres escolars

El treball continuat del MAC per afavorir la visita de centres amb dificultats especials ha comportat que durant el 2022 més de 1.800 visitants, la meitat dels quals han estat alumnes de primària, s'hagin pogut acollir als diferents sistemes de beques per accedir a les activitats del Museu, entre els quals destaca el programa Argonautes, al qual s'han acollit un 34 % d'aquests usuaris. Malgrat l'èxit del programa Argonautes, s'ha detectat la problemàtica d'alguns centres educatius per fer front a les despeses de trasllat fins al jaciment, en el cas concret de la seu d'Olerdola.

El programa d'ajuts s'ha ampliat també a la promoció de visites a l'exposició «Naufragis», adreçat a centres cívics, que ha representat un 24 % dels usuaris becats.

D'altra banda, el MAC ha continuat col·laborant també en el programa de patrimoni cultural i educació «Indika» de la Diputació de Girona. Així, l'any 2022 un total de 4.672 alumnes de 93 centres educatius gironins han pogut realitzar activitats patrimonials a la seu d'Empúries amb un cost reduït. Cal afegir-hi també els 26 centres educatius que han gaudit d'aquests ajuts per visitar la seu d'Ullastret i participar en activitats taller.

4.1. Foment de la inclusivitat

comarques de Girona, i les activitats manipulatives que la seu d'Ullastret ha ofert a dos grups de la Residència Geriàtrica Zoilo Feliu de la Bisbal d'Empordà.

En aquesta mateixa línia, s'han fet sis sessions de l'activitat «El museu més gran», una iniciativa del grup de treball Museus i Accessibilitat per apropar els museus i el patrimoni cultural a la gent gran. Rere aquesta proposta, hi ha l'interès que les persones grans se sentin motivades a visitar i participar activament en l'aprenentatge dins d'un entorn museístic, i de fer palès com aquesta participació en activitats culturals no solament els pot reportar un gran gaudi sinó que també es poden veure beneficiades quant a estimulació cognitiva, aprenentatge continu i relacions socials amb altres persones, a través de la tasca de difusió del coneixement, d'experiències i narratives que duen a terme els museus.

Així mateix, el Museu ha participat en l'activitat «Amb sucre o sense», una proposta conjunta de diversos museus de la ciutat adreçada a adults sèniors, que combina cultura i conversa al voltant d'un cafè o un te. El MAC Barcelona ha proposat la visita dialogada «El fil de la història», en què els objectes del Museu acompanyen els participants pel fil invisible que els vincula amb el passat. A través de la conversa es descobreix el paper que han tingut en la nostra història i es revela la trajectòria que han seguit des de la seva creació fins a l'actualitat.

Un altre àmbit d'inclusió en què el MAC es fa present és el de les persones amb discapacitat cognitiva. Al llarg de l'any, de manera periòdica i continuada, la seu d'Ullastret ha rebut visites del centre El Trampolí, ubicat a la Bisbal d'Empordà però d'abast a tota la comarca del Baix Empordà. El centre ofereix serveis i programes orientats a persones amb discapacitat cognitiva, a més de contribuir a la millora de l'activitat sociocultural i a la sostenibilitat de la zona. També han visitat la ciutat ibèrica d'Ullastret altres centres dedicats a l'atenció de persones amb discapacitat cognitiva i/o amb discapacitats derivades de trastorns mentals d'arreu de Catalunya.

En aquesta mateixa línia, la seu de Girona ha col·laborat amb activitats de voluntariat de l'Espai Fundació 'La

Caixa', consistents a formar voluntaris d'aquesta entitat perquè puguin dirigir una activitat amb grups de persones amb discapacitat intel·lectual; en total han pogut gaudir d'aquesta iniciativa 109 persones.

Així mateix, la seu gironina ha treballat en la transformació de textos de l'exposició «El temps de la memòria» en textos de lectura fàcil, i ha col·laborat amb l'ala de pediatria de l'Hospital Josep Trueta en l'acolliment al Museu de grups de dol de persones que han patit la pèrdua d'un fill.

El MAC Barcelona ha participat en la iniciativa «Cocrear recursos d'accessibilitat amb la comunitat usuària al Museu d'Arqueologia de Catalunya, Barcelona ReAcc-MAC», un procés de recerca participatiu dut a terme per persones amb diversitat funcional visual. L'objectiu d'aquesta iniciativa és fer del museu un lloc més accessible i inclusiu. El procés s'emmarca en el canvi de paradigma cap a l'accessibilitat universal i la museologia social, i va ser premiat amb els Premis Ciutat de Barcelona 2021 que concedeix l'Ajuntament de la ciutat. El projecte ha

4.1. Foment de la inclusivitat

Visita teatralitzada inclusiva «Terra d'indiketes» al MAC Ullastret

inclòs també l'oferta dels serveis d'una traductora en llengua de signes catalana.

Seguint aquest mateix eix de treball, el MAC Ullastret ha continuat programant la visita teatralitzada inclusiva «Terra d'indiketes», adaptada per a persones amb discapacitat visual i persones amb mobilitat reduïda. A més, el centre disposa d'audioguies amb teclat en braille i en contrast de color per facilitar la visita al jaciment i al Museu a les persones amb discapacitat visual, a les quals també se'ls ofereixen reproduccions de materials arqueològics per tal que puguin tocar-les i conèixer com són alguns dels objectes exposats a les vitrines del Museu. Al seu torn, les persones amb discapacitat auditiva poden seguir la visita amb les audiosignoguies, amb llenguatge de signes en català i castellà, a més dels bucles magnètics que hi ha als taulells de l'equipament i dels bucles magnètics individuals per a les audioguies i per a les visites guiades.

La tasca de foment de la inclusivitat que du a terme el Museu s'ha fet palesa també durant l'any 2022 en les visites que la seu de Girona ha organitzat per al

centre d'acollida el Convent dels Franciscans de la Bisbal d'Empordà –una llar residència per a persones afectades pel VIH i la sida en situació d'exclusió social– i en la col·laboració que el MAC manté amb el Servei de Mesures Penals Alternatives del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Aquesta col·laboració es concreta en l'acollida de fins a tres persones, en períodes diferents, per a la realització al MAC Empúries de treballs en benefici de la comunitat, substitutius de penes imposades, que tenen com a objectiu afavorir la reinserció a la societat d'aquestes persones. Els treballs han consistit bàsicament a dur a terme tasques de suport al manteniment del jaciment i de les instal·lacions del centre.

4.2. Foment de la perspectiva de gènere

El 2002 el MAC ha tornat a oferir un ampli programa d'activitats per a la celebració del Dia Internacional de la Dona, amb una oferta que s'ha estès a pràcticament la totalitat de les seus.

La seu de Barcelona s'ha afegit a la proposta conjunta de diversos museus de la ciutat «Petites històries, grans dones. Museus amb ulls de dones», en què a través del contacontes teatralitzat es dona a conèixer la figura d'una dona directament relacionada amb l'àmbit patrimonial o temàtic del museu. El 2022 el MAC l'ha dedicat a l'arqueòloga subaquàtica Honor Frost, amant del dibuix i gran aventurera, per a qui «el temps passat fora de l'aigua és temps malgastat».

A Empúries s'ha organitzat un itinerari guiat pel jaciment per descobrir com era la vida de les dones i quin paper tenien en la societat clàssica, que ha comptat amb la col·laboració especial de Laia Puigvert, que ha acompanyat la visita amb peces de dansa en diferents espais del jaciment; mentre que la seu de Girona ha

organitzat l'activitat «Una mirada femenina del paper de la dona des del paleolític fins a època romana».

La seu d'Ullastret s'ha sumat també a la celebració amb una visita guiada per conèixer i posar en valor el paper rellevant de la dona en la societat ibèrica, tant en la vida privada com pública, i amb una activitat de contacontes, pensada per als més menuts, que repassa la història de l'arqueòloga catalana Adela Ramon, pionera en aquest camp de l'arqueologia, que va formar part de l'equip del Museu d'Arqueologia de Catalunya a principis del segle XX i que va haver d'exiliar-se a Mèxic a finals de la Guerra Civil espanyola.

Així mateix, l'objectiu d'incloure la perspectiva de gènere en els diferents àmbits d'actuació del MAC ha estat un referent en moltes de les actuacions del Museu al llarg del 2022.

La visita «El 50 % absent» que ha ofert la seu de Barcelona esdevé una nova mirada a la nostra història des d'un punt de vista crític. Es tracta d'un recorregut que posa de manifest les absències, els eufemismes, els silencis i les tergiversacions que han fet desaparèixer la meitat de la població de la nostra història, i que parla de les mans que van fer o utilitzar els objectes, de les investigadores que els van trobar i estudiar, i del paper actual de les dones en l'arqueologia.

En aquesta línia d'actuació, la seu de Girona ha treballat en l'adaptació progressiva de les activitats educatives i en l'elaboració dels textos de l'exposició «El temps de la memòria», tenint present la perspectiva de gènere. Paral·lelament, la seu d'Olerdola incorpora en el seu programa estructural d'activitats guiades «Ermegodo, una dona del segle X», que posa la mirada en el paper de la dona a l'època medieval i dins el context de la civitas d'Olerdola.

El MAC ha participat, a través de la seu a Girona, en les Jornades «Experiències en l'aplicació de la perspectiva de gènere», organitzades pel Museu d'Història de Catalunya, i en el Programa de mentoria per a dones joves bussejadores organitzat per Planctondiving, que ha comptat amb la col·laboració dels membres del CASC.

Visita guiada per conèixer i posar en valor el paper rellevant de la dona en la societat ibèrica a Ullastret

4.3. Accions amb perspectiva LGTBIQA+

Entre les diverses accions de foment de la inclusivitat implementades pel Museu, cal fer esment al desenvolupament del projecte al voltant de la celebració, al MAC Barcelona, del dia de l'orgull LGTBI el 28 de juny.

Més enllà d'aquesta data s'ha creat un nou itinerari temàtic sobre l'arqueologia amb perspectiva LGTBIQA+.

Al llarg de la història i la prehistòria hi ha hagut una enorme varietat d'identitats socials. A partir del segle XIX, la manera d'entendre el sexe, la sexualitat i el gènere com a binaris (home-dona) van determinar com llegim el passat. Es necessita un punt de vista crític per veure com, des del present, canviem la interpretació del passat per justificar la naturalitat d'un present concret.

La perspectiva LGTBIQA+ a l'arqueologia defensa la varietat d'identitats en la història. Diferencia els conceptes de sexe i gènere, i inclou temes com la marginació per ètnia, raça o classe social. Vol

entendre com s'articulaven i funcionaven els valors de normativitat i diversitat (o no-normativitat) en grups i societats del passat. Per tant, quan parlem d'afegir una perspectiva LGTBIQA+ no vol dir imposar etiquetes anacròniques, sinó convidar a veure aquesta diversitat que tradicionalment ha pogut quedar ocultada per allò que assumim segons els nostres preceptes o context actual.

Un museu que coopera i es projecta arreu de Catalunya i del món

Com a museu nacional, la projecció i la difusió del patrimoni arqueològic català, tant a escala nacional com internacional, constitueix un objectiu i una línia de treball de màxima importància i centralitat per al MAC.

Aquesta projecció s'expandeix amb plans d'acció i projectes en tres àmbits d'actuació. En primer lloc, la Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya (Arqueoxarxa), juntament amb les dues rutes temàtiques d'abast nacional que lidera i coordina el MAC: la Ruta de l'Art Rupestre i la Ruta dels Ibers. En segon lloc, la participació del MAC en projectes de cooperació museística, patrimonial i cultural amb altres museus i institucions públiques del país, en especial, de l'entorn immediat del Museu. En tercer lloc, la participació en xarxes temàtiques estatals o internacionals de museus d'àmbit arqueològic o interessats per l'arqueologia, o la col·laboració en projectes de recerca, conservació i difusió del patrimoni arqueològic desenvolupats per museus i institucions de recerca estatals i internacionals.

**Objectiu
estratègic 5**

5.1. Suport a la Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya, l'Arqueoxarxa

Durant l'any 2022, la Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya, integrada per onze museus del territori català, ha dut a terme l'actualització del Pla de comunicació de l'Arqueoxarxa, amb el doble objectiu de valoritzar la perspectiva de benefici compartit entre tots els museus membres i donar resposta a la necessitat d'iniciar l'any 2023 amb unes línies d'actuació ben definides i prioritzades d'acord amb les necessitats detectades.

Al desembre el Museu de Guisona ha acollit el Plenari de l'Arqueoxarxa, en què s'ha presentat l'estat de l'execució de les accions i el pressupost del Pla operatiu d'activitats 2022. També s'han presentat els principals projectes i accions que s'han treballat, com són la política d'adquisicions, Tanit. Col·lecció Nacional d'Arqueologia, el tesaurus, la Ruta de la Romanitat, l'actualització del Pla de comunicació, l'Arqueopodcast, el mapeig d'activitats didàctiques i les pautes estratègiques de desenvolupament de la Ruta dels Ibers.

Activitats i itinerància d'exposicions temporals

Amb la mediació de l'Arqueoxarxa, s'ha dut a terme al Museu de Badalona la prova pilot «Parlar amb les mans», consistent a treballar la visita des de zero enfocada al col·lectiu de persones sordes; així, la visita es prepara perquè pugui ser reproduïda verbalment, una perspectiva oposada al mode en què s'han gestat fins ara les visites museístiques. El projecte, que ha tingut una bona acollida i vol implementar-se a altres centres, treballa per l'accessibilitat i la inclusió de les persones amb diversitat funcional en les activitats dels museus.

Durant l'any 2022 l'Arqueoxarxa ha treballat en la inclusió d'un seguit de millores en la museografia de l'exposició «Art primer. Artistes de la prehistòria», n'ha elaborat el catàleg i n'ha gestionat la itinerància, que s'allargarà durant l'any 2023. Així mateix, ha gestionat la itinerància de les exposicions «La revolució neolítica. La Draga, el poblat dels prodigis» i «Jocs i joguines a l'antiguitat», una mostra que permet descobrir com el joc ha estat una eina de diversió i aprenentatge que acompanya l'home des de fa milers d'anys.

L'exposició «Art primer. Artistes de la prehistòria» a Gavà

5.1. Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya, l'Arqueoxarxa

Destaca també la participació en la creació de la mostra «Arqueologia viva» sobre l'arqueologia a Catalunya, en el marc del festival Tarraco Viva, celebrat a Tarragona del 15 al 29 de maig. El Departament de Cultura és l'organitzador de la mostra de petit format, en què han participat el Museu d'Arqueologia de Catalunya, el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona i el Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural.

D'altra banda, l'exposició «Art primer. Artistes de la prehistòria» ha estat acollida al Museu de Lleida fins a començaments de gener, i a continuació s'ha traslladat al Centre d'Interpretació de la Roca dels Moros del Cogul, on ha estat fins al juliol. El Museu de les Terres de l'Ebre ha rebut el relleu, i al novembre la mostra s'ha traslladat al Museu i Poble Ibèric de Ca'n Oliver, on es podrà visitar fins a començaments de març de 2023. En total han visitat la mostra 1.682 persones.

Millora dels processos i instruments de documentació i gestió de col·leccions

Així mateix, pel que fa a la documentació i digitalització de col·leccions, destaca la participació dels membres de l'Arqueoxarxa en la Jornada de Formació 3D que s'ha dut a terme en el marc del projecte Giravolt de foment de les tecnologies 3D en el sector del patrimoni. La Jornada, organitzada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya per als membres de l'Arqueoxarxa i el Departament de Cultura de la Generalitat, ha tingut lloc el dia 23 de novembre al Museu Arqueològic de l'Esquerda.

Els membres de l'Arqueoxarxa han continuat col·laborant en el projecte TANIT. Col·lecció Nacional.

Difusió de museus i jaciments

La difusió i promoció de la visita del patrimoni arqueològic català és un dels objectius estratègics de l'Arqueoxarxa, que marca la seva participació en esdeveniments que formen part del calendari patrimonial.

Així, els membres de l'Arqueoxarxa han participat en les Jornades Europees d'Arqueologia 2022, celebrades els dies 17, 18 i 19 de juny, amb la programació de cinquanta-una activitats, que inclouen visites guiades, tallers i activitats educatives.

En aquesta mateixa línia, i en el marc de la celebració del Dia Internacional dels Museus, l'Arqueoxarxa s'ha encarregat d'elaborar el vídeo «El poder dels museus», el guió del qual pivota al voltant de tres preguntes: *Quin és el tret diferenciador de la vostra xarxa? I que fa únics i diferents els museus que hi formen part?; Com us impliqueu o què aporteu a la comunitat?, i En quina mesura contribueix a millorar els reptes actuals i futurs de la societat?*

L'Arqueoxarxa també ha estat present en el 22è Cap de Setmana Ibèric, celebrat els dies 1 i 2 d'octubre amb el lema «L'enigma de la llengua ibèrica». En aquesta edició s'ha detectat la captació de nous públics i l'augment progressiu de la implicació d'agents locals, públics i privats, com ara associacions, grups de teatre, escoles, empreses de proximitat, etc., que participen en la programació dels jaciments i hi donen suport.

Tot i els bons resultats del Cap de Setmana Ibèric, s'ha considerat que cal ampliar l'activitat de la Ruta dels Ibers per fer-la més activa durant la resta de l'any. Amb aquest objectiu la Comissió de Projectes Singulares ha treballat durant el 2022 en l'elaboració d'una estratègia de desenvolupament i impuls de la Ruta. En el moment de redacció d'aquesta memòria el document està en procés de presentació i discussió amb els membres de la Ruta per al seu tancament.

El MAC i l'Arqueoxarxa treballen també en la creació de la Ruta de la Romanitat.

A més, el MAC, per mitjà de l'Arqueoxarxa, ha participat en les II Jornades Internacionals d'Art Prehistòric de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica, celebrades del 28 al 30 d'octubre a Montblanc.

5.2. Altres projectes de cooperació a Catalunya

La implicació de MAC, com a museu nacional, amb la societat es fa present també amb la col·laboració amb les entitats de l'entorn territorial de les diferents seus en projectes i polítiques de foment de la cultura, l'esport, el turisme i l'educació.

En matèria d'educació, el MAC col·labora amb el Consell d'Innovació Pedagògica, que dona suport a múltiples activitats programades.

El 8 de febrer el Museu d'Arqueologia de Catalunya i el Monestir de Sant Daniel han signat un conveni marc de col·laboració per fomentar la promoció, la difusió i la recerca del patrimoni historicoartístic dels dos monestirs benedictins de la ciutat de Girona i facilitar-ne l'accés a tota la ciutadania, a través de les seves activitats i propostes. La signatura del conveni de col·laboració plasma uns compromisos que es traduiran en activitats i iniciatives amb la finalitat de facilitar i apropar el seu coneixement a la ciutadania. Aquesta col·laboració ja té un precedent en la proposta conjunta, duta a terme el 2021, de la visita guiada «Girona Monàstica. Encontres i desencontres de dos monestirs benedictins».

Així mateix, d'acord amb la voluntat manifesta d'apropar-se al segment jove de la societat, el Museu ha participat paral·lelament en diversos fòrums i seminaris per compartir informació d'interès amb altres equipaments culturals del país. Un exemple ha estat la participació en les VI Jornades de Patrimoni Cultural «Un patrimoni sense joves?», organitzades el 27 d'octubre per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural. Aquesta sisena Jornada de Patrimoni Cultural ha tractat el tema de la relació entre la gent jove, els museus i els monuments des de diversos angles i enfocaments. S'hi han convidat expertes i representants d'institucions museístiques i patrimonials capdavanteres de ciutats com Londres, Amsterdam i Berlín, que han presentat els projectes i línies d'actuació que duen a terme amb les seves comunitats joves. També s'hi han presentat projectes i iniciatives d'àmbit local, i s'ha donat veu al jovent amb la voluntat d'escoltar les seves opinions.

El MAC ha estat convidat a participar a PREHISTOSCOPI. Fira de Didàctica de la Prehistòria a Serà, Artesa de Segre, l'1 de juny, organitzada pel Museu de la Noguera

amb l'objectiu de veure la prehistòria amb els ulls de la didàctica. La fira vol esdevenir un punt de trobada entre famílies, escoles, entitats i professionals. Així, al matí, ofereix una àgora d'entitats oberta a famílies i a la comunitat educativa on es poden descobrir les principals activitats i tallers que s'ofereixen a Catalunya avui, i a la tarda, un taller, adreçat a professionals, per aprofundir en els reptes de futur des de la col·laboració.

La seu de Barcelona també ha mantingut un marc de col·laboració amb el Centre Cívic del Sortidor i amb diverses entitats del barri on està ubicada, així com amb l'Institut de Ciències del Mar.

A més a més, la seu de Girona ofereix suport tècnic i administratiu a l'oficina tècnica de la Xarxa de Museus de Girona, mentre que el MAC Empúries participa en diverses comissions i en la Junta General de la Xarxa. Per la seva banda, el MAC Olèrdola col·labora intensament amb l'Ajuntament d'Olèrdola i la Diputació de Barcelona, gestora del Parc d'Olèrdola, en l'organització d'activitats, la creació de recursos, en aspectes de comunicació i gestió, etc. al llarg de l'any.

Entre els projectes en què han participat les diferents seus del MAC al llarg de l'any 2022 destaquen els següents.

Durant els mesos de juny a setembre, a Barcelona s'ha organitzat de nou l'activitat «Menja't Montjuïc», en què han col·laborat bars i restaurants del Poble-sec amb la creació d'una proposta de tapes d'inspiració arqueològica, tal com ja es va fer l'any 2021.

La seu del MAC a Empúries ha col·laborat amb el Club Cultura i Identitat del Patronat de Turisme Costa Brava Girona, del qual forma part, en l'organització d'activitats per a públic final, però també de viatges de familiarització, tallers, sessions per a publicitat i altres actes de difusió; i també en activitats promogudes per altres clubs del Patronat, com el Club de Benestar, el Club del Vi DO Empordà o el de Turisme Inclusiu.

En el marc de la col·laboració establerta des de fa anys amb el Màster Erasmus Mundus European Master in Tourism Management de la Facultat de Turisme de la UdG, ha ofert un visita guiada al jaciment als alumnes

5.2. Altres projectes de cooperació a Catalunya

del Màster i una xerrada conduïda per la tècnica de difusió del MAC Empúries.

Així mateix, ha participat en el projecte educatiu «Promovem el turisme jove al MAC-Empúries amb una App, fem una campanya publicitària i organitzem un esdeveniment de presentació», del cicle formatiu de Grau Superior en Màrqueting i Publicitat de l'Institut Santa Eugènia de Girona, en què es proposa als alumnes estudiar les característiques i necessitats del jaciment d'Empúries per idear una aplicació mòbil de gamificació per promoure l'accés a persones joves i/o amb discapacitat visual o mobilitat reduïda.

Segueix vigent també la col·laboració entre el MAC Empúries i l'ETS d'Arquitectura de Barcelona de la Universitat Politècnica de Catalunya, que s'ha materialitzat el taller «Empúries. Gastronomia i Patrimoni», celebrat a finals de maig al jaciment.

També ha programat un curs d'estiu adreçat a docents sobre el vessant arqueològic, científic i didàctic del jaciment, en col·laboració amb el Col·legi Oficial de Docents i Professionals de la Cultura.

En el marc del foment de les relacions entre el món cultural i l'esportiu, ha acollit la presentació del Projecte Optimist World Championship, esdeveniment esportiu que se celebrarà en aigües de la badia de Roses l'any 2023. El campionat l'organitza el Club de Vela La Ballena Alegre i la delegació de la International Optimist Association, i compta amb la col·laboració de la Secretaria General de l'Esport i de l'Activitat Física, del Club Nàutic l'Escala i la Real Federació Española de Vela, així com de la Federació Catalana de Vela i l'Associació Catalana i Espanyola de la Classe Optimist. S'ha acordat ampliar la relació entre el MAC-Empúries i els organitzadors de l'esdeveniment amb assessoraments, cessió d'espais i proposta d'activitats culturals per als esportistes i els seus acompanyants durant la celebració de la competició.

La seu d'Empúries ha estat el punt de sortida d'un dels itineraris de la ChromeRide, un esdeveniment de motociclisme que proposa un circuit per diversos indrets de Girona i que acull un gran nombre de participants.

El jaciment ha acollit una jornada d'entrenament i el rodatge de la campanya de publicitat de la World Masters Orienteering Championship al MAC Empúries, que organitza la Federació de Curses d'Orientació de Catalunya i que es farà l'any 2025 a diverses localitats gironines.

El MAC Ullastret ha col·laborat, com ja és habitual, amb grups i entitats del municipi en l'edició 2022 de la Marató de TV3.

La col·laboració en projectes concrets del MAC Olèrdola amb l'ajuntament del municipi s'ha concretat en l'organització de la Jornada «Mir Geribert, Mil anys després» i de l'efemèride «100 anys de l'Aplec Excursionista de Catalunya a Olèrdola», que ha consistit en l'actuació de la Coral del Centre Excursionista Penedès, el recital de Laura Morillo i una visita guiada al jaciment. També ha participat en el programa de la 22a edició del Triatló de Muntanya al Castell d'Olèrdola, de 12,5 quilòmetres de recorregut celebrada el 30 de novembre, i en el programa «Most Festival», en què ha ofert una visita organitzada als cellers medievals i el passi de diverses projeccions.

Així mateix, la seu d'Olèrdola ha col·laborat en actuacions i projectes concrets organitzats per la Diputació de Barcelona, com són la neteja del Parc Natural d'Olèrdola i exterior del recinte del conjunt per part d'un grup de voluntaris; el programa «Parc de llegendes», amb un programa dedicat a Olèrdola, o la plantada d'arbres al Parc d'Olèrdola, coorganitzada per l'Ajuntament d'Olèrdola, que s'ha dut a terme el 4 de desembre.

El Consell Comarcal de l'Alt Penedès (Penedès Turisme) ha comptat amb la participació del MAC Olèrdola en el projecte de creació de continguts per al joc en línia «Vitis», que es presentarà el 2023, i en el P360° Ruta Ciclable, que inclou el conjunt d'Olèrdola, amb la instal·lació a la zona del pàrquing d'un plafó indicatiu.

Olèrdola s'ha afegit també a les iniciatives promogudes al voltant del món del vi; així ha col·laborat en el projecte d'espais patrimonials amb discurs relacionat amb el vi i la creació del producte VIQUET, la iniciativa territorial dels cellers del Penedès i el Garraf, Carretera del Vi, o

5.3. Presència i projecció estatal i internacional

la Ruta del Vi del Penedès, promoguda per l'empresa Viemotions.

Per la seva banda, el CASC ha organitzat amb els centres d'immersió de la zona de Palafrugell i Palamós tres visites durant les excavacions al derelict Illes Formigues II, amb l'objectiu de sensibilitzar i col·laborar amb la gent del territori en la protecció del jaciment; hi han participat trenta persones.

La participació del MAC CASC en projectes culturals del país també s'ha concretat en la cessió de peces de la seva col·lecció per a l'exposició temporal «Toquem Fusta» del Museu del Disseny, i de peces que formaran part de l'exposició permanent de Vinseum i del Museu del Suro.

La projecció del Museu ha escala estatal i internacional s'ha concretat durant l'any 2022 en els projectes següents.

- **Participació en el programa «Groundcheck», en col·laboració amb l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid, amb el subprojecte «Ampurias' Future – Learning from the Past. Sea Level Development and Climate Change from 5500 BC until AD 2100», codirigit per D. Marzoli (DAI) i P. Castanyer (MAC-Empúries).** El projecte té com a objectius completar els estudis sobre l'evolució del paleopaisatge en el territori d'Empúries, d'ençà del període neolític fins a l'actualitat, així com elaborar, a partir del registre documental obtingut, propostes que contribueixin a millorar la planificació futura, no només dels béns patrimonials o històrics que, com a Empúries, poden quedar afectats pels canvis climàtics, sinó també en relació amb la planificació del territori més proper.

- **Col·laboració del MAC, a través de la seu a Empúries, en el projecte euroregional «Intermedit. L'intercanvi mediterrani a l'antiguitat», juntament amb el Museu**

Sessió de treball amb Mads Kähler Holst, director del Moesgaard Museum

5.3. Presència i projecció estatal i internacional

Arqueològic d'Eivissa i Formentera i el Musée Archéologique et Oppidum d'Ensérune (Nissan-lez-Ensérune). Concretament s'ha treballat en la generació de continguts i l'aportació d'imatges per a l'exposició virtual prevista en el projecte, elaborada per l'empresa VR-All-Art amb el suport del Laboratori d'Humanitats Digitals de la UAB, i que es presentarà a Eivissa el mes d'abril de 2023.

- **Participació, de la mà del responsable del MAC a Girona, en el projecte «Origen y desarrollo de las primeras comunidades agrarias en el valle del Tigris y Montes Zagros», coordinat des de la UAB i liderat pel Dr. M. Molist.** El projecte es vehicula a través del Grup de Recerca Arqueològica a la Mediterrània i al Pròxim Orient (GRAMPO) 2021 SGR 744). L'adhesió del Museu a aquest programa respon, entre altres, a l'objectiu de desenvolupar una dinàmica de recerca interdisciplinària en el camp de l'agricultura i l'alimentació, i d'avançar en la comprensió del nivell d'integració social present en els processos de jerarquització social i territorial situats entre el IV i III mil·lenni cal BC del nord de Mesopotàmia.

- **Participació a l'International Symposium of Museums and Cultural Entities**, que ha tingut lloc a Màlaga els dies 20 i 21 de juny. El simposi ha posat èmfasi en aspectes fonamentals per a les entitats culturals, com són el significat i la sostenibilitat que representen incloure continguts digitals per a les entitats culturals del segle XX; la necessitat de repensar les organitzacions culturals en conjunt, i la seva funció i imbricació en una societat i cultura en connexió contínua; com poden contribuir les noves entitats culturals i artístiques al desenvolupament i vertebració de la nostra societat, complexa i en canvi constant, a través del llenguatge digital, o la necessitat de redefinir les noves funcions dels museus i el nou consum cultural en un context de tecnològització avançat, que ha quedat evidenciat amb experiències recents d'acreditades veus del panorama internacionals, entre altres.

- **Signatura d'un conveni de col·laboració internacional en l'àmbit de la recerca arqueològica entre el Museu d'Arqueologia de Catalunya i l'Institut Arqueològic Alemany** el dia 13 de juliol, a la ciutat grega i romana d'Empúries. Aquesta iniciativa, pionera en el coneixement

dels paisatges antics, amplifica i expandeix la capacitat investigadora i divulgativa de les dues institucions.

- **Participació en diverses reunions, fetes a les seus d'Empúries i Barcelona al novembre de 2022, d'enfortiment de les relacions bilaterals de caràcter turístic i empresarial entre Grècia i Catalunya**, amb la participació de l'empresa tecnològica MOPTIL i una delegació d'executius del govern grec i d'Enterprise Greece, de promoció i atracció d'inversions.

- **Participació en les sessions de treball dutes a terme al Musée Departamentale d'Arles Antic, al Museu d'Arqueologia de Nàpols, al Moesgaard Museum Aarhus i al Museu Nacional de Dinamarca a Copenhague** per al desplegament de futures col·laboracions.

- **Col·laboració en el «Proyecto arqueológico de Tiro – Líbano», coordinat des de la UPF i liderat per la Dra. M. E. Aubet.**

- **Participació, a través de la seu a Ullastret, en la xarxa Iron Age Europe de museus que gestionen alguns dels jaciments i/o col·leccions més importants de la protohistòria europea.** El paper del MAC es concreta en la col·laboració que ofereix en algunes de les activitats organitzades per la xarxa i en el manteniment de la seva pàgina web, els continguts de la qual tradueix al català i al castellà.

- **Participació en el projecte europeu PITCHER Erasmus +, en col·laboració amb l'INS de la Bisbal d'Empordà.** L'objectiu principal del projecte és crear recursos pedagògics adreçats a joves estudiants d'instituts i centres de secundària, que condueixin a conscienciar la població sobre l'espoli i el tràfic il·lícit de patrimoni ja des de la base. Aquests recursos han de ser oberts i els han de poder utilitzar tant els socis del projecte com altres centres educatius, museístics o patrimonials europeus que puguin estar-hi interessats.

- **Presència del MAC, a través de la seu a Olèrdola, en el programa BIOSPHERE.** Renovat el 2022, esdevé un compromís per a la sostenibilitat desenvolupat per la UNESCO i que a Catalunya despleguen la Diputació de Barcelona, l'Institut de Turisme Responsable (ITR)

5.3. Presència i projecció estatal i internacional

Signatura d'un conveni de col·laboració amb la Federació Espanyola d'Activitats Subaquàtica (FEDAS)

—vinculat a la UNESCO— i la Cambra de Comerç de Barcelona.

- **Col·laboració en el programa CETS (Carta Europea de Turisme Sostenible en Espais Naturals Protegits).**

La seu d'Olèrdola és present en el desenvolupament d'aquesta eina de gestió dels equipaments naturals i patrimonials que posa l'èmfasi en el turisme sostenible, les necessitats del medi ambient i el desenvolupament local.

- **Signatura d'un conveni de col·laboració amb la Federació Espanyola d'Activitats Subaquàtica (FEDAS)** en el marc de l'exposició «Naufragis. Història submergida».

- **Participació del MAC CASC a la reunió UNESCO Meeting on Mobilizing Civil Society and the Scientific Community for the Cultural Heritage of the Oceans and UN-SDG 14** (Xarxa UNITWIN, UNESCO, ICOMOS), feta a Kemer, Turquia.

- **Presentació a la convocatòria del Projecte europeu HORIZON-CL2-HERITAGE-2021-01-02 «Effects of climate change and natural hazards on cultural heritage and remediation»**, coordinat per CATAb (Turquia) sobre la conservació dels vaixells històrics de metall, al qual el

CASC aporta dos casos d'estudi, el Boreas i el Reggio Messina.

- **Representació a la 20a Comissió de Seguiment del Plan Nacional del Patrimonio Cultural Subacuático.**

- **Col·laboració en el grup de treball d'especialistes per valorar els projectes d'investigació i extracció del derelict Mazarrón 2.**

- **Participació del MAC CASC en els projectes The Historical Materials BAG: A New Facilitated Access to Synchrotron X-ray Diffraction Analyses for Cultural Heritage Materials at the European Synchrotron Radiation Facility (2023-2025), Heritage BAG i WOODPLAKE, Archaeological Wooden Pile-Dwelling in Mediterranean European lakes: strategies for their exploitation, monitoring and conservation.**

- **Comodat amb l'Ajuntament de Fondón (Almeria) per la cessió de dues peces de la col·lecció del MAC CASC per a l'exposició a la Casa Museu Godoyas.**

Un museu que contribueix decisivament al coneixement, conservació i difusió del patrimoni arqueològic català

El MAC conserva una de les col·leccions arqueològiques més importants de Catalunya, constituïda tant per objectes conservats a les diverses reserves de la institució com pels mateixos jaciments i monuments que també gestiona. A més, el Museu també conserva i gestiona un important fons bibliogràfic, fotogràfic i documental, i des del 2014 coordina les tasques de documentació de les col·leccions arqueològiques de titularitat nacional que es conserven als Dipòsits Nacionals de Patrimoni de Cervera.

D'altra banda, el Museu constitueix un important centre de recerca arqueològica i, alhora, un important recurs de suport a la recerca i a la formació professional vinculada al patrimoni arqueològic català.

Objectiu estratègic 6

6.1. Recerca

En el transcurs de l'any 2022, tècnics del MAC han liderat un total de vuit projectes de recerca, tant nacionals com internacionals.

MAC BARCELONA

Projecte Quadriennal de Recerca Arqueològica La Draga en el procés de neolitització de les comarques de Girona (CLT009/18/00050). IP: A. Palomo i R. Buxó.

Projecte Quadriennal de Recerca Arqueològica El Molí d'Espíol (Tornabous, l'Urgell): capital dels llergets (MECI; CLT903/18/00091). IP: J. Principal.

Projecte de Recerca Cató a Hispània. La batalla d'Empúries. IP: J. Principal.

MAC EMPÚRIES

Projecte Quadriennal de Recerca Arqueològica Emporion, Emporiae, Empúries: diacronia de les seves àrees portuàries (CLT/17/2022– ARQ001SOL-143. 2022–2025). IP: Pere Castanyer i Marta Santos. Aquest projecte de recerca ha rebut el reconeixement del Premi al Millor Descobriment Arqueològic atorgat per la revista *Sàpiens*.

MAC ULLASTRET

Projecte Quadriennal de Recerca Arqueològica Sistemes poliorcètics d'accés als hàbitats ibèrics (SPAHI) (ARQ001SOL-148-2022). IP: Jordi Principal

MAC OLÈRDOLA

Projecte Quadriennal de Recerca Arqueològica La fortificació romana d'Olèrdola. Elements poliorcètics i context funcional (FROL) (CLT_2022_EXP_ARQ001SOLC_00000152. 2022–2025). IP: Núria Molist. IP substitut: Xavier Esteve. Coordinador de recerca: Jordi Principal.

MAC CASC

Projecte Quadriennal de Recerca Arqueològica El derelictes Illes Formigues II i el comerç de productes bàtics al nord-est peninsular. (ARQ001SOL-156-2022. 437 CU0050). IP: Rut Geli

IBERIA GRAECA

Continuació del projecte de recerca El comerç grec al Mediterrani Occidental en el segle IV aC mitjançant les evidències de les produccions ceràmiques gregues: les àmfores. Arqueologia i Arqueometria. IP: Xavier Aquilué.

També han col·laborat o participat, com a part de l'equip investigador o de treball, en diversos projectes, la coordinació dels quals ha anat a càrrec de la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat Pompeu Fabra i la Universitat Lumière Lyon 2, l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i l'Ajuntament de l'Escala.

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

Com a museu, el MAC és també centre generador i difusor de coneixement científic, i aquest rol esdevé motor de la seva activitat de recerca, que queda palesa en l'organització de jornades i accions formatives i divulgatives adreçades al públic especialista, i en la participació dels tècnics del Museu en altres jornades, congressos i reunions científiques d'àmbit nacional i internacional.

En aquest sentit, durant l'any 2022 la seu de Girona ha coorganitzat, juntament amb l'Associació Espanyola de Paleopatologia, el 16è Congrés Nacional i Internacional de Paleopatologia, que ha tingut lloc al Centre Cultural la Mercè de Girona del 25 al 29 d'abril, i ha donat suport a la campanya d'excavació del projecte de Mollet III (Serinyà, el Pla de l'Estant) amb l'objectiu de preservar l'estratigrafia i l'entorn del jaciment.

El MAC, a través del Centre Iberia Graeca, ha organitzat les Jornades sobre Numismàtica Grega a la Península Ibèrica, celebrades el 16 i 17 juny a la seu de Barcelona del Museu.

El CASC ha realitzat el 24è Curs Pràctic d'Arqueologia Subaquàtica, emmarcat en les campanyes d'excavació del 2022 a Riells - La Clota i Illes Formigues II.

Una altra cara de l'activitat investigadora del Museu es reflecteix en l'elevat nombre de publicacions científiques recollides durant l'any 2022, entre articles de recerca publicats en revistes científiques, contribucions en actes de col·loquis i jornades, capítols en obres col·lectives, etc. En aquest mateix sentit, és important recalcar l'assessorament que els tècnics del MAC proporcionen en l'elaboració de tesis doctorals i altres treballs de recerca.

76è Curs d'Arqueologia d'Empúries

La 76a edició del Curs d'Arqueologia d'Empúries s'ha celebrat entre els dies 3 i 23 de juliol, amb el títol «Santuàries i espais portuaris a l'Empúries grega». A més dels treballs de pràctica arqueològica realitzats en el marc de les excavacions al sector portuari de la ciutat grega, al llarg de les tres setmanes del curs s'han programat conferències entorn del tema del curs, impartides pels professors Dr. Adolfo Domínguez (Universitat Autònoma de Madrid), Dra. Dirce Marzoli (Institut Arqueològic Alemany a Madrid) i Dr. Josep Maria Nolla (Universitat de Girona), a més de la participació directa dels membres de l'equip tècnic del MAC Empúries. Els alumnes del curs han completat la seva formació amb la realització d'un taller de digitalització 3D, a càrrec de l'equip OpenLabs de la UAB, i un taller de prospeccions arqueològiques, a càrrec de l'equip de SOT Prospecció Arqueològica. També s'han fet diverses visites a llocs i museus d'interès arqueològic, com el jaciment i museu d'Ensérune, el Museu de Narbonne i les seus del MAC a Barcelona i Ullastret.

En aquesta edició del curs han participat vint-i-sis alumnes procedents de les diferents universitats i centres de recerca catalans i de la resta de l'estat.

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

També hi ha participat una estudiant de la Universitat d'Essex (Anglaterra) i una altra de la Universitat del Peloponès (Grècia).

V Workshop Empúries. Gastronomia i Patrimoni

L'edició del 2022 dels tallers organitzats a Empúries en col·laboració amb l'ETS d'Arquitectura de Barcelona s'ha dut a terme entre els dies 27 i 29 de maig. Hi han participat vint-i-cinc estudiants del grau d'Arquitectura i del màster d'MB Design de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), del grau d'Arquitectura de La Salle – URL i del Grau Superior de l'Escola d'Hosteleria de Figueres, a més de professors de les escoles d'arquitectura esmentades i de l'Escola Universitària d'Hosteleria i Turisme de Sant Pol.

La trobada ha combinat les xerrades de professionals del món de la gastronomia i el patrimoni, les visites a llocs d'interès patrimonial i el treball dels participants en petits grups, amb la qual cosa els estudiants han tingut l'oportunitat de gaudir de l'experiència gastronòmica combinada amb el disseny de nous materials per al servei de taula i per a experiències immersives.

Acollida d'estudiants en pràctiques

Durant l'any 2022 el Museu ha acollit quaranta-quatre estudiants en pràctiques.

En el marc dels respectius convenis de cooperació educativa, el MAC Empúries ha acollit dos estudiants de la Facultat de Lletres de la UdG i un estudiant de la UAB. D'altra banda, l'àrea d'arqueologia ha participat

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

III Seminari d'Arqueologia Experimental

El Museu d'Arqueologia de Catalunya, en el marc de l'estratègia en recerca, formació i difusió, porta a terme diverses accions que tenen com a nexes comuns l'ús de l'arqueologia experimental (AE).

D'acord amb aquesta aposta estratègica, el 6, 7 i 8 d'abril de 2022 s'ha dut a terme el III Seminari d'Arqueologia Experimental, amb el títol «L'ús de les fibres vegetals a la prehistòria i a la protohistòria». El coneixement de l'ús de les fibres vegetals per a la confecció de diferents estris a la prehistòria està condicionat en bona mesura per l'escassa conservació d'aquests tipus de materials. Malgrat això, la millora de les tècniques d'anàlisi paleobotànica i tecnològica, i l'aproximació experimental han permès avançar considerablement en la caracterització de les capacitats tècniques dels grups humans de la prehistòria i de la protohistòria. El seminari ha donat resposta a preguntes sobre l'adveniment

d'aquestes produccions, l'evolució i les tècniques per confeccionar cordes i cistells, i les metodologies analítiques possibles.

El Seminari ha combinat el format en línia i presencial per als continguts teòrics i pràctics respectivament, i hi han participat dues-centes persones.

en l'acompanyament de tretze estudiants de la UdG del Curs d'Arqueologia Bàsica. També s'han realitzat pràctiques relacionades amb treballs de conservació i restauració al jaciment, en què han participat quatre alumnes de l'ESCRBCC i dos alumnes de la Facultat de Belles Arts de la UB.

La seu de Girona ha acollit un estudiant en pràctiques de la Facultat de Lletres de la UAB i una estudiant del màster universitari en Patrimoni de la UdG.

Una estudiant de màster de la UAB i un estudiant Erasmus italià han fet les pràctiques a la seu d'Olèrdola, i la seu d'Ullastret ha acollit una estudiant de la Facultat de Lletres de la UdG.

Al laboratori del CASC han treballat tres estudiants de conservació i restauració, dos procedents de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya i un de la UB; mentre que el curs

pràctic d'arqueologia subaquàtica ha acollit quinze estudiants, cinc de la UCA, set de la UB, un de la UAB, un de la URV i un més de l'ESCRBCC.

Paral·lelament, durant el 2022 el MAC ha pogut comptar amb personal de reforç contractat a través del programa SOC Primeres experiències a l'Administració pública. Concretament, s'han contractat cinc persones que han prestat serveis a Cervera en tasques de restauració, a Empúries en tasques de documentació i comunicació, i a la seu de Barcelona en tasques d'acció cultural i educativa.

6.3. Gestió de col·leccions

Adquisicions

L'increment de les col·leccions que el MAC conserva es produeix de manera majoritària a través dels ingressos dels materials procedents de les excavacions arqueològiques que es duen a terme a les diferents seus del Museu. Així, a la seu d'Empúries, s'han ingressat els materials extrets en les intervencions realitzades al sector portuari de la ciutat grega (campanyes de juliol i octubre) i també en les dutes a terme a Santa Margarida d'Empúries (campanya de maig a juny). El Museu també és dipositari dels materials arqueològics de les excavacions preventives o de recerca que es realitzen al municipi de l'Escala, com és el cas de les intervencions fetes al turó de Vilanera.

Quant a l'activitat de la campanya 2022 del CASC, s'han ingressat 45 objectes procedents del jaciment

Illes Formigues II, 94 objectes de Riells – La Clota, un triomfant i una àmfora de l'Escala. Així mateix, el Servei d'Arqueologia ha dipositat l'àlbum d'imatges de F. Foertser que ha adquirit i materials procedents del jaciment Cap del Vol obtinguts els anys 1978 a 1980.

Documentació i digitalització de col·leccions

Un dels objectius prioritaris del MAC en els darrers anys ha estat millorar la documentació dels objectes que formen part de les col·leccions que custodia, i posar-la a l'abast del públic especialista i general a través dels diferents mitjans amb què compta el Museu. Per a la realització d'aquestes tasques s'ha comptat, en alguns

Centre de Documentació del Museu d'Arqueologia de Catalunya

Seguint les directrius del Pla estratègic del Museu d'Arqueologia de Catalunya, concretament en l'eix o objectiu estratègic cinquè, en què es defineix el Museu com un centre que contribueix decisivament a la recerca, la conservació i la difusió del patrimoni arqueològic nacional, aquest 2022 s'ha treballat en la creació del Centre de Documentació, que centralitza el funcionament de tres serveis bàsics ja existents – la biblioteca, l'arxiu documental i l'arxiu fotogràfic – en un sol punt de servei, i posa més èmfasi en la resolució de consultes de manera virtual i remota, en contraposició a la consulta presencial, sempre que no sigui necessària i imprescindible.

La biblioteca del Museu d'Arqueologia de Catalunya, en la seva seu de Barcelona, conté aproximadament 23.000 monografies i més de 1.100 títols de publicacions periòdiques, dues tercers parts de les revistes es troben actualment al magatzem cooperatiu GEPA, gestionat pel CSUC. El 2022 s'ha

incrementat la col·lecció bibliogràfica en un centenar de títols, a conseqüència bàsicament de l'intercanvi amb altres entitats nacionals i internacionals, i també de petites donacions fetes al director del Museu i a la biblioteca mateixa. No s'ha fet, però, cap adquisició de compra, a l'espera que finalitzin les obres de la coberta de la biblioteca el 2023.

Pel que fa a l'arxiu de fotografies, s'hi conserven més de 80.000 imatges en diferents suports, la majoria de les quals han estat digitalitzades.

Cal destacar, a més, l'ampliació dels fons de la biblioteca de la seu emporitana –fruit dels intercanvis bibliogràfics que manté amb un centenar d'institucions i d'altres donacions– en 415 exemplars l'any 2022, entre els quals hi ha revistes, monografies, catàlegs d'exposicions i altres tipus de publicacions. Durant l'any 2022 s'ha continuat el procés de reorganització de la biblioteca i la preparació de la inclusió dels registres al catàleg en línia de les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya i al Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya.

6.3. Gestió de col·leccions

Creació de models digitals 3D

casos, amb el suport d'estudiants universitaris que han realitzat les seves pràctiques curriculars al MAC.

Al llarg de l'any, doncs, s'ha continuat treballant en la base de dades MuseumPlus, en què s'han introduït un total de 779 fitxes noves corresponents a les categories d'arqueologia, numismàtica i art, i 5.768 fitxes de jaciments i intervencions arqueològiques.

Així mateix, s'han revisat i completat un total de 9.887 fitxes; aquest procés ha significat la modificació de camps com l'ens dipositari o la ubicació de les peces, entre d'altres, o la incorporació de dades relatives a la història de l'objecte, el tipus de jaciment, la data d'ingrés o la inclusió de paraules clau, per exemple. En aquesta mateixa línia, s'han escanejat i digitalitzat un total d'11.749 fitxes en paper dels 40.000 registres que conserva el fons documental de la seu de Girona, que es preveu anar digitalitzant de manera gradual.

Destaca també el treball que s'ha dut a terme des del CASC en la realització de la fotogrametria de la zona d'excavació de la campanya 2022 del jaciment Illes Formigues II i de la zona del fondejador antic de Riells – La Clota.

La Base Documental d'Iberia Graeca s'ha incrementat en 106 fixes de ceràmiques gregues de jaciments de Barcelona, Cádiz, Castelló, Ciudad Real, Lleida, Sevilla, Terol i València, i han estat actualitzades 151 fitxes de ceràmiques gregues de diferents jaciments peninsulars. Així, a 31 de desembre de 2022, compta amb 11.189 fitxes d'objectes grecs procedents de 2.292 contextos arqueològics, corresponents a 485 jaciments, amb un suport gràfic de 13.614 imatges. Cal destacar, a més, les 1.690 referències que conté l'apartat Bibliografia, de les quals 911 tenen incorporat l'enllaç corresponent que en permet la consulta digital.

Mitjançant la col·laboració amb l'OpenLabs de la Universitat Autònoma de Barcelona, en el marc del Curs d'Arqueologia d'Empúries, s'han digitalitzat en 3D, utilitzant un escàner làser, 18 peces de la col·lecció del MAC Empúries. Aquest treball de digitalització en 3D també ha estat present a la seu d'Olerdola amb la incorporació de 2 peces més, amb les quals la seu compta amb un total de 13 peces en 3D.

Pel que fa a la documentació fotogràfica, la seu del MAC a Empúries ha continuat la tasca de digitalització del fons fotogràfic de les intervencions realitzades

al jaciment des dels anys quaranta del segle passat. Així, s'han escanejat unes 1.100 diapositives de les excavacions fetes principalment en els anys noranta i, en paral·lel, ha avançat en la realització de la base de dades documental d'aquest fons.

Per la seva banda, el fons d'imatges digitals de la col·lecció d'Olèrdola té un volum de 40.745 fotografies, comptant les 1.077 imatges donades d'alta el 2022 corresponents a intervencions arqueològiques, monuments, activitats, museografia i manteniment, entre altres. També s'ha incrementat en 9 el nombre de vídeos que conformen el fons, que en total sumen 728 registrats.

Paral·lelament, la seu de Girona ha treballat en la revisió i reubicació dels dipòsits recents d'intervencions arqueològiques i la reubicació de material d'antigues intervencions. Aquesta tasca ha generat 713 números nous d'inventari corresponents a les categories arqueològiques (51), materials arqueològics (604), numismàtica (57) i paleontologia (1). En general s'han reubicat materials d'intervencions de la ciutat de Girona, de la necròpolis del Pla de l'Horta i Pla de l'Horta de Sarrià de Ter, i d'intervencions antigues de múltiples jaciments del Baix Empordà.

Consulta de col·leccions

Al 2022 el Centre de Documentació ha rebut 286 consultes diferents, tant d'usuaris interns (treballadors del MAC) com externs. La majoria de consultes han estat en relació amb el fons bibliogràfic, però s'ha detectat un increment significatiu de consultes del fons de l'arxiu documental i el fotogràfic. Aquesta demanda ha generat al voltant de seixanta peticions de drets de reproducció d'imatges de peces de la col·lecció del Museu d'Arqueologia de Catalunya.

A la informació anterior, cal afegir les consultes adreçades directament a les diferents seus del Museu. Així, Empúries ha atès setze consultes relatives al materials del fons que gestiona, en vint-i-set sessions diferents; ha atès tres consultes en línia sobre informació de peces, ha ofert assessorament a un parell d'estudiants de batxillerat per als seus treballs de recerca, i ha atès una vintena de consultes del fons de la biblioteca del Museu.

Per la seva part, la seu de Girona ha donat resposta a trenta consultes d'investigadors sobre objectes arqueològics de la col·lecció del Museu i ha atès diverses consultes i sol·licituds d'informació sobre la biblioteca i el fons històric conservat a l'arxiu fotogràfic i al documental del MAC. Aquest espai han tingut un total de 286 usuaris, concretament 250 la biblioteca, 25 l'arxiu fotogràfic i 11 el documental.

La seu d'Ullastret ha rebut nou consultes presencials directament vinculades als materials mobles dipositats als magatzems d'aquest centre i quatre consultes d'assessorament de caràcter més genèric. A més, quinze usuaris han consultat presencialment la biblioteca i arxiu de l'equipament.

S'han recollit també quatre consultes presencials sobre materials arqueològics i vint-i-una consultes en línia sobre la col·lecció i el jaciment d'Olèrdola; el MAC CASC ha atès vint-i-sis consultes i ha tingut deu usuaris.

6.4. Conservació i restauració

Entre les funcions encomanades al MAC hi ha garantir les condicions de conservació òptimes de les peces que formen les col·leccions que conserva. En el conjunt del MAC s'han intervingut durant el 2022 un total de 1.587 objectes.

El MAC ha participat en el Programa Re-Org, de Conservació Preventiva i en el Programa de Creació i Manteniment del Sistema de Reserves, impulsats pel Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya i el Centre de Restauració de Béns mobles de la Generalitat de Catalunya. Ambdós programes s'emmarquen en l'objectiu general d'impulsar la conservació preventiva i millorar l'estat de les col·leccions del MAC, atès que les reserves són un espai molt rellevant dins el Museu, ja que habitualment acullen el gruix de la col·lecció.

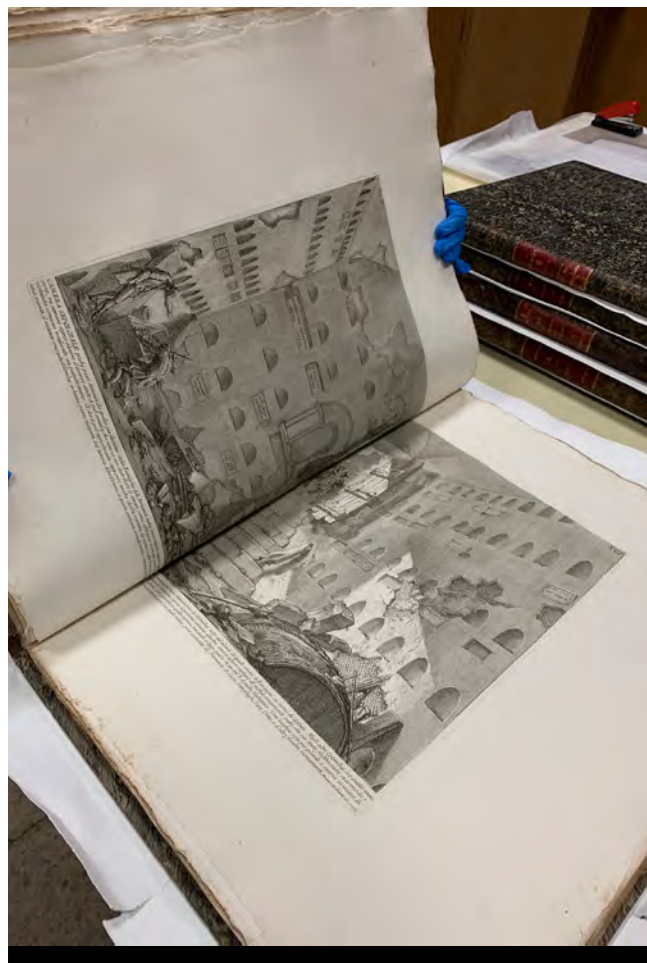
Intervencions en béns immobles

Als laboratoris de Barcelona i de Cervera s'han intervingut 180 objectes del fons del Museu, una bona part dels quals formen part de l'exposició temporal «Estival», que es farà el 2023. També s'han intervingut amb un tractament de descloruració peces de la Sala de Mallorca i el sarcòfag romà de Santa Eulàlia, que forma part del projecte de recerca del MAC i la UAB El sarcòfag romà a la península Ibèrica.

A la seu del MAC a Empúries s'ha continuat treballant en la restauració d'objectes per a la nova exposició permanent amb la neteja i revisió de restauracions antigues en peces ceràmiques i de metall; en total s'ha intervingut en vint objectes. També s'han realitzat actuacions de neteja i consolidació d'objectes metàl·lics de les excavacions recents a Empúries. A més, en col·laboració amb l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Mobles de Catalunya, s'han restaurat trenta-quatre objectes de bronze, ferro, plom i vidre. També s'han millorat les condicions de conservació i emmagatzematge de 294 objectes de les excavacions de les necròpolis d'Empúries.

D'altra banda, en col·laboració amb el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC), s'ha avaluat l'estat de conservació dels diaris manuscrits

La col·lecció *Opere di Giovanni Batista Piranesi, Francesco Piranesi e d'altri*, un cop finalitzada la intervenció de conservació.

d'Emili Gandia i dels aiguaforts de Piranesi que conserva el Museu, se n'han millorat les condicions de conservació, s'ha procedit al canvi de suports i s'hi han fet petites intervencions de restauració.

A la seu del MAC a Girona s'han dut a terme intervencions de conservació i restauració motivades per l'estat de conservació d'algunes peces. Així mateix, al laboratori del Centre de Pedret s'han fet tasques d'execució i organització de la documentació fotogràfica i s'han realitzat 170 intervencions de conservació d'objectes de diversa naturalesa i cronologia de diferents jaciments.

Destaquen també les tasques de conservació, neteja i manteniment per a l'exposició «El Temps de la Memòria. Tresors del Museu d'Arqueologia de Catalunya»

6.4. Conservació i restauració

Confirmació de la troballa d'un santuari del segle VI
aC a la ciutat grega d'Empóron

a Girona, i les tasques de conservació preventiva realitzades a les sales de Reserva del Centre de Pedret, que han comportat la revisió i control de les condicions de temperatura i humitat relativa, i la substitució gradual dels antics contenidors de fusta o cartró per materials inerts i estables.

També s'han preparat els embalatges especialitzats de trenta-tres objectes cedits en préstec a l'exposició «Sant Julià de Ramis. Més d'un segle d'intervencions arqueològiques».

D'altra banda, s'ha adquirit un arxiu horitzontal de gran capacitat per instal·lar documents de gran format a l'arxiu documental, com ara dibuixos arqueològics i planimetries, i s'ha registrat tot el material conservat

referent majoritàriament a intervencions arqueològiques. A més, s'ha dut a terme la neteja superficial, l'embalatge de conservació i el registre de les 741 plaques de vidre del fons del Museu, que també han estat digitalitzades.

L'activitat del CASC ha estat destacada al llarg de l'any. S'hi han restaurat quaranta-quatre peces arqueològiques de la col·lecció pròpia per a l'exposició «Naufragis». S'han aplicat processos de conservació a vint-i-quatre peces procedents de la campanya d'excavació al jaciment Illes Formigues II, i a setze elements de la campanya d'excavació a Riells - La Clota, juntament amb quatre caixes de fragments ceràmics extrets també en aquesta campanya. També s'ha treballat en la conservació d'un cep de plom

6.4. Conservació i restauració

obtingut a Castell (Palamós) i d'una àmfora extreta per un particular a l'Escala, i s'han restaurat dos lingots de plom del derelict Presido (l'Estartit), els materials arqueològics de Vilauba per al Museu Comarcal de Banyoles i vint-i-set fustes procedents del jaciment de La Draga.

Intervencions en béns mobles

A la seu d'Empúries s'ha executat una nova fase de la intervenció a la casa amb la inscripció KAIRE AGATHOS DAIMON, que ha consistit a preparar l'espai per a la recol·locació dels mosaics restaurats els anys precedents. Concretament, s'han estabilitzat els murs de pedra que conservaven el sòcol, s'han creat estructures de contenció per confinar les terres, s'ha fet el terraplenament i l'anivellació d'espais, i s'han fet dues soleres de morter de calç que han permès recol·locar els fragments de mosaic.

També s'ha intervingut a la muralla de la ciutat grega, en concret a la porta d'entrada situada en el límit sud de la ciutat. Els treballs han consistit a fer el desmuntatge parcial de les reconstruccions realitzades als anys noranta del segle passat. Primer s'ha desmuntat el pany est de la porta fins a deixar només la primera filada original. A continuació s'han recol·locat alguns dels blocs desplaçats en el parament sud d'aquest mateix llenç. També s'ha actuat en el parament interior de la muralla per evitar l'erosió del reble o massissat i, amb aquest mateix objectiu, s'han segellat les juntes entre els blocs del parament.

Així mateix, s'han dut a terme tasques de conservació preventiva i curativa al jaciment, que han consistit a netejar, cartografiar i consolidar murs, revestiments i paviments de mosaic de la ciutat romana.

A Ullastret, en el marc de la col·laboració amb el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, s'han continuat les tasques de consolidació i restauració de les estructures arqueològiques d'un edifici aristocràtic ubicat a la part central del Puig de Sant Andreu. A l'extrem nord, a la zona coneguda com a Istme, s'ha realitzat una important actuació de documentació,

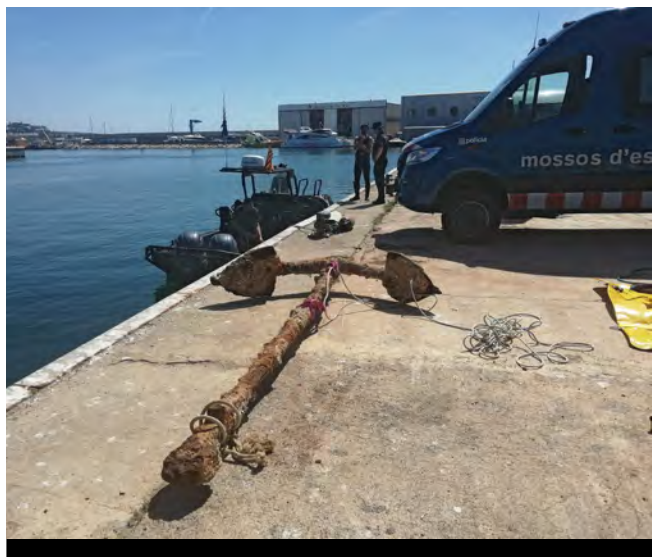
consolidació, restauració i rebliment d'estructures, que ha comptat amb el finançament de la Direcció General del Patrimoni Cultural.

D'altra banda, al poblat ibèric de Castell (Palamós) s'han dut a terme treballs de rebliment i adequació d'un refugi de la Guerra Civil espanyola.

El jaciment del MAC a Olèrdola ha treballat en la consolidació del parament, presumiblement medieval, del tram est de la muralla i en la reposició del material de morter perdut, i en la consolidació dels desperfectes del mur perpendicular a la paret oest de l'església de Santa Maria. També ha dut a terme tasques de consolidació d'una tomba d'obra situada davant de la porta de l'església de Santa Maria, a l'exterior sud.

D'altra banda, s'ha procedit a l'eliminació de part del material ceràmic informe de la campanya 1986 realitzada al sector 01 del jaciment, de manera que aquest material es dipositarà a l'interior de la torre 2, un cop hagi estat excavada totalment. Es preveu finalitzar aquesta actuació el març del 2023.

6.5. Vigilància i protecció del patrimoni subaquàtic

El MAC col·labora amb el Servei d'Arqueologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya i altres òrgans administratius estatals en l'inventari, protecció, conservació i difusió del patrimoni arqueològic subaquàtic del país a través del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC). Així, durant el 2022 s'han realitzat dotze informes d'estudi d'impacte ambiental; s'ha aportat la informació sol·licitada des del Ministeri en relació amb el Pla d'ordenació de l'espai marítim i els jaciments d'aigües interiors inventariats en la carta arqueològica subaquàtica, i s'ha redactat un informe d'urgència per valorar la il·legalitat de l'actuació de l'exèrcit per recuperar un tanc de la Guerra Civil al riu Ebre.

El CASC ha col·laborat també amb el cos de Mossos d'Esquadra en cinc actuacions, que inclouen l'atenció a la consulta sobre els jaciments a cala Montjoi (Roses), el retorn de materials arqueològics, i les actuacions per evitar l'espoli del derelict Illes Formigues II i la denúncia d'espoli al mateix jaciment.

Així mateix, s'han fet onze actuacions de documentació, valoració, inventari, trasllat i protecció de troballes arqueològiques subaquàtiques casuais (fetes per ciutadans que avisen a l'Administració) a Arenys de Mar, Palamós, Sant Pere Pescador, l'Estartit, Roses i Sant Andreu de Llavaneres, Cunit i l'Escala.

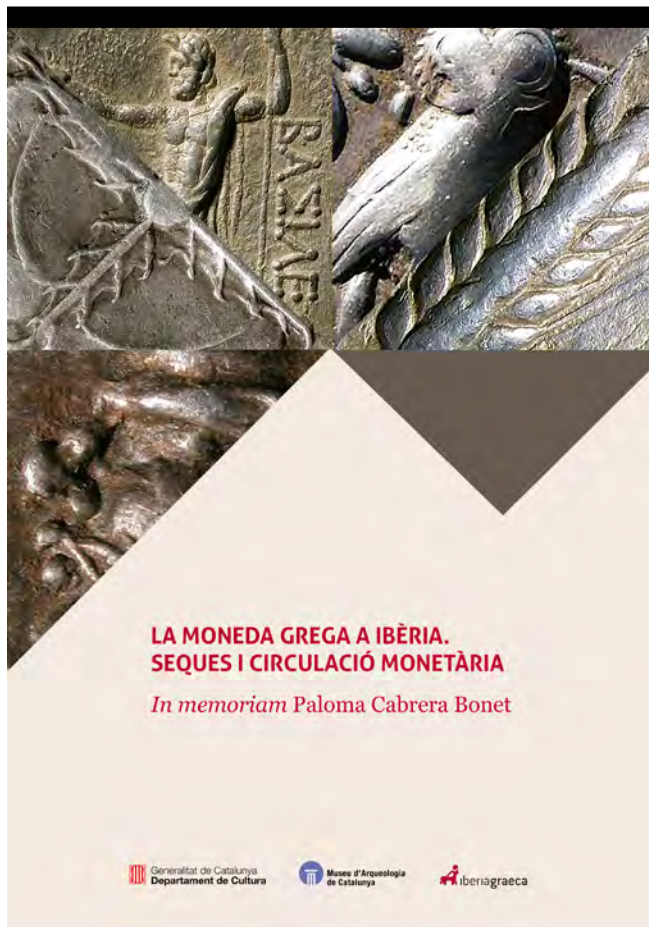
6.6. Publicacions del Museu

El fons editorial del Museu d'Arqueologia de Catalunya del 2022 s'ha vist incrementat amb la publicació de sis llibres, dos més en relació amb l'any anterior.

La moneda grega a Iberia. Seques i circulació monetària. *In memoriam Paloma Cabrera Bonet*

El llibre, coordinat per Iberia Graeca, està compost per dinou articles en què han participat vint-i-quatre investigadors, i recull les recerques més recents sobre la numismàtica grega peninsular i les troballes més significatives de moneda grega a la península Ibèrica. Entre altres temes, permet apropar-se a la producció i distribució de les monedes de les seques d'Emporion i Rode, a la presència de seques gregues de la Mediterrània oriental i central a Ibèria i al significat econòmic de la moneda en les comunitats antigues

6.6. Publicacions del Museu

peninsulars entre els segles VI i I aC. Una veritable visió de conjunt per entendre la importància real de la moneda grega en l'economia i el comerç de les diferents cultures que van conviure a Ibèria amb anterioritat a la romanització.

La publicació està disponible en format digital amb descàrrega lliure als webs del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i d'Iberia Graeca.

Cypsela 22

La revista *Cypsela*, editada des de l'any 1976, publica treballs científics de recerca generals sobre la prehistòria i la protohistòria de Catalunya i la mediterrània occidental fins al final de l'època ibèrica.

Aquest volum especial recull les comunicacions presentades a la Taula Rodona sobre el Neolític a Catalunya, celebrada el 6 d'abril de 2018 a Girona.

La publicació inclou una presentació de la jornada, seguida d'una ponència sobre l'evolució de la recerca del neolític a Catalunya, i set ponències científiques que aborden, d'una banda, el procés de neolitització en el marc d'un context biogeogràfic concret i, de l'altra, diferents temàtiques transversals, com ara el medi ambient, les activitats de subsistència, les coneixences tècniques i les produccions artesanals, i una darrera sobre les manifestacions artístiques i simbòliques, les pràctiques funeràries i les dades bioantropològiques. Tanca el volum una contribució especial que sintetitza la situació actual dels estudis sobre el neolític a Catalunya, que constata els canvis en el coneixement del neolític que s'han produït en els darrers anys, i que s'expliquen, entre altres motius, per l'augment de les dades que posseïm atès l'increment dels jaciments coneguts, per la consolidació i professionalització de la recerca del neolític i per la implementació de la interdisciplinarietat en la recerca i la col·laboració interinstitucional.

6.6. Publicacions del Museu

Catàleg de l'exposició Naufragis. Història submergida

El catàleg de l'exposició que el Museu d'Arqueologia de Catalunya organitza per commemorar els trenta anys de la creació a Girona del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC) dona a conèixer la important tasca d'inventari, documentació, estudi, conservació, protecció i difusió del patrimoni subaquàtic de Catalunya que el CASC ha realitzat al llarg d'aquests trenta anys. També descobreix fascinant històries que s'amaguen al fons del mar i, alhora, la dificultat i complexitat de la tasca d'estudi i conservació del patrimoni arqueològic submarí.

Està editat pel MAC en el si del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, amb la coordinació editorial de Joan Muñoz, Oscar Ros i Diana Casamor, i amb el suport editorial de Sílvia Català i la coordinació científica de Rut Geli, Xavier Nieto i Gustau Vivar. Compta, així mateix, amb els textos d'una desena d'investigadors i investigadores, i amb el disseny de la portada de Marta Carreté.

El catàleg aborda en catorze articles l'estat de la qüestió de l'arqueologia subaquàtica i ofereix una descripció actualitzada de vuit jaciments excepcionals. A través dels estudis de cas presentats es proposa descobrir, també, les fascinant històries que amaga el fons del mar i, alhora, la dificultat i la complexa tasca d'estudi i conservació del patrimoni arqueològic submarí. El catàleg inclou, així mateix, una descripció de les cinquanta peces més singulars que es poden veure a l'exposició i una descripció detallada dels principals jaciments arqueològics excavats pel CASC a Catalunya.

Magazine 04 Naufragis. Història submergida

El volum número 4 dels magazines del Museu d'Arqueologia de Catalunya, dedicat a l'exposició «Naufragis», consolida una concepció de publicació orientada al gran públic, que dona resposta als trets més singulars de les nostres exposicions temporals en un format innovador i contemporani, alhora que respecta els trets fonamentals dels continguts exposats en més de mil metres quadrats.

Art primer. Artistes de la prehistòria. Catàleg de la col·lecció de calcs prehistòrics del MAC

El catàleg editat és un recurs que dona suport a la reinterpretació de l'exposició inicial en una versió itinerant, «Art primer. Artistes de la prehistòria. La col·lecció de calcs del Museu d'Arqueologia de Catalunya». L'exposició aborda qüestions que van des de l'origen del desenvolupament del pensament creatiu i la capacitat d'abstracció fins a l'aparició de l'art llevantí. La mostra proposa un viatge al passat de més de 50.000 anys a la recerca dels orígens de l'art, conduït per l'extraordinària col·lecció de calcs i reproduccions originals d'art prehistòric, de diferents èpoques i de diversos orígens, que conserva el MAC. Aquestes obres amaguen els esforços de prehistoriadors, dibuixants i artistes com Henri Breuil, Josep Colominas, Eduard Ripoll, Joan Vila, Josep Tersol, Antoni Bregante o Francisco Benítez Mellado per immortalitzar les troballes, treure-les de les balmes i compartir-les amb la societat i amb la comunitat científica.

Actes de jornades i congressos

El MAC ha col·laborat en els treballs d'edició i compaginació de les actes de les II Jornades Internacionals d'Art Prehistòric de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica. Organitzades pel Museu Comarcal de la Conca de Barberà i l'Ajuntament de Montblanc, han comptat amb el suport del Museu d'Arqueologia de Catalunya, el Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya i l'IPHES, a més de la Fundació Martí l'Humà i l'Ajuntament de l'Espluga de Francolí. Així mateix ha col·laborat en el **XVI Congrés de Paleopatologia** que es va celebrar entre els dies 27 i 30 d'abril a Girona, les actes del qual es preveu publicar durant l'any 2023.

Finalment, durant el 2022 s'ha configurat, dissenyat i programat la plataforma que ha de donar suport a la nova revista digital del MAC, *Arqueodebats*, que vol ser un aparador per a la difusió científica i, al mateix temps, un suport a la recerca, amb voluntat d'esdevenir un espai de referència nacional i internacional. La presentació d'aquesta la plataforma està prevista el 2023.

Un museu més eficient, transparent i sostenible

La millora contínua en l'organització i els processos de treball del MAC i, alhora, el foment de les mesures que contribueixen a afavorir-ne l'eficàcia i sostenibilitat, tant en l'àmbit econòmic com mediambiental i organitzatiu, han constituït dos importants eixos de reflexió per al Museu.

Una de les activitats més destacades ha estat la realització de diverses sessions amb un grup de treball estable del Museu per definir millores en la creació del Pla operatiu anual, generar eines compartides de gestió econòmica de les diferents accions i establir una metodologia per a l'elaboració de la memòria anual del MAC.

Els resultats d'aquest grup de treball s'han posat en comú en una reunió de tot l'equip tècnic del Museu feta a Girona.

**Objectiu
estratègic 7**

7. Un museu més eficient, transparent i sostenible

Programació de la reunió anual del Consell Rector del MAC

El Consell Rector del Museu d'Arqueologia de Catalunya es va crear el 2021, d'acord amb el que preveu l'article 19 dels Estatuts de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural:

«Els consells rectors exerceixen l'alta representació del museu i supervisen la seva activitat. Eleven a la direcció de l'Agència el pressupost del museu i la seva liquidació, a proposta del director o directora de l'equipament. De la mateixa manera, eleven al Consell d'Administració el pla anual d'actuació del museu, a proposta del director o directora de l'equipament, defineixen l'estratègia de la millora del fons del museu i dels seus equipaments, proposen els preus i els horaris dels equipaments de què disposa el museu i dirigeixen l'actuació del director o directora del museu. És composen de:

- a) Presidència: correspon al director o directora de l'Agència.
- b) Vicepresidència: correspon al director o directora del museu nacional.
- c) Vocalies: una persona representant de cadascun dels ajuntaments dels municipis on el museu mantingui seus o seccions.
- d) Fins a un màxim de quatre persones representants dels sectors.»

L'equip del Museu ha treballat la preparació de la reunió inicialment prevista per al 10 de novembre de 2022 i que finalment ha estat ajornada a l'1 de febrer de 2023.

Desplegament del Pla estratègic del Museu

Durant el 2022 el MAC ha avançat en la transformació que estableix l'Estratègia MAC 2025 amb l'objectiu de consolidar una nova forma de treballar i organitzar els equips de les seus (museus i jaciments), que fomenti la visió global de les actuacions del MAC i reforci els àmbits transversals de treball amb metodologies de treball i documentació globals i comunes a totes les seus.

Concretament, s'ha treballat en les tres línies bàsiques següents:

- L'establiment d'una nova metodologia per contribuir a millorar la redacció de la memòria anual i la identificació i definició dels indicadors clau necessaris per donar resposta a les múltiples sol·licituds d'informació.
- La concreció i sistematització de la creació del Pla operatiu anual 2022 per a totes les seus del MAC, amb la definició de criteris i metodologies de forma compartida, de manera que els responsables de cada seu han pogut encaixar les accions pròpies en els objectius del Pla estratègic, els programes MAC i els projectes clau.
- L'inici del procés d'harmonització entre el Pla operatiu anual 2022 i l'eina de gestió econòmica.

Les diverses sessions de treball s'han tancat amb la sessió de posada en comú feta el 8 de novembre, a la qual s'ha convocat tot l'equip tècnic del MAC a la seu de Pedret, Girona, per compartir conjuntament la presentació del Pla estratègic 2025, el Pla operatiu anual i el pressupost 2023, i la base de dades d'indicadors.

Convocatòria dels processos d'estabilització

El 30 de desembre s'ha publicat al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 8823, de 30.12.2022) la convocatòria dels processos d'estabilització, mitjançant el sistema selectiu de concurs oposició, en relació amb les categories professionals de personal laboral de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural. Aquesta convocatòria afecta gran part de la plantilla del MAC, que haurà de superar aquest procés.

Marc

economicofinancer

Quadre resum

Despesa

A) Crèdit contractat per capítols

Capítols	Obligacions reconegudes
1	2.790.774,83 €
2	3.208.443,04 €
4	30.217,01 €
6	311.058,79 €
Total	6.340.493,67 €

B) Resum de l'estat d'execució per centres gestors i per programes

	Centre gestor Barcelona*	Centre gestor Girona**	Centre gestor Empúries***	TOTAL
0. Personal	1.351.669,24 €	378.815,19 €	1.060.290,40 €	2.790.774,83 €
1. Funcionament ordinari	599.825,15 €	169.793,55 €	565.463,87 €	1.335.082,57 €
2. Exposicions temporals	422.095,56 €	179.53,57 €	- €	440.049,13 €
3. Cooperació i acció territorial	132.400,84 €	179.715,35 €	- €	312.116,19 €
4. Gestió de col·leccions	73.425,83 €	50.997,08 €	163.796,98 €	288.219,89 €
5. Millora de serveis i instal·lacions	159.950,79 €	- €	111.497,75 €	271.448,54 €
6. Comunicació i màrqueting	217.968,49 €	7.751,39 €	41.223,05 €	266.942,93 €
7. Recerca	87.143,34 €	29.401,22 €	85.756,01 €	202.300,57 €
8. Mediació i acció cultural	66.835,95 €	11.389,21 €	83.238,75 €	161.463,91 €
9. Acció educativa	85.991,42 €	29.395,20 €	42.071,19 €	157.457,81 €
10. Exposició permanent	16.255,31 €	- €	45.397,05 €	61.652,36 €
11. Planificació estratègica	22.018,37 €	13.603,07 €	17.363,50 €	52.984,94 €
Total general	3.235.580,29 €	888.814,83 €	2.216.098,55 €	6.340.493,67 €

* Inclou Barcelona, l'Arqueoxarxa, el CASC, el Centre Iberia Graeca i Olèrdola

** Inclou Pedret, Sant Pere de Galligants a Girona i el SAM

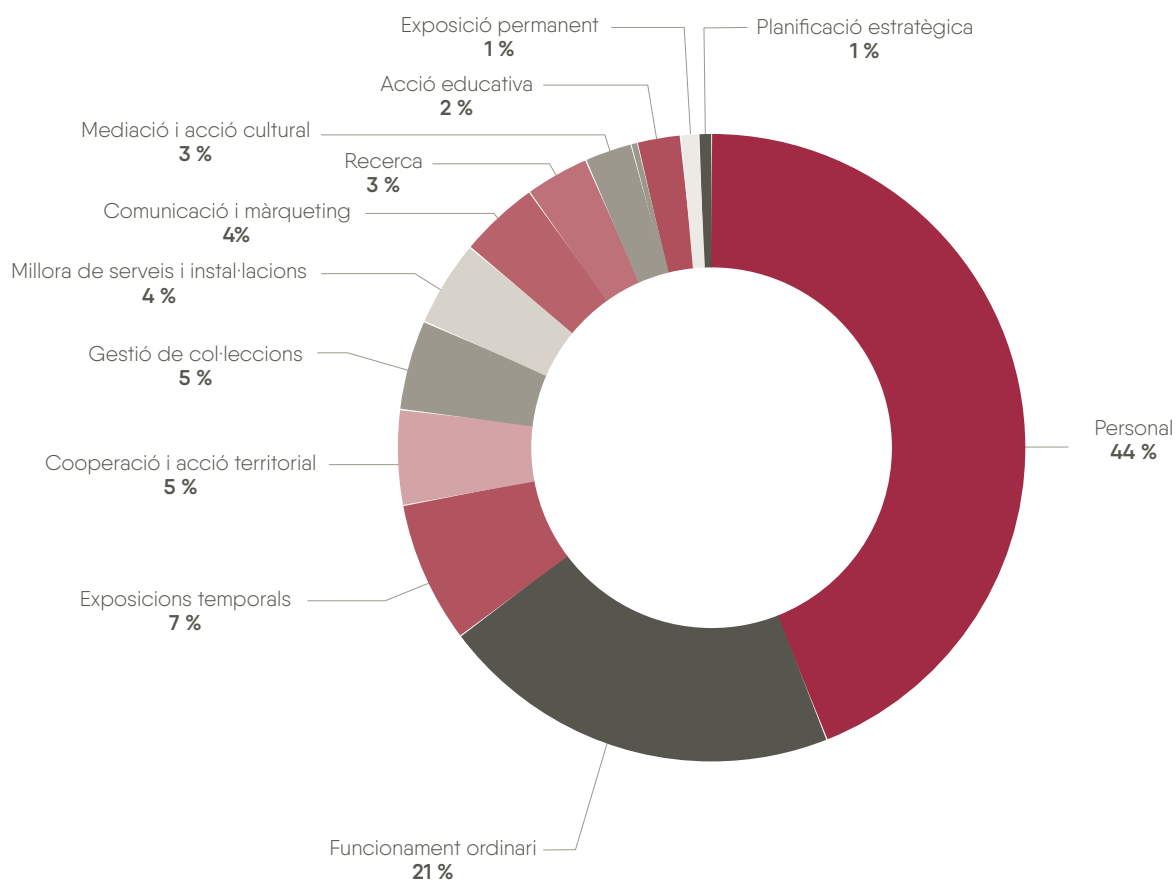
*** Inclou Empúries i Ullastret

Despesa

C) Resum de l'estat d'execució per unitats de despesa i per programes

	TRANSVERSAL	BARCELONA	EMPÚRIES	GIRONA	ULLASTRET	OLÈRDOLA	CASC	IBERIA GRAECA	SAM GIRONA	Total general
0		1.090.085,55 €	841.273,17 €	378.815,19 €	219.017,23 €	106.182,34 €	50.792,13 €	104.609,22 €		2.790.774,83 €
1	12.400,50 €	418.524,42 €	442.029,47 €	169.793,55 €	123.434,40 €	61.338,82 €	105.617,47 €	1.943,94 €		1.335.082,57 €
2		402.947,42 €		179.53,57 €	- €	3.221,18 €	15.926,96 €			440.049,13 €
3	132.400,84 €		- €	- €	- €				179.715,35 €	312.116,19 €
4		26.916,17 €	63.834,53 €	50.997,08 €	99.962,45 €	4.255,03 €	40.687,68 €	1.566,95 €		288.219,89 €
5		28.214,72 €	79.449,44 €	- €	32.048,31 €	22.505,44 €	109.230,63 €			271.448,54 €
6	111.273,20 €	105.527,33 €	40.192,26 €	7.751,39 €	1.030,79 €	1.167,96 €	- €			266.942,93 €
7	- €	2.100,00 €	61.583,84 €	29.401,22 €	24.172,17 €	20.629,34 €	53.362,66 €	11.051,34 €		202.300,57 €
8	- €	31.114,15 €	66.214,67 €	11.389,21 €	17.024,08 €	29.621,80 €	5.800,00 €	300,00 €		161.463,91 €
9	3.181,09 €	82.060,34 €	18.467,60 €	29.395,20 €	23.603,59 €	74.999 €	- €			157.457,81 €
10		16.255,31 €	41.934,88 €	- €	3.462,17 €					61.652,36 €
11	15.730,00 €		17.363,50 €	13.603,07 €	- €	6.288,37 €	- €			52.984,94 €
Total	274.985,63 €	2.203.745,41 €	1.672.343,37 €	709.099,48 €	543.755,18 €	255.960,27 €	381.417,53 €	119.471,45 €	179.715,35 €	6.340.493,67 €

Ingressos

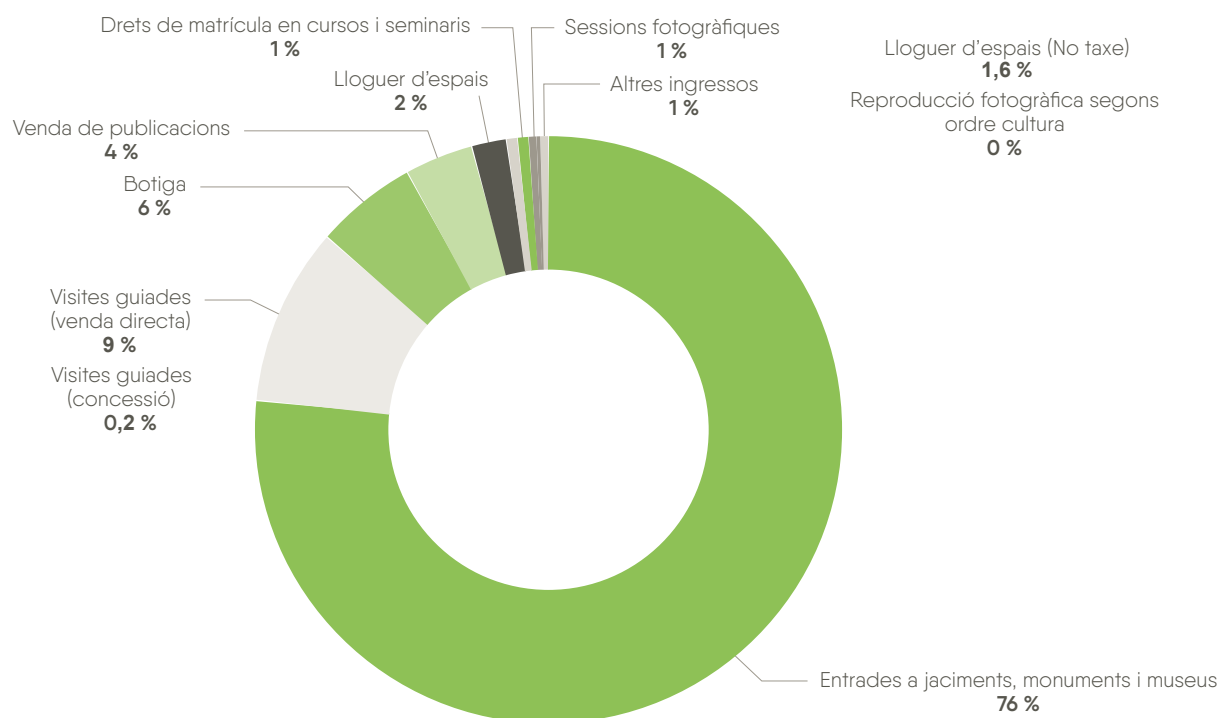

A) Resum dels ingressos per capítols

Capítols	Obligacions reconegudes
3	636.388,49 €
4	5.704.105,18 €
Total	6.340.493,67 €

B) Resum dels ingressos per seus i per concepte

	MAC BCN	Empuries	Mac Girona	Ullastret	Olerdola	CASC	T. Drets
Entrades a jaciments, monuments i museus	37964,35 €	342947,71 €	41806,00 €	44.519,75 €	19.321,00 €	- €	486.558,81 €
Visites guiades (venda directa)	31987,00 €	2.339,00 €	7.687,16 €	13.581,07 €	2.027,00 €	- €	57.621,23 €
Visites guiades (concessió)	- €	1.556,10 €	- €	- €	- €	- €	1.556,10 €
Botiga (venda directa)	3.771,43 €	31.443,36 €	1.384,11 €	736,29 €	24,86 €	- €	37.360,05 €
Venda de publicacions	5.434,19 €	13.978,05 €	1.693,12 €	2.142,70 €	640,26 €	40,39 €	23.928,71 €
Lloguer d'espais	- €	8.146,60 €	1.206,65 €	493,30 €	493,30 €	- €	10.339,85 €
Lloguer d'espais (No taxe)	3.302,28 €	- €	- €	- €	- €	- €	3.302,28 €
Drets de matrícula en cursos i seminaris	185,95 €	5.454,46 €	- €	247,93 €	- €	500,00 €	6.388,34 €
Altres ingressos	- €	3.349,12 €	- €	- €	- €	1.269,00 €	4.618,12 €
Sessions fotogràfiques	- €	3.292,50 €	- €	- €	498,25 €	- €	3.790,75 €
Reproducció fotogràfica segons ordre cultura	924,25 €	- €	- €	- €	- €	- €	924,25 €
Serveis de conservació (CRBMC)	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €
Total general	83.569,45 €	412.506,90 €	53.777,04 €	61.721,04 €	23.004,67 €	1.809,39 €	636.388,49 €

museu d'arqueologia de catalunya

EDICIÓ

Joan Muñoz

TEXTOS

Mot del director

Jusèp Boya

Capítols

Xavier Aquilué
Carme Baqué
Miquel Bodro
Ramon Buxó
Roger Falgueras
Anna Garrido
Rut Geli
Sílvia Fabrech
Elisa Hernández
Cristina Hostench
Laura Lara
Sònia López
Conrad Mateo
Núria Molist
Isabel Moreno
Joan Muñoz
Antoni Palomo
Gabriel de Prado
Jordi Principal
Iolanda Puigdevall
Marc Ripoll
Laura Romero
Carme Rovira
Marta Santos
Quim Tremoleda

MAQUETACIÓ

Xavier Solé

CORRECCIÓ DE TEXTOS

Miriam Salvatierra

Per a la redacció d'aquesta memòria s'han tingut en compte les indicacions i els criteris exposats en la *Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya*.

Aquesta edició s'ha fet d'acord amb els criteris d'accessibilitat de documents.

mac

**museu d'arqueologia
de catalunya**

On l'arqueologia explica, qüestiona,
sorpren i emociona

mac.cat